ISSN 1814—4357

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Дачникам садівникам городникам

ДІМ • САД • ГОРОД

Передплатний індекс 74142

№3 (267) Березень 2011

Диво-малина

Помідори російської селекції

Як обігріти курчат

MTD® – техніка для зростаючого світу

Культиватор MTD T/380 M – найяскравіший представник високоякісної техніки виробництва американської компанії MTD, яка була заснована ще в 1932 р. Цей культиватор належить до найбільш затребуваного класу мотокультиваторів середньої вагової категорії. Він має класичну для моделей такого типу конструкцію:

– чотиритактний двигун з горизонтальним розташуванням колінчастого вала;
– зчеплення вмикається переміщенням натяжного ролика клиноремінної передачі;
– привід фрез – за допомогою ланцюгового редуктора;
– важіль перемикання задньої швидкості.

Культиватор оснащений чотиритактним бензиновим двигуном MTD Thorx H 55 потужністю 5,5 к.с., який, завдяки чавунній гільзі, верхньому розташуванню клапанів і нижньому розташуванню розподільного вала (OHV), збільшує робочий ресурс техніки. Така конструкція газорозподільного механізму, з одного боку, завдяки верхньому розташуванню клапанів, забезпечує високу питому потужність, економічність і легкий запуск, з іншого – відсутність у розподільному валі ременів і ланцюгів гарантує надійність при тривалому терміні служби.

Зчеплення у T/380 M модифікації включається не ручкою, а довгим важелем, який повторює за формою рульову колонку і розташований під нею. Таке інженерне рішення дає можливість оператору залежно від обставин користуватися правою або лівою рукою, а якщо відразу обома – знизити необхідне зусилля вдвічі, що важливо для жінок і літніх людей. А сама ручка-кермо регулюється по висоті, що дозволяє вибрати її оптимальне положення при виконанні значних обсягів робіт.

Основний інструмент мотокультиватора – 6 фрез діаметром 32 см. Частота їх обертання – 137 об/хв, оптимальна для якісного розпушування грунту і перерізання коренів і стебел бур'янів, до того ж бічні фрези із захисними дисками перешкоджають пошкодженню дерев і чагарників під час роботи. Глибина обробітку грунту виставляється за допомогою регульованого сошника, а більша швидкість обертання дозволяє обробляти грунт будь-якої твердості. Крім того, дана модель оснащена реверсом, який для такої досить важкої машини зовсім не зайвий.

На T/380 M можна використовувати додаткове устаткування – плуг, підгортальник, картоплекопач, пневматичні колеса або колеса з металевими грунтозчіпами. Об'єму паливного бака (2,7 л) цілком достатньо для тривалої роботи без перерви на додаткову заправку, що свідчить про економність витрати палива двигуном культиватора.

За інформацією про точки роздрібної торгівлі телефонуйте до найближчого регіону:

Запоріжжя (061) 213-43-13;
Київ (044) 501-90-56;
Донецьк (062) 345-20-26;
Харків (057) 739-06-91;
Львів (032) 297-61-35.

На правах реклами

Мотокультиватори і мотоблоки "Євро":

5 років гарантії,

надійність, економічність, багатофункціональність

На перший погляд всі мотоблоки однакові. Втім, при покупці слід враховувати їх деякі особливості. Окремі автори і продавці часто вигадують різні назви і класифікаційні ознаки мотоблоків, що не мають нічого спільного з їх дійсними характеристиками. Їх називають "професійними", "любительськими", "переможцями року" і т.ін.

Автори згаданих класифікацій не знають чи не хочуть знати, що у питанні класифікації мотоблоків все вирішено давно без них – згідно ГОСТ 25523-90 і ДСТУ 3158 класифікацію мотоблоків визначено раз і назавжди. І тому не слід власними термінами і визначеннями вводити в оману споживачів. Отже, згідно офіційних документів, головною відзнакою мотоблока є його постійна робота на ходових колесах під час виконання будь-яких операцій і наявність валу відбору потужності, до якого консольно приєднується фрезерний культиватор. Тому й мотоблок називають "консольним". Він має привід на ходові колеса і на вал відбору потужності. Ним легко працювати. При його використанні виключається "самозакопування" на легких грунтах і ковзання на схилах.

Крім "консольних" мотоблоків, є "осьові". В них фрези встановлюються на робочий вал замість коліс. Такі мотоблоки часто називають "мотокультиваторами". Мотокультиватори можуть мати коробку передач: "Нева", "Салют", "Євро-Z8", або ні –"Євро-2", "Артанія". Згадані ГОСТИ і ДСТУ підрозділяють мотоблоки на легкі до 70 кг, середні до 100 кг і важкі – більше 100 кг. Найбільш популярні у споживачів, завдяки малій вазі, багатофункціональності і відносно низькій ціні саме мотокультиватори.

Електрокультиватор "Євро Z1"

До "родини" "Євро", що виробляються в Італії фірмою "Євросистемз", входять більше 20-ти видів мотоблоків і мотокультиваторів. Конструктивні і експлуатаційні показники "Євро" не мають аналогів і забезпечують довгострокову експлуатацію без ремонту. Надійність цих мотоблоків визначається унікальним і разом з тим вельми простим конструктивним виконанням. Унікальність конструкції "Євро" полягає в тому, що їхній редуктор практично не потребує ремонту. Він складається не вручну, а роботами-автоматами, що гарантує мікронну точність в зчепленні, відсутність перекосу валів і, внаслідок цього, відсутність перенапруги робочих поверхонь черв'яка і черв'ячного колеса і виключає можливість будь-яких випадкових недоліків. Редуктор не потребує розбирання, бо в цьому немає потреби, адже він практично не ламається. Втім, у разі, коли редуктор вичерпає свій ресурс, його заміна на новий, зібраний в заводських умовах, буде суттєво дешевша, ніж ремонт традиційного розбірного редуктора з відповідною заміною шестерень, регулюванням зчеплення, установкою прокладки, і т. ін. Редуктор простий, довговічний і надійний в роботі.

Двигуни на "Євро" встановлюються як гільзовані, так і не гільзовані, але, на наш погляд, обирати мотоблок, виходячи з "гільзованості", немає сенсу, адже обидва види двигунів безвідмовно працюють протягом багатьох років і зараз є рівноцінними з погляду ремонтопридатності блоку циліндра. Втім, не гільзовані двигуни мають певні переваги: дешевше коштують, мають меншу вагу, витрачають менше палива і т. ін. До речі, на багатьох сучасних моделях автомобілів "БМВ", Мерседес" та інших встановлені саме не гільзовані двигуни.

Високій надійності мотокультиваторів "Євро" сприяє відсутність муфт зчеплення, які, як відомо найчастіше пошкоджуються під час роботи. Завдяки згаданим інженерним рішенням продукція "Євросистемз" має високу якість і виключну надійність, що дозволило встановити на найбільш популярні моделі "Євро" гарантійний термін у 5 (п'ять) років!

Характеристику мотокультиватора не слід обмежувати надійністю і економічністю. Його важливою характеристикою є багатофункціональність. І в цьому мотокультиватори "Євро" чи не найбільш досконалі в своєму класі.

Легкі, вагою 25–30 кг, культиватори "Євро" комплектуються запатентованою в Україні системою устаткування (патент №43509.), що дозволяє без використання коробки передач і без зміни частоти обертання вала двигуна, а отже, без втрати потужності, викопувати картоплю. Крім того, вони здійснюють оранку, прополювання, культивацію, нарізають гребені і т. ін. Отже, легкі культиватори "Євро" виконують практично всі операції землеобробітку. Для культиваторів "Євро" вагою 45–70 кг без коробки передач ТОВ "Агромото" розробило спеціальну систему знарядь, яка дає змогу викопувати картоплю, що зазвичай такі машини виконувати не могли. Звичайно, мотокультиватором, який оснащено коробкою передач, викопати картоплю легше. Та чи варто для однієї операції, що здійснюється протягом кількох годин на рік, купувати культиватор чи мотоблок з коробкою передач, який коштує набагато більше культиватора, що не має коробки передач?

Хотілося б звернути увагу на машини, якими легко керуватимуть навіть жінки і люди похилого віку. Це передусім культиватор-малюк "Євро Z1" вагою усього 13 кг з бензиновим двигуном "Хонда", а також три види електричних культиваторів потужністю від 250 до 1300 Ватт. Вони також багатофункціональні – виконують оранку, прополювання, підгортання, нарізання гребенів, тощо.

Ми також пропонуємо консольні сінокосарки і мотоблоки з сінокосарками з шириною захвату 87 або 110 см, щіткою для прибирання снігу і сміття, бульдозером і т. ін.

Є в нас також встановлена на двох колесах діаметром 260 мм мотокоса-кущоріз з 4-тактним двигуном 3,5 к.с., що косить траву будь-якої висоти на нерівних, навіть з ямами, поверхнях і у важкодоступних місцях, мотоблоки "Дніпро" і "Салют" (двигун "Субару"), мотокоси. А австрійські ручні коси, обприскувачі і високоякісний недорогий садовий інструмент – сікатори, ножівки і т. ін. можно купити з оплатою на пошті при одержанні.

Інженер **В.М. Данченко**

ТОВ "Агро-Віда", Київ, вул. Желябова, 2-а, оф.134. т: (044) 223 9994, 456 6264, 8(067) 402 9091;
www.motosad.com.ua; e-mail: vida93@ukrpost.ua

Ділери:

Донецьк, м-н "Империя семян", вул. Університетська, 109; т: (050) 478 8525
Обухів, м-н "Природа", вул. Київська, 119-а; т: (044) 223 6784
Харків, м-н "Фермер", вул Гордієнківська, 36; т: (057) 754 7861.

Огіркові таємниці

Загальновідомо, що огірок – дуже корисний продукт харчування як поліпшувач процесу травлення у кишковому тракті. Він є чудовою сировиною для косметології – вироблення різноманітних лосьйонів, кремів або просто для "масок" по догляду за шкірою обличчя.

Хочу ознайомити своїх колег-овочівників та початківців у городницькій справі з новими сортами огірків, які вже встигли зарекомендувати себе. Це сорти: МАЛЮК, ЗАКУСКА, ПАРИЗЬКИЙ КОРНІШОН, ПАЛЬЧИК, ГЕЙМ, СЕРПАНТИН, КУЩОВИЙ, ЗАСОЛЮВАЛЬНИЙ, НІЖИНСЬКИЙ, ФЕНІКС ПЛЮС, АПОМІКСИС КОНЯЄВА.

Часто виникає питання: коли найкращий строк посіву огірків у відкритому ґрунті? Я взагалі дотримуюся давніх прикмет і це перевірено особисто. Найкращий термін для висіву насіння огірків у відкритому ґрунті – коли зацвітає абрикос.

Ні для кого не секрет, що інтенсивний ріст рослин огірка припадає на нічний час доби. Тому насіння краще перед висівом замочувати у воді кімнатної температури на ніч, а рано вранці посіяти у вологу землю (на глибину 1,5–2 см), яка має бути добре заправлена органічними добривами. У плодозміні огірки краще вирощувати після капусти, картоплі, цибулі, моркви та перцю.

Щодо поливу, то бажано проводити його через 3–4 дні, а починати з фази цвітіння рослин, через 2–3 дні теплою, прогрітою на сонці водою. Дуже частий інтенсивний полив призводить до збільшення відстані між листковими вузлами на огудині. Внаслідок цього прогресує розвиток бічних пагонів на головному батозі. Це призводить до загущеного росту рослин, менше обвітрюється пилок на квітках, а тим самим вони не запилюються й утворюються так звані "пустоцвіти" (вони ще бувають тоді, коли густо насіяні рослини й не видалені зайві у рядку).

Денний полив дощуванням бажано проводити під вечір, коли сонце спадає до заходу. Тоді листя менше пошкоджується сонячними опіками (краплі утворюють так звані лінзи і під впливом сонячних променів з'являються плями опіків). Такий полив доцільно робити прохолодною водою, коли злітаються такі непрохані гості, як попелиця. Ми знаємо, що вона з'являється, коли висока температура й низька вологість повітря. Під час дощування холодний струмінь води різко охолоджує нагріте за день листя. При цьому створюється парниковий ефект, що згубно діє на розвиток личинок попелиці.

Сорт огірка **КУЩОВИЙ** – скоростиглий, урожайний, комахозапильний, з кущовим типом розвитку огудини. Насіння розміщують у попередньо приготованих борознах через 5–6 см, з подальшим проривванням, на відстані 15–20 см одне від одного (пророщене насіння треба сіяти одразу через 15–20 см). Плід видовжено-яйцеподібний, завдовжки 9–12 см, з горбкуватою поверхнею, масою 110–120 г. Головна огудина коротка, рослина компактно розміщується на ділянці. Сорт відрізняється високими засолювальними якостями плодів, транспортабельністю, відсутністю гіркоти. Цінується за оптимально компактне розміщення на ділянці.

Сорт Малюк

МАЛЮК – надранній кущовий сорт для відкритого ґрунту, який запилюється комахами. Салатного та консервного призначення. Стебло довжиною 40 см дає змогу економно використовувати земельну ділянку. Рядки можна розміщувати на відстані 80 см один від одного. У пазусі листка закладається до 6–8 зав'язей. Кожна рослина дає 48–50 плодів масою 80–110 г. Цінність сорту – ранньостиглість, дружна віддача врожаю, висока товарність, добрі смакові якості свіжих та консервованих плодів. Збирати їх слід щодня або через кожні 1–2 дні.

ЗАКУСКА – скоростиглий сорт, від сходів до першого збирання плодів – 45 днів. Високоврожайний, посухостійкий. Стійкий до хвороб, особливо до несправжньої борошнистої роси. Плоди невеликі, довжиною 8–12 см, циліндричні, яскраво-зелені, мають високі смакові якості як свіжі, так і консервовані або засолені. Придатні для вирощування на шпалері.

ЗАСОЛЮВАЛЬНИЙ – ранньостиглий сорт. Плоди однорідні за розміром, видовжено-яйцеподібні, темно-зелені, з ніжною шкіркою та солодким, кремового кольору м'якушем, не жовтіють, великогорбкуваті, з відмінними засолювальними якостями.

Одним з найкращих сортів для засолу і консервування був і залишається сорт **НІЖИНСЬКИЙ.** Середньопізній, стійкий до грибних захворювань. Огудина довга. Можна вирощувати на шпалері, яку влаштовують безпосередньо вздовж рядка, де посіяні огірки. Плід видовжено-яйцеподібний, великогорбкуватий, довжиною 8–12 см, діаметром 3–5 см, масою близько 90 г. Дуже врожайний!

ГЕЙМ – середньостиглий сорт. Від посіву до першого врожаю – 49 днів. Плодоносить в середньому 31 день. За морфологічними ознаками відноситься до ніжинського сортотипу. Плоди видовжено-овальні, 10–11 см, масою 65–72 г. Яскраво-зелені огірки мають добрі смакові якості як консервовані, так і засолені. Сорт стійкий до пероноспорозу та бактеріозу.

ПАРИЗЬКИЙ КОРНІШОН – ранній, комахозапильний, середньоплетистий сорт для відкритого ґрунту. Від масових сходів до першого збирання врожаю

Сорт Паризький корнішон

40–45 днів. Плоди веретеноподібні, щільні, короткі (5–10 см), приємного смаку, без гіркоти. Маса плоду – 80–90 г. Один з найкращих сортів для засолювання та консервування.

БЕРЕГОВИЙ – середньоранній сорт, призначений для засолювання та консервування. Починає плодоносити на 47–51-ий день після сходів. Довжина головного стебла 1,6–2,3 м. Для економії площі його прищипують на довжині 80–100 см, або піднімають на шпалеру. Після цього в пазусі листків з'являються бокові пагони, на яких починають зав'язуватися плоди довжиною 10–12 см, діаметром 3–4 см, масою близько 100 г. Стійкий до несправжньої борошнистої роси та інших захворювань.

АПОМІКСИС КОНЯЄВА – ранній самозапильний сорт. Плоди дуже смачні як свіжі, так і засолені чи консервовані. Цей сорт потребує обов'язкового прищипування всіх пагонів, що відросли після 3–4-го листка. Потім у пазусі кожного листка відростають бокові пагони (які, при бажанні, можна підняти на шпалеру), де рясно зав'язуються красиві плоди. Вони мають високі смакові якості. Плодоносять довго, до перших морозів.

Сорт Фенікс плюс

СЕРПАНТИН – скоростиглий сорт для відкритого ґрунту. Плодоносить на 38-ий день від сходів. Має стебло довжиною 70–120 см з короткими бічними пагонами. На рослині багато жіночих квіток, розташованих на головному пагоні в пазухах нижніх листків. Плід видовжено-яйцеподібний, великогорбкуватий, з чорними шипами. Дрібні (70–75 г) зеленці, від 1/3 до 1/2 довжини розписані розмитими смугами, схожими на смуги серпантину. Такий малюнок притаманний тільки цьому сорту.

ФЕНІКС ПЛЮС. Сорт-суперновинка російської селекції, який одержав від батька , сорту Фенікс-640, кращі його якості – вражаючу стійкість до комплексу хвороб. Сорт також має ряд додаткових показників якості. На відміну від інших сортів, у Фенікса плюс на центральному пагоні формується велика кількість жіночих суцвіть. За рахунок цього підвищилася його урожайність та скоростиглість. Зеленці мають дуже тонку, не грубу шкірку, соковитий хрумкий м'якуш.

Від Фенікса-640 успадкована підвищена стійкість до несправжньої борошнистої роси, що дає можливість для тривалого плодоношення – до перших осінніх заморозків. Сорт, на відміну від Фенікса-640, не схильний до переростання зеленця, а також має свою основну ознаку – генетичну стійкість до накопичення гіркоти. Сорт салатного призначення.

КИТАЙСЬКИЙ БІЛИЙ – ранній сорт салатного призначення. Має плоди злегка кремового забарвлення, з тонкою ніжною шкіркою і хрумким соковитим м'якушем. Потребує частого збирання, бо плоди переростають. Сорт генетично позбавлений гіркоти.

Сорт Китайський білий

ПАЛЬЧИК – ранньостиглий сорт, плодоносить маленькими зеленцями, придатними для консервування, тому слід їх збирати через 1–2 дні і не давати їм переростати. Головний пагін середньої довжини і дає багато бічних на випадок його прищипування у фазі 3–4 листків, внаслідок чого збільшується урожайність куща.

Щоб мати заготовки з огірків на зиму, треба своєчасно збирати зеленці й правильно вибрати рецепт їхнього засолювання та консервування.

В.І. Чебаненко.

с. Бреусівка, Козельщинський р-н,

Полтавська обл., 39150

ДІМ·САД·ГОРОД **№3** **2011 р.**

Щомісячний виробничо-практичний журнал

Засновник і видавець —

КП “Редакція журналу “Дім, сад, город”

Зареєстрований

Міністерством інформації України,

серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.

Видається з січня 1989 р.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

серія ДК № 3690 від 30.01.2010 р.

Черрі ассорті

ки", "грушки", "з дзьобиком" тощо) та забарвлення плодів (червоні, рожеві, жовті, оранжеві, коричневі, зелені, в смужку, тобто притаманні іншим, більш великоплідним типам). Зрештою, таке розмаїття якраз і слугуватиме як додатковий аргумент при використанні дрібноплідних помідорів для прикрашання найрізноманітніших страв. Часто пропонується насіння суміші сортів черрі. Це досить практично: з одного пакетика можна "поселити" на ділянці кілька форм, відібравши найцікавіші.

По-третє, незважаючи на великий сортимент дрібноплідних помідорів, який уже можна придбати на насіннєвому ринку, новітні селекційні розробки – це, переважно, гібриди F_1. Наприклад, нещодавно ознайомився з каталогом відомої російської фірми ЗАТ "Сємко-Юніор", то там

ДРІБНОПЛІДНІ ПОМІДОРИ: ВИПРАВДАНА ПОПУЛЯРНІСТЬ

Останнім часом дедалі більшої популярності в Україні набувають дрібноплідні помідори "черрі". Вважається, що цей найдрібніший різновид помідорів вперше з'явився в 90-ті роки минулого сторіччя в результаті селекційних розробок ізраїльських генетиків, після чого поширився на Сицилії, а вже звідти черрі розпочали тріумфальну ходу всією Європою. Характерною особливістю сортів даного типу були вогненно-червоне забарвлення та характерний фруктовий аромат плодів.

Жовтоплідні на будь-який смак

Коли подивитися кулінарні шоу російського виробництва, можна відмітити, що черрі там використовується для прикрашання страв не менше, аніж зеленні овочеві рослини – салат, кріп, петрушка тощо. Можливо, з деяким запізненням, але і в наших супермаркетах асортимент дрібноплідних плодів (китицями або відокремленими) зростає. І на базарах також. Ціни на таку продукцію високі, чи не в десять разів черрі дорожчі за звичайні сорти помідора. Тому й годяться, вірніше переважно використовуються плоди саме для прикрашання страв, особливо в несезонний період. Але зростає попит – з'являється й пропозиція. Вочевидь, можна відстежити декілька тенденцій щодо поширення черрі, наприклад, у Російській Федерації і в Україні.

По-перше, до даного типу помідора почали відносити практично всі дрібноплідні сорти, зокрема, й здавна відомі різні "вишеньки", "виноградинки". І не обов'язково з фруктовим ароматом, солодкі, а й "з кислинкою".

Зелений виноград. Стиглі плоди

По-друге – це найрізноманітніша форма (круглі – "вишеньки", "виноградинки", "смородинки", "барбарис", "дрібні сливки", "пальчики", "фініки", "крапель-

всі черрі – гібриди. Звичайно, гібриди мають низку переваг перед сортами за врожайністю, однорідністю, стійкістю до певних біотичних та абіотичних чинників. А також з-поміж інших переваг гібридів першого покоління в нинішніх ринкових умовах не на останньому місці є той факт, що їхнє використання дає змогу власнику контролювати процеси насінництва і бути монополістом у розподілі прибутків від його вирощування, в повній мірі володіти правами інтелектуальної власності на кінцевий продукт селекційного процесу.

На виставці "Овочі і фрукти" у грудні 2010 року насіння овочів від виробника було не дешевим, водночас у своєму виданні "Новый земледелец" керівник ЗАТ "Сємко-Юніор" Ю. Алексєєв нарікає, що через аномальну посуху в Росії торік фірмою вирощено половину від запланованих обсягів насіння традиційних овочевих культур (а насіння більшості пряно-смакових і зеленних культур взагалі не отримано). Отже, вірогідно, під час реалізації через посередницькі фірми російське насіння ще підніметься в ціні, не завжди гібрид, що сподобався, можна буде придбати. Тому з черрі можна й експериментувати: висівати трохи самими зібраного насіння з гібридів на перевірку. Не виключено, що розщеплення буде незначним. Зрештою, багато городників і дачників саме так і роблять.

Коктейль. Помідори-сливки

Якось до мене звернулася знайома власниця насіннєвої крамниці з проханням розтлумачити ситуацію, яка виникла у її постійних клієнтів. Ті скаржилися, що помідори-черрі, а саме сорт Іришка, у кімнаті не плодоносять, а нарощують велику вегетативну масу – "ростуть і ростуть". Тут треба розставити декілька акцентів.

Очевидно, надмірне наростання вегетативної маси і відсутність цвітіння пов'язані з... гарним доглядом: поживний субстрат, достатнє зволоження, освітлення тощо, бо при недотриманні цих умов стебла витягуються, жовтіють, листя опадає. Гадаю, пізніше були отримані й плоди. Давайте спочатку познайомимося з цим досить відомим вітчизняним сортом.

Помідори Гумбольта. В них поселилося Сонце

Сорт **Іришка** від самого створення отримав постійну прописку на нашій ділянці, є одним з найнадійніших. Вирощується і розсадним способом, і прямим посівом у ґрунт. Він створений в Інституті овочівництва і баштанництва НААН України, автори – Кравченко В.А., Кузьоменський О.В., Єрьоменко В.В.; у Державному реєстрі сортів рослин України, рекомендованих для поширення в Україні, з 2003 року. Рекомендується для цільноплідного консервування. Отриманий шляхом індивідуальних доборів із гібридної популяції (Консервний київський х (Консервний київський х Вест Вірджинія 63) х Смородиноподібний. Детермінантний, компактний, короткостеблий, слабооблистнений. Листки звичайні, невеликі, світло-зелені. Китиця проста і проміжного типу, на ній 9–13 плодів. Плоди кулеподібні, без плями біля плодоніжки. Маса плоду – 22 г. Ранньостиглий, достигає за 82–90 днів. Дружність достигання – 98%. Загальна урожайність – 56,1 т/га, товарна – 50,8 т/га; рання продукція – 37,9 т/га. Вміст сухих речовин – 6,4%, цукрів – 3,32%, вітаміну С – 27,34 мг%. Дегустаційна оцінка – 5,0 балів. Сорт має генетичну стійкість до фітофторозу.

Рожевоплідні черрі

Автори презентували сорт як перший український "черрі". Але оскільки маса плоду трохи більша за 20 грамів, він не належить до найдрібніших вишнеподібних. Відповідно до класифікації помідорів на міжнародному ринку за видами (див. книгу "Помідори: селекція, насінництво, технології" (2007), авторами якої є Кравченко В.А., – співавтор сорту Ірішка та Приліпка О.В., Ірішка відноситься до коктейль-помідорів. Їх ще називають – дитячі сливи ("бебі плам"). Цитуємо характеристику даної групи сортів: "Урожайність їх невисока. Маса китиці з 14 плодів 300 г.".

А ось російські колеги зі згаданої вище фірми "Сємко-Юніор" дотримуються такого розподілу сортів помідора за масою плодів: "черрі (вишнеподібні) з масою плодів від 10 до 40 грамів і коктейльні з масою плодів від 40 до 60 грамів" ("Новый земледелец", № 3, 2010 р.). За цією класифікацією сорт Ірішка можна таки відносити до черрі. Проте ця неузгодженість не варта суперечок, адже сорт дійсно цікавий, конкурентноспроможний і вже впевнено зайняв нішу у сегменті дрібноплідних помідорів в українських городників і дачників.

Ось іще деякі цікаві факти, наведені у книзі В.А. Кравченка і О.В. Приліпка щодо вирощування дрібноплідних помідорів: ірландці вирощують 8,7% загального обсягу китицеподібного помідора і 7,1% вишнеподібного; у Мексиці виробляють 30% вишнеподібного і 10 % китицеподібного.

Але все ж Ірішка – сорт не суто кімнатний. Є більш вдалі для цього: стійкіші до недостатнього освітлення, низькорослі, карликові, дрібноплідні. Їх також багато на насіннєвому ринку, часто реалізовуються під невигадливими назвами, просто "кімнатні". Такі сорти можна вирощувати й у відкритому ґрунті, проте не для вирощування товарної продукції, а радше для отримання насіння для "кімнатних" посівів.

Ще один нюанс. Досі йшлося про вирощування дрібноплідних помідорів для прикрашання страв. Можна, звичайно, вирощувати їх і масово, для переробки, але вони однозначно поступатимуться за врожайністю сортам, що мають плоди більш ваговиті, хоч кількість плодів на одній рослині окремих сортів може сягати навіть не сотні, а тисячі штук. Найперше – постане проблема зібрати силу-силенну плодів, підготувати їх для переробки. Переважна більшість дрібноплідних сортів годиться для споживання не тільки у свіжому вигляді, а й для заготовки на зиму. Асорті з різнокольорових, різної форми дрібних плодів має неабиякий естетичний вигляд.

Типи китиць

Можна вирощувати й на продаж, але попит залежатиме не лише від сортового різноманіття, яке запропонуєте, а й від попиту на таку, поки що досить специфічну продукцію у вашому регіоні, на вашому базарі. Високорослі сорти, на яких постійно зав'язуються плоди, перед настанням морозів виривають з корінням і підвішують у приміщеннях, тоді можна періодично збирати врожай плодів, що поступово дозарюються, ще не один місяць. Можна вирощувати дрібноплідні і на квітниках, декоративний ефект рослини матимуть не лише в період достигання плодів, а і в період цвітіння, особливо видові форми, наприклад, томат Гумбольдта.

А про те, із яким задоволенням ласують діти дрібноплідними помідорами-"грушками" і "ягідками", говорити зайве. Це потрібно бачити.

Я навмисне не агітую за які-небудь сорти дрібноплідних помідорів у цій статті, адже, як зазначав вище, сортимент тепер досить розширився і доступний не лише через колекціонерів-аматорів, а й у багатьох торгових точках. Варто тільки поставити мету і почати пошук "дрібноти". Багато сортів можуть зустрічатися під різними назвами, або бути подібними. Всі зразки, зокрема й високорослі, вирощую у відкритому ґрунті без підв'язування, але кожен овочівник має свої секрети, особливості технології вирощування томатів, тож застосовуйте їх і до дрібноплідних.

О.В. Позняк,
Чернігівська обл.

Сорти томатів російської селекції

Засолювальний делікатес

В останні роки в Україні у городників стали дуже популярні сорти томатів російської селекції. Гарна назва серії (Сибіріада, Сибірський сад) зустрічається практично в усіх каталогах на дану тематику.Сорти ці виведені в Алтаї сибірськими селекціонерами. Вони ідеально підходять для нашої кліматичної зони. Ми випробували 80 сортів сибірської селекції. Враженням від побаченого й хочу поділитися.

У сучасній селекції томатів дуже важко створити сорт, який не мав би аналога зі створеними раніше. Наприклад, за роки мого захоплення сортовипробуванням через наш город пройшло від трьох до чотирьох тисяч сортів томатів. Не менше, як мені відомо, випробував їх і Д.Г. Терентьєв з Донецька. Тобто, сучасна світова селекція томатів має незліченну кількість сортів. Багато сортів "Сибірского саду" мають схожі аналоги, але це не применшує їхнього достоїнства, більшість нових сортів за багатьма параметрами кращі за старих. Головне, сибірським селекціонерам вдалося те, про що ми раніше тільки мріяли: з'єднати низькорослість і великоплідність. Щоб не повторювати сказаного, далі мова йтиме тільки про кращі сорти – новинки нашого городу.

Нежданна, Золота королева – у кожного свої уподобання, але я люблю жовті плоди за м'який, солодкий смак. Жовтий колір у селекціонерів, очевидно, не надто популярний, тому асортимент жовтоплідних, низькорослих сортів завжди був незначний. Тим більше, обидва ці сорти для мене довгоочікувані. Висота їх – 50–60 см. Плоди жовті, опукло-плоскі, масою 150–300 г. Товарність Золотої королеви на рівні кращих червоноплідних сортів. Обидва сорти відрізняються невибагливістю й стійкістю до несприятливих умов вирощування.

Нежданна

Демидов – штамбовий, компактний кущ висотою 50 см. Плоди рожеві, масою 150–250 г. Сорт дуже урожайний, товарний, плоди великі. З-поміж низькорослих рожевоплідних сортів у нашій колекції рівноцінний йому тільки сорт **Настенька**, також сибірської селекції. Перші плоди у Настеньки можуть важити до 400 г. У минулому сезоні з-поміж низькорослих сортів вона посіла перше місце за смаковими якостями. Один із кращих ринкових сортів **Симпатяга** має рослини висотою 50 см. Плоди насиченого рожевого кольору, масою 150 г, округлі, не розтріскуються, ранньостиглі.

Демидов

Настенька

Симпатяга

У сортів **Балерина, Московська грушівка, Петруша-городник, Кемеровець, Супермодель, Рожева Стелла** штамбова форма куща висотою 50–80 см. Поєднує їх ще видовжена форма плодів, оригінальний товарний вигляд. У Балерини – червоні, кулеподібні плоди довжиною до 13 см, масою – 150–200 г, гарні, як іграшки. Московська грушівка – сорт урожайний і невибагливий. Плоди масою 150 г, видовжено-перцеподібні, одномірні, рожеві, дуже привабливого товарного вигляду. Петруша-городник дає плоди масою 200 г, видовжені, рожеві. Кемеровець має рожево-малинові плоди, конусоподібні, формою нагадують невелике серце, масою 150 г, одномірні, досить щільні, відмінні для ринку. У Супермоделі плоди видовжені, рожеві, масою до 200 г, довжиною 10 см, ідеально забарвлені, гладкі й дуже смачні. Рожева Стелла має кущі низькі (50 см), плоди рожево-малинові, видовжені, до 200 г. Цінується за високу врожайність та якість смачних, десертних плодів.

Московська грушівка

Кемеровець

Супермодель

Червоні свічки, Дядя Стьопа, Червоний Мустанг, Лаура, Слов'янин – це високорослі сорти з видовженою

формою плодів. У сорту Червоні свічки плоди рожеві, циліндричні, масою 120 г. Вся рослина оперезана гірляндоподібними гронами напрочуд гарних плодів. У Дяді Стьопи плоди дуже тонкі й довгі (18 см), червоні, масою 150–200 г. Їх можна ламати на шматочки і їсти, як огірок. Аналогічний сорт Червоний мустанг, але плоди у нього набагато більші, м'ясисті й смачні. Лаура – салатно-засолювальний, середньостиглий сорт, плоди видовжено-овальні, з носиком, червоні, м'ясисті, з дуже солодкою м'якоттю, масою до 300 г. У Слов'янина рослина висотою 120 см. Плоди видовжені, рожеві, 120–170 г, досить щільні й дуже солодкі, вміст цукру 3,35%. Ідеальні в консервації й у салатах. Сорт відзначається високою стійкістю до хвороб, рясним плодоношенням – за будь-якої погоди.

Червоні свічки

Дядя Стьопа

Лаура

Слов'янин

У сорту **Засолювальний делікатес** плоди дійсно ідеальні в консервації й засолюванні, масою 80–100 г, червоні, циліндричні, дуже гарні, гладкі, не тріскаються, не перестигають. Висота куща – до 100 см. І головне враження – за плодами не видно листя.

Рожеве Рафаелло, О-ля-ля – обидва сорти мають рослини висотою 100–120 см, плоди округлі, масою 150 г, насиченого рожевого кольору, з високою товарною й смаковою якістю.

Рожеве Рафаелло

У сорту **Моя родина** рожево-малинові плоди з чудовим смаком і ніжною м'якоттю, що нагадує диню. Маса – до 600 г, а висота куща – до 120 см. **Сибірський козир** – відрізняється дуже високою врожайністю, плоди червоні, салатні, до 800 г. **Хлібосольні** – вирощували цей сорт врозстил, без підв'язування й пасинкування, за плодами не бачили землі. Плоди червоні, пласкі, масою до 600 г. Висота рослини 70–80 см. Сорт відрізняється високою й стабільною врожайністю, невибагливістю.

Моя родина

Сибірський козир

Іван Купала (близькі аналоги по квітках – Трюфель жовтий, рожевий, червоний) – дуже гарний сорт, рідкісна форма плодів у формі великої малинової груші масою до 250 г. Відмінні смакові якості, стабільна врожайність. **Каротиновий** – щоразу під час збирання плодів милуюся їхньою красою. Плоди ідеально круглі, жовтогарячі, найщільнішої консистенції з-поміж жовтогарячих аналогів, але не тверді, не тріскаються, не перестигають. Зафіксовано рекордний вміст бета-каротину. Маса плодів – до 150 г. Сорт **Монастирська трапеза** нагадує Каротиновий, але плоди більші, 200–350 г. Обидва сорти високорослі. **Шахерезада** – помідор-персик, опушені листки й плоди. Рослина висотою 180 см, плоди циліндричні, масою до 300 г, м'якоть насичено-червона, ніжна, без кислоти. Відрізняється високою врожайністю та стійкістю до хвороб.

Іван Купала

Каротиновий

Монастирська трапеза

Шахерезада

На листи відповім за наявності заадресованого конверта.

О.І. Кулик,
с. Куземин, Ахтирський р-н,
Сумська обл., 42752

Про ґрунти та сівозміну

Кавуни і дині полюбляють легкі ґрунти, але в кого вони важкі – все одно варто спробувати. На важких ґрунтах обов'язкова глибока оранка. Кращі попередники для кавуна та дині – багаторічні трави (цілина), озима пшениця, кукурудза, бобові. Не бажано саджати їх після помідорів, перцю, баклажанів. Дуже полюбляють рости по сусідству з картоплею, кукурудзою, горохом, буряком та соняшником.

Про підготовку ґрунту

Після перекопування чи глибокої оранки, а якщо хазяйнуємо за принципами органічного землеробства, без оранки, застосовуємо тільки плоскоріз, тоді обов'язково перед садінням пройтися граблями, щоб надірвати початкові корінці бур'янів. Цей метод дасть

Баштанні культури на Чернігівщині

Хочу розповісти про деякі особливості вирощування кавунів, динь та гарбузів.

Кавун – дуже потрібна для оздоровлення людського організму культура. З липня по грудень ви можете смакувати своїми екологічно чистими плодами. Людина має вживати їх за сезон до 20 кг. Зараз селекціонерами розроблені чудові сечогінні сорти. Після закінчення сезону кавунів можна приступити до своєї домашньої аптеки – гарбузів. Гарбуз – це комора вітамінів, цінність його в тому, що його можна тримати в кімнатних умовах і при цьому вітаміни зберігаються до наступного врожаю. Селекціонери створили такі гарбузи, які в сирому вигляді смачніші за моркву, а вміст цукру – до 14% та багато каротину.

За останні роки клімат в Україні стає дедалі спекотнішим, тож цей момент можна чудово використати, вирощуючи кавуни там, де вони раніше не росли. Але варто зазначити, що для хорошого врожаю жарке літо – ще не все, найважливіше – ваше бажання і старанність у догляді.

При вирощуванні кавуна та дині не можна робити такого:

1. вносити під оранку свіжий гній, бо смакові якості плодів будуть погані, та ще й з великою кількістю нітратів;

2. якщо накриваєте ділянку, тобто мульчуєте, то ні в якому разі не використовуйте житню солому: вона затримує ріст не лише кавунів, а й інших овочевих;

3. під час збирання врожаю не відривайте, а відрізайте хвостик від пагона, як у кавунів, так і в гарбузів – це подовжить термін зберігання.

Про сорти

Зараз селекціонерами розроблені перспективні сорти кавунів, гарбузів та динь. Починаючи з сортів надранньої вегетації, вони дадуть чудовий врожай у будь-якій зоні України. Середньостиглі та пізні придатні для засолювання і тривалого зберігання. Для підвищення врожайності кавунів й одержання насіння гарбузів розроблені кущові форми.

змогу кавуну чи дині швидко вийти із землі й випередити їх у рості.

Про підготовку насіння перед сівбою

Для того, щоб одержати дружні сходи та прискорити вегетацію, потрібно підготувати насіння. Є багато способів підготовки:

1. прогрівання на сонці протягом тижня за два дні до сівби;

2. замочування насіння у стимуляторах росту;

3. прогрівання в духовці протягом 3–4 год. за температури 40–50°C. за два дні до сівби;

4. найкращий спосіб – це замочування у воді на 12 год. (за технологією має бути 24 год., але в мене хороший результат і при 12 год.). Після цього одразу кладу його у вологу тканину до накільчування, а потім – висаджую у ґрунт. Завдяки цьому у кавунів та динь раніше з`являються сходи, а головне – дружно, одночасно.

Про технологію сівби

❖ Висіваємо за схемою. Ширина міжрядь у кавунів – 2 м, а в ряду 0,5–1 м, на одну сотку не більше 50 кущів.

Кущовий

у день відповідно 1м 40 см і 0,5 м. Головне, що після появи сходів залишаємо лише один найкращий кущик. Для збільшення врожаю кущові гарбузи та кавуни в міжрядді висіваємо з міжряддями 1м 40 см, в ряду – 0,5 м.

❖ Перед сівбою в ямки потрібно налити якомога більше води, до тих пір, поки земля не насититься. Через деякий час знову налити воду. Коли вона всотається, висіваємо велике насіння глибше, а мілке – трохи вище. Я роблю це на глибину, рівну довжині сірникової коробки. Втикаю накільчене насіння у вологий ґрунт, накриваю вологою землею, а зверху – лише сухою, щоб зберегти вологу. Цим ми прискорюємо ріст центрального кореня, який швидко піде в землю, а далі вже можна не поливати. Під час вегетації я ніколи не поливаю, але ви можете вирішувати самі, як чинити щодо поливу.

Хочу зупинитися на особливостях сівби у північних та західних областях. Якщо у вас є теплиці, то висаджуйте й доглядайте, як за огірками, але плоди треба підв'язувати у сітки. Якщо висаджуєте у відкритий ґрунт, тоді:

❖ Температура ґрунту під час сівби має бути не менш ніж 16°С.

❖ Після сівби насіння в землю необхідно виставити дуги та накрити поліетиленовою плівкою. Висота дуг – до 60 см, ширина – 1 м 50 см.

❖ Обов'язково на день відкривати тепличку для провітрювання.

❖ Дуги знімаємо, коли у вашому регіоні мине загроза нічних заморозків.

❖ Якщо у вас є змога виростити розсаду, то це найкращий спосіб вирощування кавунів та динь. На розсаду насіння кавуна висіваємо за 3–4 тижні, а дині – за 2–3 тижні до садіння на ділянку. Після висаджування накриваємо. Можна, окрім поліетиленової плівки, накривати агроволокном № 23, 30. Але провітрювати не потрібно, а лише відкривати, коли необхідно прополювати та розпушувати.

Про догляд за посівом

На врожай кавунів та динь значно впливає чистота ділянки від бур'янів. Під час вегетації потрібно провести, як мінімум, три культивації. Першу – тільки-но з`являться перші сходи, на глибину до 10 см. Другу – через 8–10 днів. Третю – коли пагони розростаються до 80 см, але важливо знати, що на глибину не більше за 4 см, щоб не пошкодити бокове коріння. Як тільки зав'яжуться плоди, я підкладаю (не всюди, бо саджаю 10 соток) відрізки черепиці. Якщо на вашому городі постійно гуляє вітер, то це небезпечно для молодих зав'язей. Проти цього є вихід: присипайте пагони землею або встромляйте прутики з двох боків плода.

Про прищеплення

Кавуни та дині я прищеплював лише на декількох кущах. У нашій місцевості можна зібрати добрий врожай і без цього. А метод прищеплення пришвидшує час достигання та збільшує масу плода. Як тільки на головних пагонах зав'яжуться кавуни чи дині величиною, більшою за горіх, прищеплюємо за 4–5-им листочком. Залишаємо на головних пагонах по одному кавунчику чи дині. Цей метод дуже потрібний в областях, де клімат прохолодніший.

Про збирання врожаю

Треба добре знати, коли і як можна зірвати той перший кавун на вашому городі.

❖ Плодоніжку потрібно лише зрізати, а не відривати.

❖ Напроти хвостика кавуна висох кучеряшок (знайдіть його ще тоді, коли він зелений).

❖ Той бік, на якому лежав кавун, жовтенький.

❖ Під час легенького постукування чути глухий звук.

❖ Стиглий кавун нігтем не проб'єш.

Про зберігання

Збирайте врожай не в росу та після дощу, а в суху погоду. Якщо плануємо зберігати декілька місяців, то заносимо у приміщення з температурою +2... +3°С й одразу кладемо на солом'яну підстилку шаром не менше 30 см так, щоб вони не доторкалися один до одного. Якщо ви матимете відповідні сорти та приміщення з необхідною температурою, то будете смакувати ними на Новий рік.

Ось такий врожай виріс у мене на чудовій родючій чернігівській землі.

Дай вам Боже здоров'я та доброго врожаю!

В.В. Крутофіст,
м. Київ

Як боротися із шкідниками?

Хочемо одержати консультації з таких питань:

1. Як боротися з ведмедкою та хроном?

2. Що заподіяти совці, яка смакує морквою, буряками?

3. Як зберігати квасолю, в якій із задоволенням оселяються жучки?

***О. Семененко** разом із сусідами,*
м. Лебедин, Сумська обл.

Про боротьбу з ведмедкою вже доводилося розповідати. Перш за все вони потрапляють із гноєм, якщо ви його вносите. Просійте його, перш ніж вносити, випустіть до купи курей. Краще це робити не один раз, а якомога довше, щоб вони добре розгрібали. Так само восени випустіть їх на перекопаний (розораний) порожній город.

Ведмедка влаштовує гнізда у місцях, де не було перекопування чи оранки. Тож перекопуйте й доріжки, проходи, розпушуйте міжряддя після висаджування розсади. В окремі моменти, для певних культур можете знову ж таки випустити курей (розсаду вони не чіпають). За деякими відгуками, добре допомагає сучасний препарат Медведтокс.

Можете спробувати й ефективний народний метод. Для цього вам потрібен кінський гній та відро без дна. Заповніть його кінським гноєм (спочатку в яму ставите порожнє) і закопайте на зиму до рівня ґрунту. Рано навесні викопайте і висипте курям. У ньому буде повно ведмедок. Таке враження, що вони зібралися з усього городу. За великих площ – кілька відер з гноєм по ділянці.

Хрін краще підкопувати вилами (лопатою тільки подрібните коріння, стимулюючи ріст нових рослин з дрібних часток по всій ділянці), коли ґрунт вологий і воно легко витягується. Відкопуючи так рослини, через деякий час робіть те саме. Частки коріння, що лишилося у ґрунті, дають нові паростки, аби поповнити запаси поживних речовин. Постійно видаляючи їх, ви не даєте йому це зробити, і воно поступово загине. Проте якщо запізнитися із цим і паросток позеленішає – почався фотосинтез і коріння поповнило запаси поживних речовин, звівши нанівець проведену вами раніше працю. Тільки систематичне видалення вилами білих пророcтків різко зменшить його кількість.

Якщо є можливість, зробіть глибоку оранку плугом із передплужником. Таким чином частину коріння хрону буде витягнуто, а частину – загорнуто до такої глибини, з якої воно не проросте. А якщо й проростатиме, розпушений ґрунт дозволить легко витягнути молоді рослини разом із корінням. Отож за кілька років ви очистите ділянку від хрону. Інший спосіб: розкладіть чорну плівку, а ще краще – чорне агроволокно на ділянку. Вони не пропускають світло. Особливо ефективні ці заходи в комплексі.

Про совку вже йшлося у попередніх листах, зокрема Л.В. Повар з с. Кугаївці Хмельницької області. Застосуйте препарат фірми "Bayer" – Протеус. Особливо ефективний він на коренеплодах, зібраних пізно восени, на відміну від плодів помідора. Тільки спочатку переконайтеся у агронома із захисту рослин, що це дійсно совка. А то нерідко доводиться в листах зустрічати вислови про неефективність препаратів, коли точно не визначено шкідника.

Квасолева зернівка гине за низької температури. Тож покладіть квасолю до банки, закрийте її кришкою і поставте до холодильника або винесіть взимку на вулицю. Слідкуйте за публікаціями в журналі! У попередніх номерах вже доводилося відповідати на такі питання.

Помідори уразив стовбур

У минулому сезоні з помідорами трапилося справжнє лихо, не тільки в мене, а й у сусіда також. Висаджена розсада добре прижилася. Потім ріст зупинився, починаючи з верхівки рослини, листя жовтіло, закручувалося і набувало фіолетового відтінку. Зав'язь обсипалася, і рослина поступово гинула.

Ю.А. Мельник,
с Йосипівка,
Козятинський р-н, Вінницька обл.

Для точного діагнозу даних небагато, але скоріш за все рослини уразив стовбур. При ньому їхня верхівка стає тонкою, починає сильно галузитися, квітки обсипаються, плоди деформовані й дрібні (було таке?). Проти цієї хвороби потрібно вжити комплекс заходів: і протруєне насіння голландських фірм (купуйте його у професіоналів), і більш раннє висаджування розсади під плівку.

Важливо не допустити потрапляння попелиць на рослини (вони переносять цю хворобу). Застосуйте сівозміну, повертаючи помідор та інші пасльонові на це місце не раніше, ніж через 5–6 років. Знищуйте рослинні рештки восени. Проти стовбура існує біопрепарат Фітоплазмін, придбати який можна в "Клубі органічного землеробства". До появи хвороби можна застосувати інші біопрепарати, які підвищують імунітет рослини: Пентафаг, Планріз, Мікосан.

Судячи з наведеного в листі, рослини відчували також нестачу відразу кількох мікроелементів. Підживлюйте їх кілька разів спочатку комплексними препаратами на мінеральній основі (Флором ікс-Т, Еколист, Басфоліар), а на початку плодоношення перейдіть на органічні – Гумісол, Вермісол, Ідеал.

Як доглядати за селерою?

Як доглядати за селерою, щоб коренеплоди важили 500–800 г? Насіння на розсаду я висіваю в січні-лютому. Корінь виростає масою близько 50 г, а ще – велика купа корінців. Сію селеру кореневу: Монарх, Едвард, Яблучна. Чула, що корінці треба відрізати ще під час росту, але коли і як? Землю треба відгортати чи підгортати, як зрошувати?

По малині повзає жучок, коричневий, смугастий, з неприємним запахом. Я його називаю "вонючка". Що це за "звір" і як його знищити?

Р.І. Кошельова,
Ясинуватський р-н, Донецька обл.

Розпочнемо з другого питання. Це один із клопів (якраз народна назва – "вонючка"), що можуть пошкоджувати багато культур. Знищити його можна препаратами, дозволеними для роздрібного продажу населенню. Цікаво, що на етикетці препаратів, які його знищують (Актара, Конфідор, Каліпсо та інших) вказано, проти яких шкідників їх застосовувати, але не вказано клопа. Проте усі препарати, рекомендовані проти попелиці та щитівки, ефективні й проти клопів, шкідників з тим самим ротовим апаратом. Відтак, не знаючи цих тонкощів, можна шукати і не знайти пестицид, а некваліфіковані продавці (реалізатори) навряд чи вам допоможуть.

Як відомо, існує три види селери: коренева, черешкова і листкова. Підгортання (тобто окучування черешка ґрунтом) роблять для черешкової, аби основа черешка стала білою. Альтернативою є сорти, що не потребують окучування (самовідбілювальні). Проте ви вирощуєте кореневу, тому робити його, а тим більш відгортання не потрібно.

Що спричиняє дрібні коренеплоди? Перш за все схема висаджування. За розрідженої ви отримаєте великі коренеплоди і 15–20 великих листків, а в разі загущеної – невеликі коренеплоди (80–120 г), але значну листкову масу. За якою схемою ви висаджували? Часто на присадибних ділянках її садять, як петрушку, а коли дізнаються, що відстань між рослинами в рядку має становити 45 см, і ще більше – міжряддя, переконуються, чому вона так мало у нас поширена.

Час сівби насіння ви обрали вірно. Коріння відрізати не треба, а коли розсаду висаджуєте на постійне місце, вибраковуйте слабкі сіянці, обираючи потужні. Хоч селера і холодостійка, все ж висадіть розсаду під агроволокно, аби вона швидше росла, особливо за прохолодних ночей квітня – першої половини травня. Селера також досить вологолюбна. У вашій зоні зволоження часто є лімітуючим фактором, тож без поливу і підживлень великі коренеплоди не одержите. Якщо і це не дасть результату, спробуйте гібрид Ілона F_1 (фірми "Bejo"), високоврожайні сорти – Бриліант і Луна.

Хочемо виростити арахіс та чуфу

Допоможіть дістати пару насінин арахісу та чуфи. Хочемо на грядці щось виростити смачненького для онуків.

В.Г. Свищук,
с. Задубрівці, Снятинський р-н.,
Івано-Франківська обл.

В наших умовах **арахіс** рости буде, але він досить теплолюбний і не встигає достигнути, хіба що під плівкою. Його насіння проростає за температури 12–15°С, для достигання йому потрібно не менш як 4–5 місяців (120–130 днів), до того ж осінні приморозки до –2°С вже пошкоджують вегетативну масу. Здавалося б, зав'язь після запліднення розростається догори, проте згодом вигинається – і росте донизу, вростаючи у ґрунт. На її кінці і розвиваються боби. Відтак ґрунт захистить їх від низької температури. Тож під плівкою цілком можете спробувати, тим більше, що за радянських часів арахіс культивували, зокрема, в Краснодарському краї та на півдні України.

Щодо придбання насіння, зверніться до найближчого ботанічного саду, відділу інтродукції, або запитайте, хто займається бобовими, до яких належить арахіс. Не забувайте, що смачним він стає після висушування й смаження. Його існує більше 10 видів, беріть лише земляний горіх.

Чуфа (земляний мигдаль) з родини осокових також має тривалий вегетаційний період – 110–120 діб. В їжу використовують підземні бульбочки (сирими або смаженими), їх же застосовують у кондитерській промисловості. Молоді рослини чуфи витримують до –5°С, у дорослих же навіть незначне (0–1°С) зниження температури пошкоджує листки, але не бульбочки. Тож і її можна вирощувати під плівкою, аби жовтневі приморозки не завадили закінчити формування. Чуфу пробували вирощувати у нашій країні, але на заваді стала трудомістка агротехніка. На присадибних ділянках це цілком можливо.

Придбати насіння радимо аналогічним способом, як і арахісу – у ботанічних садах. Наведемо вам адресу, наприклад, Національного ботанічного саду ім. Гришка НАН України: м. Київ, вул. Тімірязєвська 1, (044) 285-41-05, www. nbg. kiev.ua.

Консультації підготував ***Ю.В. Слєпцов***

Друге життя старих яблунь

Кілька років тому в одному з номерів "ДСГ" йшлося про те, як щепити живці на гілках яблуні діаметром приблизно 5 см. А що робити, коли яблуням по 40–60 років і вони мають висоту до 8 м та діаметр стовбура 30–35 см, плоди не найкращого смаку літнього чи осіннього строків достигання, дерева односортові і явно приречені на викорчовування або зрізування?

Я вирішив експериментувати, перещеплюючи такі яблуні кращими сортами і даючи їм нове життя.

Для цього навесні на початку сокоруху на рівні землі підрізую стовбур яблуні на 1/4–1/3 діаметра, сокирою підрубую до зрізу деревину і в такий спосіб створюю місце для щеплення. Перед цим ще зрізую всі скелетні гілки яблуні на відстані 1–1,5 м від стовбура для підвищення ростової активності.

Фото 2. Щеплення на зрізаному пеньку.

Потім беру підготовлені живці бажаних сортів товщиною з олівець та з двома–трьома бруньками і виконую щеплення. Для цього місце щеплення зачищую ножем, затим нержавіючою маленькою викруткою відхиляю кору в двох–чотирьох місцях сегменту на штамбі дерева, підготовлюю живець для щеплення методом за кору "на сідло" і силоміць вставляю його у відхилене місце кори, іноді навіть пристукуючи маленьким молоточком по верхівці живця, щоб він сів "на сідло".

Після цього місце щеплення і верхній зріз живця обмазую садовим варом, і ніякого обв`язування. Потім притінюю, для цього беру старе відро без дна, розрізую його вздовж і надіваю на стовбур, захищаючи в такий спосіб місце щеплення від перегрівання та мишоподібних гризунів.

Фото 1. Молоді пагони, що утворилися від щеплення на старому стовбурі, вже дали перший цвіт.

В разі, коли з якихось причин прищепа не приживиться, навесні наступного року підкопую лопатою землю, підрізую стовбур на 5 см нижче місця минулорічного щеплення й повторюю всі операції.

Якщо прищепа прижилася, то на 3-й або 4-й рік, коли вже молоді пагони починають плодоносити (див.

Фото 3. Багатостовбурне плодоносне дерево.

фото 1), потрібно зрізати стовбур старої яблуні на рівні попереднього часткового зрізу. Для того, щоб не допустити розколу, сколювань, зрізування виконую у два заходи: спочатку на висоті 0,5 м від землі, а потім – на рівні поверхні землі.

На зрізаному пеньку також виконую щеплення 4–6-ма живцями (див. фото 2). Наступного року пеньок акуратно засипаю землею, і живці в майбутньому обростають власним корінням.

Можна зрізування і щеплення яблуні виконати в один рік, але існує ризик, що коли живці не приживляться, то повторного щеплення наступного року виконати не буде змоги, бо кора на пеньку відімре.

В місцу росту зайві прищепи вирізую, а з тих, що залишилися, формую крону. Зазвичай, залишаю 3–4 прищепи одного або різних сортів. І замість зрізаної однієї яблуні росте 3–4-стовбурне яблуневе дерево різних сортів одного строку достигання плодів (див. фото 3). Після щеплення живці не залишаю без уваги. Обприскую або обпилюю отрутохімікатами проти різних довгоносиків (брунькоїдів, квіткоїдів), попелиці, дрібної гусені. Якщо не захищати живці, а згодом і молоді пагони, то їх можуть знищити шкідники, отож копітка праця виявиться марною.

***Фото 4.** Перещеплені дерева плодоносять вже по 15–20 років.*

Коли живці приживляться і підуть в ріст, наступного року їх потрібно захистити від зламування вітром, підв`язуючи до стовбура або до кілків. Взимку слід захищати прищепи від пошкодження зайцями.

Формувати майбутні крони потрібно в площині ряду дерев, щоб міжряддя можна було використовувати під городні культури.

Крім молодих дерев, що тільки починають плодоносити, у мене є яблуні, перещеплені у такий спосіб, які вже ростуть і плодоносять по 15–20 років (див. фото 4).

Щеплення не варто виконувати на стовбурі яблуні, якщо він всередині трухлявий, гнилий, бо прищепи рано чи пізно можуть загинути.

Буду радий, якщо моїм досвідом скористається ще хто-небудь із садівників.

М.І. Климюк,
с. Підгайці, Млинівський р-н, Рівненська обл.

Диво-малина

Якось, відвідуючи виставку-продаж саджанців, яка відбулася у м. Миколаєві, купив саджанці кількох сортів малини. Тож хочеться поділитися враженнями про кращі з них на сторінках журналу "Дім, сад, город", бо передплачую його з самого початку заснування і сам скористався багатьма корисними порадами з вирощування садово-городніх культур, а також інформацією щодо їхнього придбання. Тому хочу, аби й інші читачі дізналися, що існують сорти малини, у яких ягоди надзвичайно смачні, кущі високоврожайні, гігантських розмірів. Такі якості має сорт Оранжеве диво.

Це ремонтантний сорт, ягоди оранжевого кольору, видовженої форми, солодко-кислі (більше солодкі).Довжина перших достиглих ягід становила 3,5–4 см, маса – близько 9 г. Стебла від кожної бруньки вкриті плодовими гілочками з гронами прекрасних ягід. Достигли минулого року у нашій місцевості на молодих пагонах у другій декаді липня.

Смак ягід цього сорту нашій родині дуже сподобався, а також були схвальні відгуки від сусідів та друзів. І навіть ті, кого не приваблюють жовтоплідні сорти малини, скуштувавши ягоди Оранжевого дива, змінюють своє ставлення до ягід жовтого кольору і виявляють бажання придбати цей сорт. На жаль, поки що не можу задовольнити бажання навіть усіх моїх знайомих поділитися з ними саджанцями цього сорту.

А ще нам дуже сподобався ремонтантний сорт Брянське диво. Перші достиглі ягоди були завдовжки 4 см і більше, видовженої форми, доброго кисло-солодкого смаку, пружні. Зібрані в літрову банку, вони витримують добу і не "течуть". Урожайність висока, плодоносить цей сорт на молодих пагонах по всій їхній довжині. Вирощувати і збирати такі врожаї – одне задоволення.

В.В. Гладишев,
м. Миколаїв

Вітаміни з весни до зими

Суниця Альбіон

Хочу поділитися з читачами досвідом, як забезпечити власну сім`ю вітамінами впродовж півроку – з травня по листопад, аж до морозів, запроваджуючи нові сорти та нові технології. У народі кажуть, що найбільше вітамінів саме у ягоді свіжозірваній, і з кожною годиною її користь втрачається. Ягода, яка була зірвана вчорашнього дня, вже містить вітамінів удвічі менше. Саме тому такими цінними є для нас ремонтантні сорти суниці та малини, які мають безперервне плодоношення з другої половини літа, і ми можемо кожного дня насолоджуватися їхніми плодами на своїй ділянці. Саме вони нас так радують своїм врожаєм у другій половині літа, коли звичайні сорти вже відплодоносили і ягід мало, особливо восени, забезпечуючи нашому організму максимальний запас вітамінів на зиму.

Механізоване розстеляння перфорованої плівки

Про нові сорти

Два роки тому я посадив завезену з Польщі розсаду суниці Альбіон (США), яка селекційно виведена в інституті в Каліфорнії у 2004 році, та малину Полка (Великобританія), які з липня одночасно плодоносять до морозів. Чесно кажучи, ягід вистачає і для сім`ї, й на ринок, бо зайвою копійка ніколи не буває. А найкраща пора, звичайно, осінь, бо до асортименту ягід додається ще й розсада. Мушу визнати, що мої затрати на розсаду окупилися; я задоволений і малиною, й суницею.

Культивуючи завезені сорти, я набув корисного досвіду, яким і хочу поділитися. Суниця Альбіон на другий рік вирощування добре плодоносить після того, як викосити старе листя ранньою весною, коли зійде сніг. Викошування стимулює рослину до енергійного відрощування нових пагонів, які через два місяці спроможні давати ягоди так само, як у перший рік навесні фріго-розсада.

У цьому році зі США надійшли у передові агрофірми Європи три нових сорти суниці: Сан Андреас, Монтерей і Проф`южен. Є дані, що за деякими показниками вони перевершують Альбіон, але за смаковими якостями він залишається найкращим. У цьому році ще рано буде сподіватися на завезення цих нових сортів в Україну, але важливо бути в курсі світових подій третього тисячоліття. Адже ми – найбільша аграрна країна Європи. І наша місія – годувати людей.

Про нові технології

За кордоном існує проста та доступна пересічному садівнику технологія вирощування ранньої суниці. Хочу сказати про неї кілька слів, бо вона придатна і для великих, і для малих суничників, та й ефект прекрасний.

Побутує думка, що для отримання ягід у травні потрібна теплиця, а це – великі витрати. Не треба теплиці, а достатньо накривати суничник плівкою ранньою весною. Для цього треба купити прозору плівку в рулоні з максимальною шириною. Вздовж рядка суниці плівку слід прикопати землею і розстеляти її на ніч, ховаючи рослини від заморозків. Зранку з`являється сонце, мороз відступає, і плівку треба скручувати в рулон. Подібна технологія клопітна з розстелянням, але не потребує великих капіталовкладень та опалення приміщення. В результаті плодоношення ранньої суниці починається на початку травня.

Ще є одна технологія, яка дає змогу смакувати суницю наприкінці літа. 28 травня ми висадили фріго-розсаду суниці одноразового плодоношення, яку до травня зберігали у холодильному приміщенні за температури –2°С. В даному випадку це були сорти Ельсанта і Камароса, що мають смачні, соковиті, великоплідні, транспортабельні ягоди. Тож у першу половину серпня за два тижні ми зібрали увесь врожай.

На фото показана сучасна технологія висаджування розсади в гребінь під плівку з дірочками для розсади, що значно пришвидшує процес садіння. А ще з власного досвіду переконався, що піщані ґрунти – найкращі для вирощування суниці і малини.

Садіння розсади під перфоровану плівку

Що стосується малини, то характерною особливістю ремонтантних сортів є необхідність зрізувати стебла наприкінці сезону. Залишати треба стебло на висоті 5–10 сантиметрів від землі. Завдяки цьому малина щороку пускає нові пагони і може на одному місці рости кільканадцять років.

Андрій Гончар,
смт Іваничі, Волинська обл. тел. (067) 332-52-42

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Із щоденника садівника

(Закінчення. Початок у №№1, 2 за 2011 рік.)

Липень

Липень, як і травень, розпочався рясними дощами і приємними запахами липи, яка під час цвітіння вкривається запашними жовтуватими квітками з ніжним ароматом. До речі, липовий цвіт часто використовують замість чаю для заварки. Чай із липи має приємний аромат, золотистий колір і володіє багатьма цілющими властивостями. Тому садівник вирішив цього року заготовити липового цвіту якнайбільше, однак йому довелося нарікати на погодні примхи та поведінку стихії, що вкрай розперезалася: "Це ж треба, знову буде дощ, – обурювався він. – Он, яка темна хмара суне!". А потім над будинком сліпуче блиснула блискавка і майже тієї ж хвилини загуркотів грім. Великі краплі дощу затарабанили по даху. Садівник подивився у вікно, щоб переконатися, чи не падає град, який може завдати значної шкоди фруктовим садам, посівам овочів і баштанних культур.

Всупереч очікуванню злива тривала не довго. Після дощу садівник відразу вийшов у сад і побачив, що всі грядки й газон залиті водою, але плодові культури вціліли. Привітавшись до сусіда, який також оглядав свої володіння, сказав:

– Добре, що все обійшлося, бо по радіо передали, що ця злива, поки дійшла до нас, в інших районах наробила чимало лиха.

– А мені здається, що липневі дощі садівникам не завадять, хоча найбільша радість від них грибникам, чи не так?

– Ви мені нагадали курйозний випадок, який трапився з моїм товаришем. Якось один із знайомих садівників запропонував мені в липні поїхати на тихе полювання, тобто за грибами до лісу. А грибник він був завзятий: усі ліси навколо пішки обходив.

Лісовий масив, до якого ми поїхали, був дуже великий, росли в ньому впереміш дуб, сосна, береза, були поляни осик та інші зарості. Поки їхали по лісовій дорозі, не звернули увагу, що насувалася грозова хмара. І хоча дощу ще не було, але ми вирішили збирати гриби недалеко від машини. На тому й розійшлися.

Раптом до мене долинули якісь звуки, схожі на собачий гавкіт. Я вирішив, що щось трапилося з моїм товаришем і побіг у густий чагарник, звідки почув цей незрозумілий гавкіт. Це й справді був мій сусід, який вчепився у невисоку берізку, обхопивши її обома руками й ногами на висоті півметра від землі. Дивлячись у зарості, він продовжував судорожно стискати деревце й майже по-собачому гавкати. Я підійшов до нього і запитав, кого він лякає? Він якось дивно подивився на мене, боязко озирнувся навколо, а потім зліз із дерева і розповів, що з ним сталося.

– Біля цих чагарників, – пояснював він, – я побачив красноголовців і став на коліна, щоб дістати їх. Аж раптом за кілька метрів від мене з'явився кабан, який дивився на мене і хрюкав. Далі сталося те, що ви й побачили.

Мій товариш ще довго не міг отямитися від цієї пригоди, тож і не дивно, що з тих пір він майже ніколи не ходив до лісу. Буває й таке...

Після дощу в саду відчувалася приємна прохолода, але під ногами хлюпали калюжі, тому не варто було ходити по ділянці без зайвої потреби, щоб не псувати доріжки. До речі, садові доріжки особливо цінуються, коли вони доглянуті, чисті після дощу. Тому чимало дачників вимощують їх камінням або цеглою, щоб не псувати газонну траву й не мочити ноги під час ходьби. Але найкраще, коли доріжки роблять із невеликим ухилом: вони швидко висихають після дощу, а вода не утворює калюж.

На ранок ґрунт протряхнув і можна було прополоти грядки з квітами. Тим більше, що найкраще це робити після дощу або поливу. Однак найголовнішим завданням у цей час садівник вважав "полювання" на капустянку. Увечері або зранку за допомогою шланга з водою, до якої додають кілька крапель соняшникової олії, шкідника можна легко вигнати зі своєї схованки. Також капустянка гине від поїдання принади, виготовленої з порошку яєчної шкаралупи, змоченого соняшниковою олією, який закладають у ґрунт. Не пошкоджує вона рослини, якщо перед садінням у лунку покласти зубок часнику.

У липні починають достигати персики, алича, абрикоси, смородина тощо, повз які дуже важко пройти, адже так і хочеться зірвати достигаючі райські плоди і ягоди. "Решту врожаю покищо можна не чіпати, а ось черешні необхідно буде зібрати завтра, інакше вишнева муха зіпсує всі ягоди", – вирішив садівник. Цей небезпечний шкідник на черешні може пошкодити до 90% плодів, а на вишні – близько 30%. Пошкоджені плоди темнішають, загнивають, іноді відокремлюються від плодоніжки й обпадають. Тож баритися із збиранням врожаю і справді було не варто.

У липні також закінчується плодоношення суниці і настає період післязбирального догляду за насадженнями: збирання гнилих плодів, прополювання ділянки, підживлення й полив рослин, а також видалення вусів і розеток, що значно підвищує морозостійкість і врожайність рослин суниці.

У щоденних турботах у саду час біжить дуже швидко: не встиг озирнутися садівник, як липень майже добіг свого кінця. Після тривалих рясних дощів встановилася дуже спекотна погода. Знову доводилося щодня поливати рослини. Зазвичай, роблять це рано вранці або ввечері, бажано після заходу сонця, бо під час зрошення в спеку вода швидко випаровується, внаслідок чого доводиться збільшувати норму поливу, можливі опіки рослин тощо. Поливаючи рослини вдень, також можна спричинити опіки на листках, якщо погода дуже спекотна й сонячна, бо світло завжди фокусується на краплях води, що осіли на листках під час поливу.

Щодо самого поливу, то його фахівці радять виконувати у кілька прийомів: спочатку виливають невелику кількість води для попереднього змочування верхнього, сухого шару ґрунту, а потім уже поливають інтенсивніше.

Серпень

Серпень – ще не осінь, але вже майже й не літо. Для садівників це час збирання врожаю стиглих плодів і ягід. Можна розпочинати збирання яблук багатьох літніх сортів. У деяких із них достигання неодночасне, тому краще збирати у два–три прийоми, знімаючи насамперед найбільші плоди з характерним для сорту забарвленням і смаком, які легко відділяються від гілочки. Зберігають літні сорти, зазвичай, у прохолодному приміщенні не більше місяця, хоча деякі сорти, зняті трохи недостиглими, можуть зберігатися до двох місяців і більше.

У першій половині серпня починають також знімати літні сорти груші. Доводити їх до повної стиглості не варто. Краще збирати недостиглі плоди, які через 3–6 днів уже готові до вживання. Наприкінці місяця звичайно знімають плоди ранньоосінніх сортів груші.

Садівник знав, що під час збирання врожаю ґрунт навколо дерев, як правило, сильно втоптується, тому він обов'язково поливав його, особливо за спекотної погоди, а потім розпушував. Це сприятливо впливає на ріст коренів. До того ж, за такого догляду плоди, що падають із дерев, менше травмуються.

Під час обробітку ґрунту у міжряддях саду садівник ще раз оглянув дерева. Як тут не порадіти, дивлячись на золотисті, оранжеві й червоні плоди, налиті сонцем! Однак його стурбувало інше – не можна було допустити відламування гілок під вагою плодів. Крону деяких дерев слід було підперти. Для цього він використовував довгі тичини (чатали), кінці яких загострював і міцно встромляв у землю під гілками. Встановлював їх майже вертикально з таким розрахунком, щоб точка опори збігалася із центром ваги гілки.

Якось у серпні садівник вирішив провідати знайомого пасічника. Взагалі, він вважав, що садівник і бджоляр – це споріднені душі, у яких багато спільного.

– Ну, як твої бджоли? – запитав садівник.

– Відверто кажучи, цього року не дуже. Якби не акація, то було б зовсім мало меду. Адже в останні роки дачники дедалі менше висаджують дерев-медоносів. Та ще й траву скошують, не допускаючи її цвітіння, то звідки ж узятися хорошому меду?

– Але ж навесні добре цвіли сади, – заперечив садівник.

– З тих квітів мало користі, хіба що пилок.

– А тобі, мабуть, хотілося б, аби постійно цвіли акація та липа і щоб завжди були весна і літо? Але ж так не буває. Сумно, але літо покотилося під гірку, тому й не дивно, що кількість квітучих медоносів різко скоротилася. Чи багато клопоту на пасіці в серпні?

– Роботи завжди вистачає, – відповів пасічник. – Необхідно відібрати рамки із готовим медом і відкачати його. Там, де є можливість, я намагаюся використати взяток із медоносів, що пізно цвітуть. А ще необхідно зібрати гнізда в зиму, дати стимулююче підживлення для активізації яйцекладки маткою, для нарощування кількості бджіл у зиму. Трохи згодом необхідно буде замінити частину зимового корму цукром, за необхідності поповнити кормові запаси. Та швидше за все я скаржуся передчасно: меду вистачить і самим поласувати, і тебе пригостити. Тож, як буде час, запрошую на гостини.

Літо йшло від нас, але ще цвіли троянди, флокси, буяли своїм різнобарв'ям айстри, ніби дякуючи садівникові за ретельний догляд і своєчасний полив. Однак великою кількістю золотистих і жовтогарячих фарб на клумбах із рудбекією, геленіумом, золотарником, декоративним соняшником, літніми хризантемами та жоржинами серпень нагадував про наближення осені.

Вересень

Незабаром вступив у свої права вересень, а разом із ним садівникові додалося чимало осінніх турбот. Щоправда, інколи на початку місяця буває похолодання, піде дрібний холоднуватий дощ, зате через кілька днів все стане на свої місця, і на деякий час знову потеплішає. Саме в ці дні можна виконати багато нагальних справ.

Одне з головних завдань садівника – своєчасно зібрати яблука, пізні сорти груші, сливи, подбати про зберігання вирощеного врожаю. А ще закінчити висаджування суниці, вирізати пошкоджені борошнистою росою верхівки пагонів у смородини й аґрусу, зрізати до основи пагони малини, пошкоджені сліквою або стебловою галицею, ретельно зібрати й закопати на глибину не менше 50 см усі хворі й висохлі плоди, яких особливо багато буває на яблуні й сливі.

Поки достигають пізні сорти яблук, садівник уже копає ями для весняного садіння, готує ґрунт під висаджування ягідних кущів і плодових дерев, вносить органічні й фосфорно-калійні добрива. А ще відвідує сільськогосподарські виставки та їздить по спеціалізованих магазинах у пошуках незвичайних саджанців, хоча й розуміє, що важко буде знайти для них місце на ділянці. Але заповітна мрія садівника – роздобути рідкісний новий сорт яблуні, груші, персика, аличі тощо, який поповнить колекцію його рослин, а, можливо, навіть стане її головною окрасою.

Вересень не дає перепочити: роботи хоч відбавляй, та ще й дні так стрімко летять. З'являється дедалі більше ознак осені: листя злегка пожовтіло й подекуди вже падає на землю. Однак усе це відбувається на тлі рясно квітучих хризантем. Добре, що до їхнього добору садівник підійшов дуже виважено, бо надзвичайно велике значення при виборі сортів для відкритого ґрунту має календарний строк цвітіння. А відтак на Київщині краще надавати перевагу холодостійким сортам, менш повним і невисоким. Добре, якщо це будуть ранні й середньоранні, а також середні за строком цвітіння сорти.

Ось і тепер хризантеми, незважаючи на ранньоосінні заморозки, густі тумани вранці, холодні дощі, милують око, гордовито погойдуючи своїми головками на вітру. Тендітні, неначе з повітря, вкриті білою, червоною й рожевою квітковою піною вони рясно цвітуть. Але сонце котиться дедалі нижче – чекати зими залишилося зовсім недовго. Садівникові дуже не хочеться розлучатися незабаром із своїм садом. Сумно оглянувши його, він постояв кілька хвилин біля хвіртки і хотів уже йти до будинку, аж раптом його гукнув сусід, який щойно приїхав на дачу.

– Є пропозиція поїхати завтра по гриби, – весело сказав він.

– Які там гриби? На завтра обіцяють дощову погоду, – здивувався садівник.

– Так це ж грибний дощ! Особисто я обов'язково піду на тихе полювання. Приходь увечері – пригощу грибами, – махнув він на прощання рукою.

Наступного дня, як домовилися, садівник прийшов до знайомого грибника, але вдома його не застав. Згодом той розповів про пригоду, яка трапилася з ним того дня. Поїхав він першим рейсовим автобусом. Вийшовши на зупинці, попрямував до лісу, в якому бував багато разів і добре знав усі грибні місця. Згодом, як і обіцяли синоптики, почав накрапати дрібний настирливий дощ. Навколо стояли високі берези з опущеними гілками і листям, що вже починало жовтіти, упереміш із осиками та молодими дубами, які ще зеленіли своїми листочками. Збираючись поспіхом, грибник забув узяти з собою годинник, а в похмурий день величезний ліс здавався йому не дуже привітним і темним, тому час спливав якось непомітно.

Гриби траплялися зрідка, хоч він і заглядав майже під кожний кущик. Захопившись пошуком, грибник зовсім не помітив вечірніх сутінок, згодом і зовсім стемніло. Вийшов він на лісову дорогу, але ніяк не міг збагнути, в який бік треба було йти до автотраси. Зупинився й почав розмірковувати, що робити. Аж раптом неподалік від себе, на узбіччі дороги, почув підозрілий шурхіт. Придивився і йому здалося, що він побачив клубок змій. Не замислюючись, побіг з того місця, куди понесли ноги. Над головою зрідка лунали різкі крики птахів, десь пищала сова. Гущавина темного лісу неначе обступала його з усіх боків: зовсім поряд захрустіли сухі гілки, долинуло якесь рохкання.

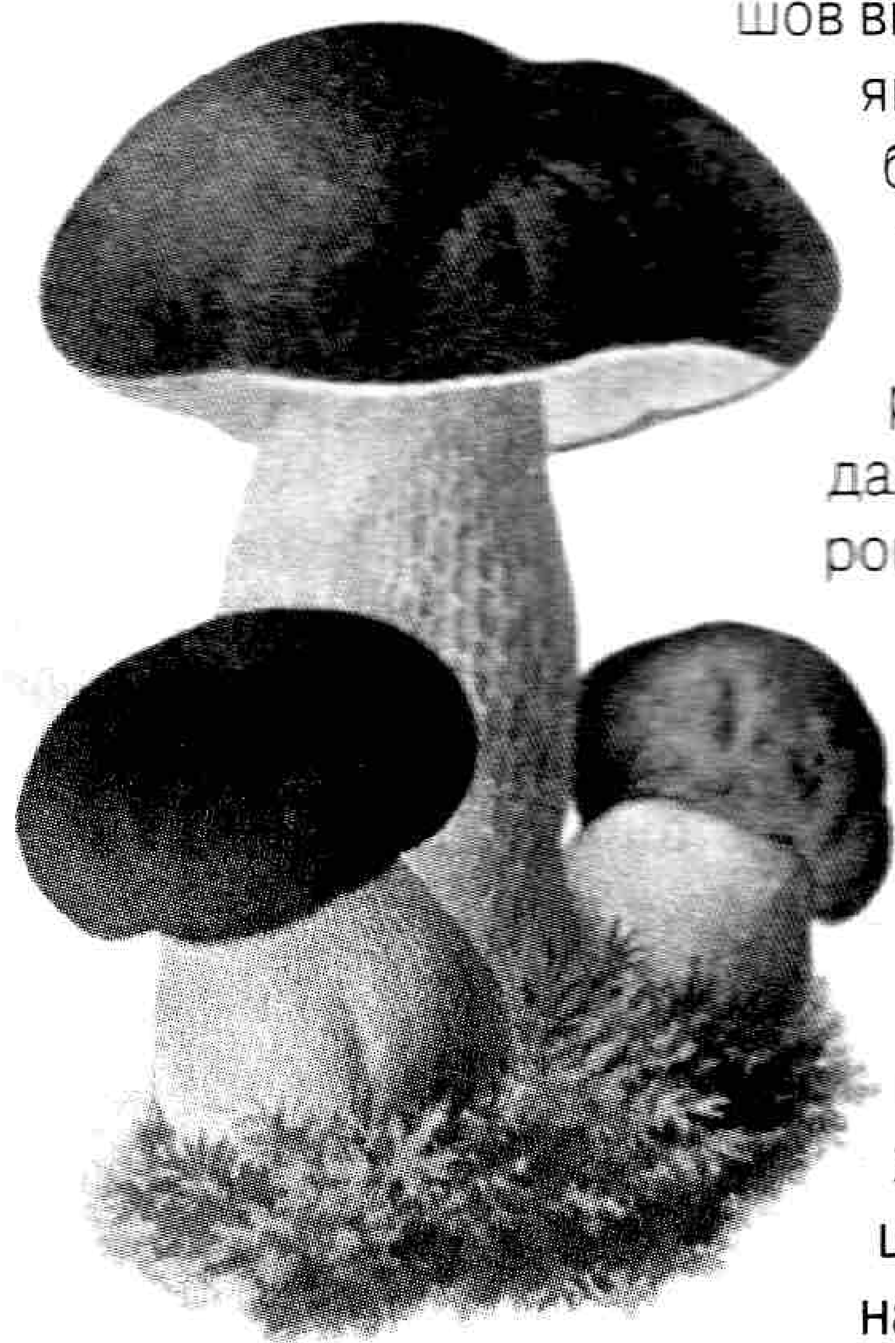

Куди ж іти, – замислився грибник. Раніше він був переконаний, що знав цей ліс, як свої п'ять пальців, а тепер нічого не міг зрозуміти, бо в темряві жодних прикмет не було видно. До того ж, йому здалося, що щось велике пройшло неподалік від нього, ступаючи по землі копитами. Всередині пробіг холодок і він прискорив крок, уже навіть не замислюючись над тим, куди його приведе стежка, прагнучи якнайшвидше вийти з лісу у відкрите поле.

Раптом грибник заспокоївся, бо побачив неподалік вогні, що миготіли. Це були автомобільні фари, і він впевнено попрямував у їхній бік. Як і раніше, йшов дрібний дощ, його одяг наскрізь промок. Зігрівала лише швидка хода й надія, що незабаром він вийде на асфальтову дорогу. Під ранок грибник нарешті дістався до неї, зупинив попутну машину, яка, на щастя, йшла у бік садового товариства. Виявилося, що того дня він подолав майже тридцять кілометрів.

Ось така трапилася з ним пригода, після якої грибник вирішив, що не варто так безоглядно йти до лісу, не врахувавши прогнозу погоди. Та ще й у церковне свято. Можливо, природа вирішила його провчити за це? Однак, як би там не було, а через кілька днів настав жовтень, а з ним додалося й нових робіт, яких у саду вистачає.

Жовтень

За свій багаторічний досвід садівник переконався, що жовтень – чи не найсприятливіший час для садіння ягідних кущів. Причому, якщо саджанці плодових культур обрізують тільки навесні, то кущі потрібно обрізати відразу після осіннього садіння, залишаючи над землею пеньки з 2–3 бруньками.

У жовтні слід подбати також про захист садових рослин від мишей. Для цього між саджанцями розкладають отруйні принади. Слід зазначити, що кора молодих дерев – це улюблені ласощі взимку для гризунів. Великої шкоди завдають рослинам саме миші, які обгризають усю кору біля самої основи стовбура під снігом. Для захисту дерев садівник обмотав стовбури різними матеріалами: руберойдом, ялиновим гіллям тощо. При цьому він намагався заглибити обмотку в ґрунт на 5–10 см нижче поверхні, а землю навколо ретельно втоптати.

Листопад і грудень

Під час коротких перепочинків він думав про те, що кожний садівник, закінчуючи цьогорічний сезон, подумки вже звертається до наступного і прагне добре підготувати до нього рослини: рясно поливає дерева, щоб дати їм так званий "водяний заряд", білить їх, збирає обпале листя й накриває ним квіти, готуючи їх до зимівлі.

Інколи поскаржиться сусідові:

– І коли скінчиться ця робота?

– Як коли? – дивується сусід. – У вас листопад, грудень, а з ними й уся зима попереду.

– Насправді це так, – погодиться садівник. – Але я вам скажу, що листопад і грудень не приносять жодної радості садівникам. Інша справа – січень і лютий, коли день стає довшим і сонце починає пригрівати. І хоча ще далеко до справжньої весни, але вона вже відчувається у всьому: навіть повітря пахне приємніше, по-весняному.

Б.М. Мрачковський,
м. Київ

З власного досвіду

Проста, але економічна

Чимало городян мріють вирощувати на своїх заміських ділянках екологічно чисті овочі. Але сталі врожаї, та ще й у ранні строки можна отримати лише у спорудах закритого ґрунту, які захищають рослини від мінливих погодних умов – в укриттях, парниках і теплицях.

Щодо теплиць, то нині відомо багато видів, типів і форм таких конструкцій, а також матеріалів для їхнього виготовлення. Однак я вважаю, що теплиця перш за все має бути простою та економічною. Ось уже протягом двадцяти років вирощую ранні огірки, редиску й розсаду капусти у найпростішій теплиці (рис. 1) і отримую від того чималу користь.

Довжина моєї теплиці 7 м, хоча за бажанням господар може встановити теплицю іншої довжини. Для її спорудження знадобиться 10 дуг завдовжки по 3 м, які я виготовляю зі старого телефонного кабелю діаметром 25 мм, і поліетиленова плівка завширшки 3 м і завдовжки 9 м. Зазвичай, я виготовляю таку теплицю й висіваю насіння за один день, витрачаючи на це близько трьох–чотирьох годин.

Для цього на початку квітня викопую рівчачок завглибшки 20 см, завширшки 35 см і завдовжки 7 м (за довжиною теплиці). Закладаю в нього свіжий козячий або кролячий гній шаром 15 см і засипаю його викопаним раніше ґрунтом, влаштовуючи зверху невеликий горбочок. Потім за допомогою лома роблю в ґрунті отвори завглибшки близько 17 см і встановлюю в них дуги, що слугуватимуть каркасом для теплиці.

На цьому підготовчі роботи закінчуються і можна починати висівати овочі. Спочатку – насіння огірків, яке розташовую у два ряди по краях рівчачка в теплиці. Не раджу висівати його посередині теплиці, бо тоді огірки можуть вирости порожнистими й доведеться дуже часто їх поливати.

Зазвичай насіння висіваю на глибину 2–3 см з інтервалом 12–15 см у ряду, а коли з'являться сходи, проріджую їх, залишаючи рослини на відстані 24–30 см одна від одної.

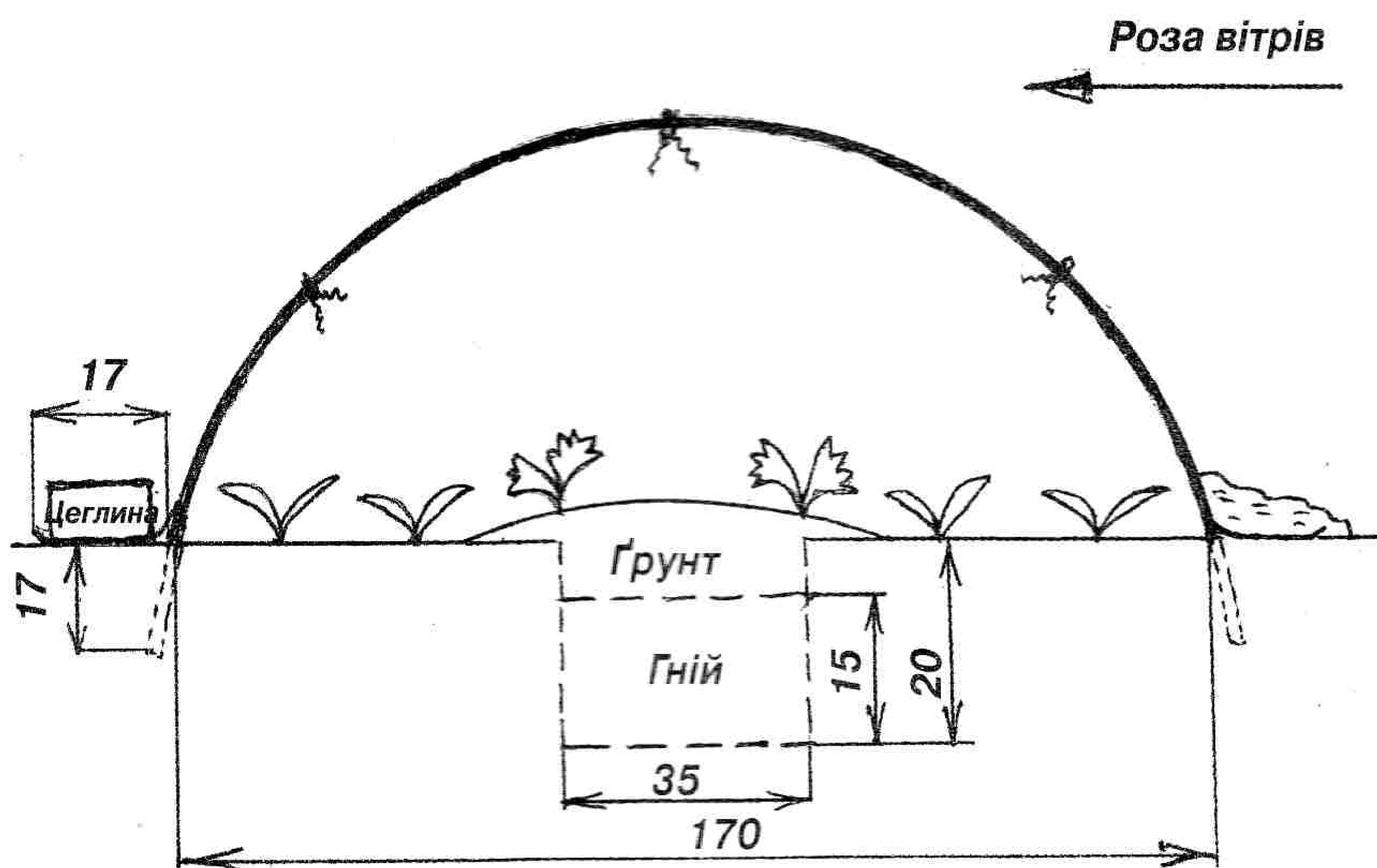

Рис. 1. Просту теплицю можна виготовити власноруч.

По обидва боки від огіркових рядів висіваю по два ряди редиски. Також частину площі теплиці виділяю під насіння капусти на розсаду. Щодо сортів, то в останні роки віддаю перевагу гібридним огіркам Атлантис F_1, Цезар F_1 тощо. А з-поміж сортів редиски найбільше мені подобаються універсальні сорти, які можна вирощувати в будь-який період, вони ранньостиглі, невибагливі до умов вирощування і чудово плодоносять – Французький сніданок, Богиня, Сора та інші.

Після висіву насіння обов'язково поливаю з лійки весь ґрунт у теплиці і накриваю її плівкою. А щоб вона не провалювалася між дугами, зверху теплиці і по її боках натягую шпагат, обв'язуючи ним кожну дугу. Краї плівки з навітряного боку присипаю шаром ґрунту, а з другого боку притискую цеглою з інтервалом близько 25 см. По торцях теплиці плівку також підгинаю, притискуючи чотирма цеглинами.

Щодо цегли, то під час користування такою простою теплицею вона просто незамінна, адже шматками цеглин дуже зручно притискати плівкове укриття, оскільки вони добре огинають усі нерівності ґрунту.

Тепер про вентиляцію. Правильна вентиляція залежить від багатьох факторів, зокрема від різниці температури в теплиці й на вулиці та фільтрації повітря через щілини, що значно поліпшує повітрообмін з навколишнім середовищем. Особисто я завжди орієнтуюся на погоду. За теплої сонячної погоди плівку по торцях конструкції загортаю наверх теплиці, а з кожного боку притискаю її однією цеглиною. А за надто спекотної погоди плівку звільняю від цеглин і перекидаю на інший бік теплиці.

Враховуючи поступове розростання огіркових батогів, я завжди залишаю вільною певну площу землі по обидва боки від центру теплиці, зазвичай – по 2,5 м. З навітряного боку для захисту споруди від вітрів висіваю 5–6 рядів кукурудзи.

Як правило, до першого травня редиска в моїй теплиці набуває

технічної стиглості. Після її збирання розпушую весь ґрунт у теплиці, видаляючи бур'яни, і проріджую огірки, а потім викопую три рівчачки: один – між огірковими рядами і ще два по боках кожного ряду для поливів і підживлення.

Як свідчить багаторічний досвід, огірки дуже добре реагують на внесення добрив, тому щодекади я підживлюю їх розчином курячого посліду у співвідношенні 1:10. З профілактичною метою періодично обприскую огірки розчином йоду і марганцівки – на відро води 1 г марганцівки і 50 крапель йоду.

Перші огірки в теплиці з'являються після п'ятого червня. Як правило, вони добре ростуть і швидко розвиваються. А відтак, у середині червня зелена маса рослин уже не поміщається в маленькій теплиці, тому плівку доводиться знімати. Після цього я завжди її ретельно мию, висушую й акуратно зберігаю, щоб застосувати наступного року. Таким чином мені вдається подовжити строк її використання і здешевити витрати на виготовлення теплиці.

Щороку з такої теплиці збираю півтора–два відра редиски і 200–250 кг огірків. Цього цілком вистачає для забезпечення моєї родини свіжою овочевою продукцією, ще й на зиму робимо заготовки.

Насамкінець хотілося б сказати тим, хто вважає вирощування овочів у теплицях досить клопітною справою. Мені здається, що догляд за рослинами у теплиці не потребує особливих витрат коштів і часу. До того ж, у спорудах закритого ґрунту можна вирощувати чимало різних культур.

Отже, переваги тепличного вирощування очевидні: овочеву продукцію можна отримати значно раніше й незалежно від погодних умов, крім того, вона екологічно чиста. А для встановлення невеликої теплиці знайдеться місце на будь-якій дачній ділянці.

Л.І. Конончук,
с. П'ятка, Чуднівський р-н, Житомирська обл.

З теплиці – подвійний урожай

На жаль, в останні роки кліматичні умови у нашому регіоні складаються не найкращим чином. А це відразу ж позначається на врожаях городніх культур. Крім того, на рослини, які вирощують у відкритому ґрунті, негативно впливають усілякі хімікати, зокрема засоби боротьби з бур'янами та шкідниками. Тому дедалі більшої актуальності набуває вирощування рослин у тепличних умовах, що, в свою чергу, створює відмінні умови для комфортного росту овочів та отримання гарантованих урожаїв.

Капуста замість салату

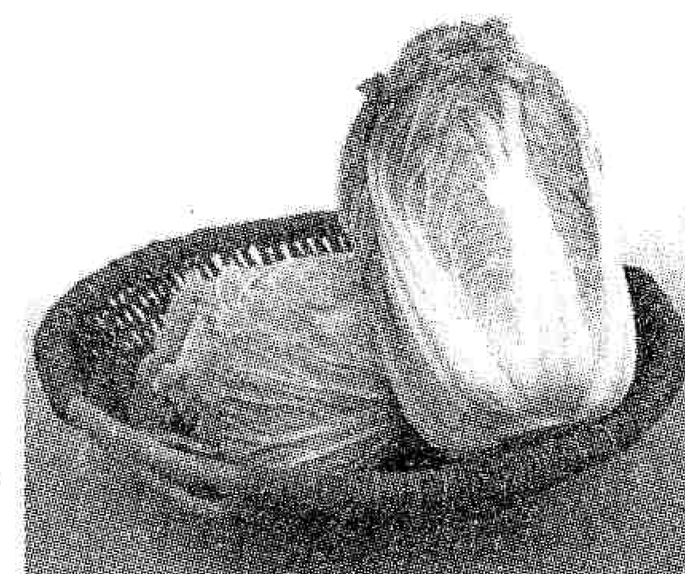

Ще не так давно цей овоч вважався майже екзотичним, а нині пекінську капусту ми вже вважаємо своєю. На жаль, щороку із настанням холодів вона зникає з відкритого ґрунту, і багатьом овочівникам доводиться чекати нового сільськогосподарського сезону, щоб знову отримувати високовітамінну продукцію.

Однак досвідчені городники знають, що пекінську капусту можна успішно вирощувати в теплицях у якості основної або ущільнюючої культури. Втім, як ущільнювач пекінську капусту почали вирощувати не так давно. До того ж, не всі овочівники, більшість з яких з цією метою висіває редиску або салат.

Але я з власного досвіду добре знаю, що пекінська капуста вигідно відрізняється від інших ущільнювачів, оскільки дозріває на 7–10 днів раніше, ніж найшвидкостигліші сорти салату. А відтак, ця смачна й корисна швидкостигла культура може стати у пригоді для вживання в зимово-ранньовесняний період. Саме тому я останнім часом використовую пекінську капусту для ущільнення основних культур, які вирощую в зимовій теплиці.

Слід також зазначити, що незаперечною перевагою пекінської капусти перед салатом є той факт, що збирати її можна на 40–50-ий день після появи сходів, тобто тоді, коли основні рослини лише розпочинають активно рости й розвиватися.

Отже, виходить, що з однієї і тієї самої площі я знімаю фактично подвійний урожай.

Кріп у теплиці

Оскільки насіння кропу проростає повільно, та й самі рослини розвиваються не дуже швидко, я ніколи не вирощую цю культуру у першому обороті теплиць самостійною культурою, бо інакше він затримуватиме висаджування основних тепличних культур – огірків і помідорів. Тому найкраще кріп у теплицях вирощувати як ущільнюючу культуру.

Щоб отримати хороший урожай ароматної зелені, перед перекопуванням ґрунту я обов'язково вношу на 1 м^2 площі 4–5 кг перегною і мінеральні добрива: 30 г суперфосфату, 10–12 г калійної солі й 30 г аміачної селітри.

А для того, щоб протягом усього літа мати на столі свіжий кріп, висіваю насіння у кілька строків, починаючи з ранньої весни. Інтервал між повторними посівами становить 10 днів.

За 2–3 дні до висіву насіння замочую (воду обов'язково міняю 3–4 рази на день), а потім підсушую його до сипкого стану. Зазвичай, норма висіву становить 2–3 г на 1 м^2, глибина садіння – 2–3 см, але під час вирощування кропу для засолювання і консервування я висіваю 1–1,5 г насіння на 1 м^2.

Уже через 20 днів після того, як з'явилися сходи, кріп можна використовувати в їжу. На зелень кріп збирають, як правило, вранці, після того, як висохне роса.

Отже, в захищеному ґрунті кріп добре росте і дає ранню вітамінну продукцію, що особливо важливо в зимово-ранньовесняний період, коли наш організм так потребує вітамінів.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

"На двері воду лляла..."

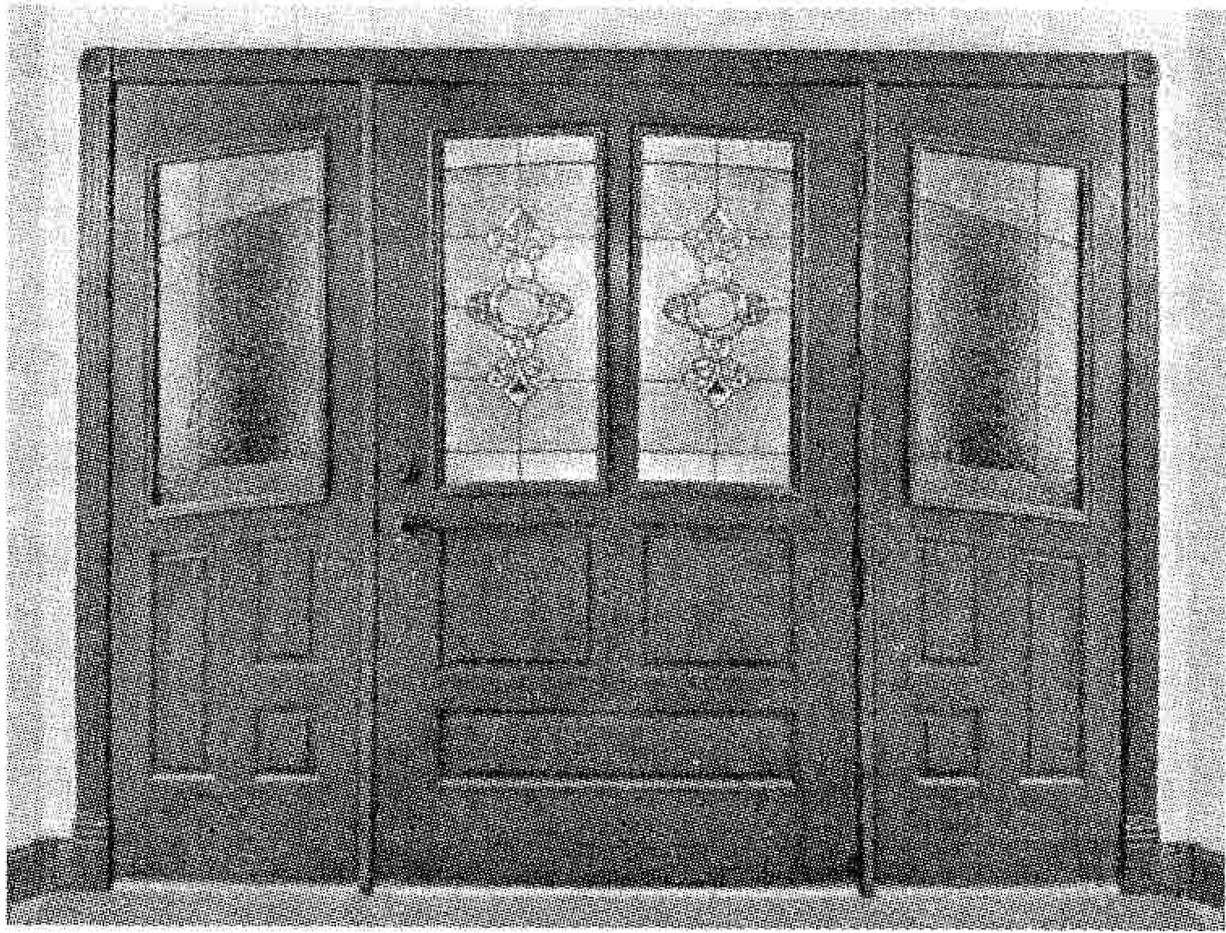

Так співається у відомій українській пісні. І, звичайно ж, у цьому творі народного мистецтва є доля істини, бо хатні двері потребують догляду. Регулярно доглядати за дверима важливо не лише тому, що брудні двері мають поганий вигляд. Якщо своєчасно не перевіряти працездатність їхніх механізмів, згодом можуть виникнути певні проблеми: двері можуть зламатися або заїсть замок і доведеться його терміново ремонтувати. Ця робота коштуватиме значно дорожче, ніж нескладні процедури з догляду за дверима.

Отже, догляд за дерев'яними дверима – заняття не дуже обтяжливе, але вкрай потрібне. Звичайно, якщо ви прагнете зберегти їх у належному стані якнайдовше.

Пропонуємо деякі поради, які допоможуть якісно доглядати за міжкімнатними й вхідними дверима.

Секрети догляду

Дуже часто двері згодом починають рипіти. За таких обставин необхідно змастити стержень завіса машинним мастилом, технічним вазеліном або подрібненим грифелем олівця. Щоб було видно стержень завіса, під двері підсовують лезо сокири, гвоздодер тощо і трохи піднімають їх. Змащують стержень, а потім двері кілька разів опускають і піднімають, щоб мастило розподілилось у завісі.

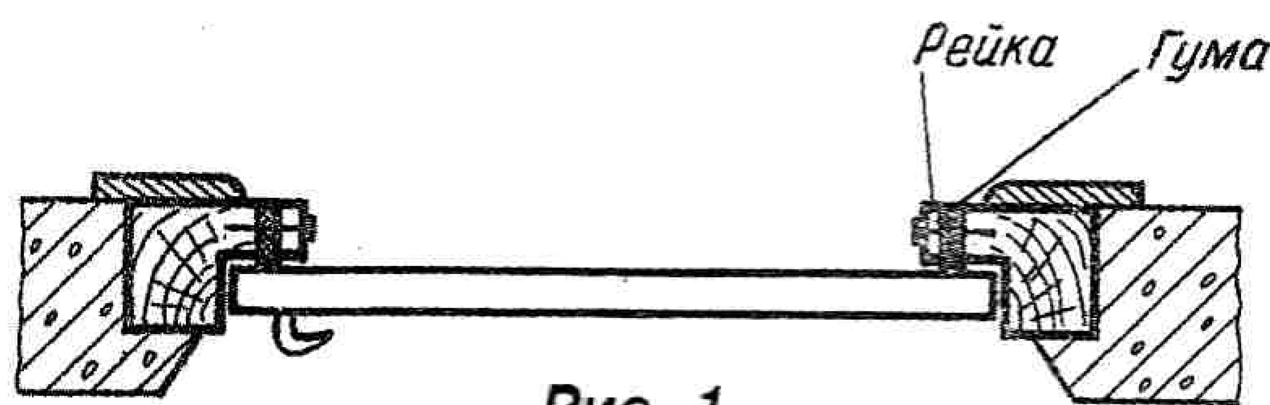

Рис. 1

Двері, пофарбовані світлою олійною фарбою або емаллю, рекомендують мити водою без мила, але з додаванням до води нашатирного спирту (1 чайна ложка на 1 л води). Двері, пофарбовані у коричневий колір або оброблені олійною фарбою під фактуру деревини, мити не треба. Їх витирають ганчіркою, змащеною вазеліном або рослинною олією, а потім насухо витирають.

Неполіровані двері, фанеровані чи вироблені з деревини цінних порід (горіх, дуб тощо), слід протирати воском, розведеним у теплому скипидарі. Поліровані двері з цінних порід дерева протирають спеціальними засобами для полірованих меблів типу "Поліроль" та ін.

Якщо двері нещільно прилягають, до лутки прибивають смужку повсті або гуми шириною 25–30 мм, аби вона щільно прилягала до зачинених дверей. Смужку притискують дерев'яною рейкою, яка на 2–3 мм вужча за повсть або гуму. Товщина рейки має бути 5–8 мм, закріплюють її цвяхами через кожні 15–25 см (рис. 1).

Старі двері можна утеплити деревноволокнистою плитою. Розмір її має відповідати розмірам дверей (рис. 2). Плита повинна щільно прилягати до полотна дверей. Для ручок, замків тощо вирізують отвори заздалегідь. Прикріплюють плиту шурупами.

Трапляється, що шурупи, які тримають завіси, слабнуть. Тоді двері хитаються й погано зачиняються. За таких обставин слід міцно загвинтити шурупи (рис. 3). Якщо це не допомагає, то їх замінюють на довші. Якщо й це не допомагає, то двері знімають, долотом або стамескою вирубують у лутці зношену частину деревини і до цього місця підганяють брусок, закріплюючи його клеєм і

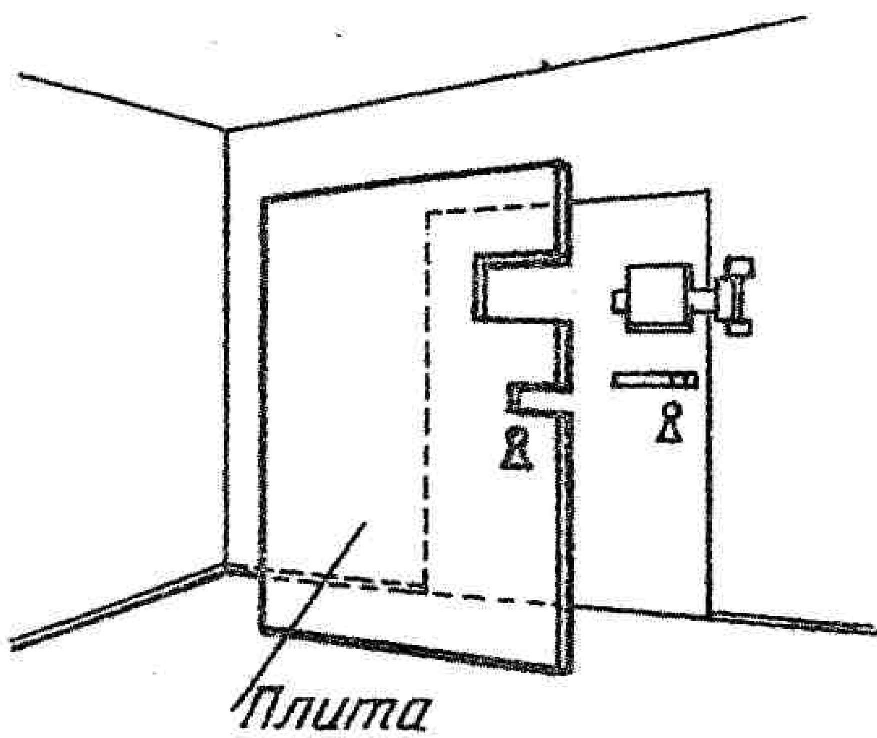

Рис. 2

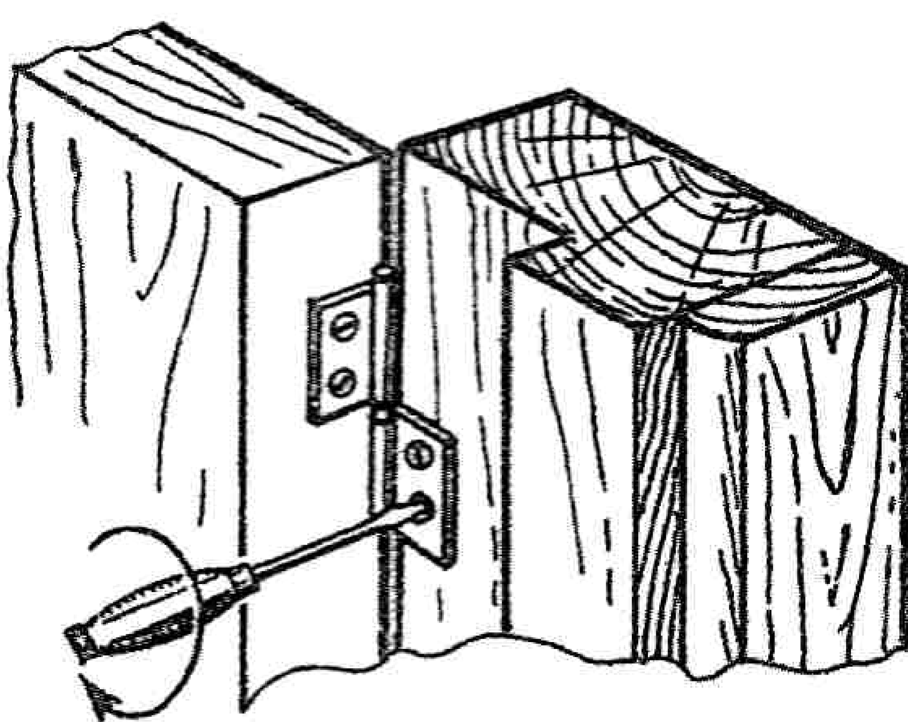
Рис. 3

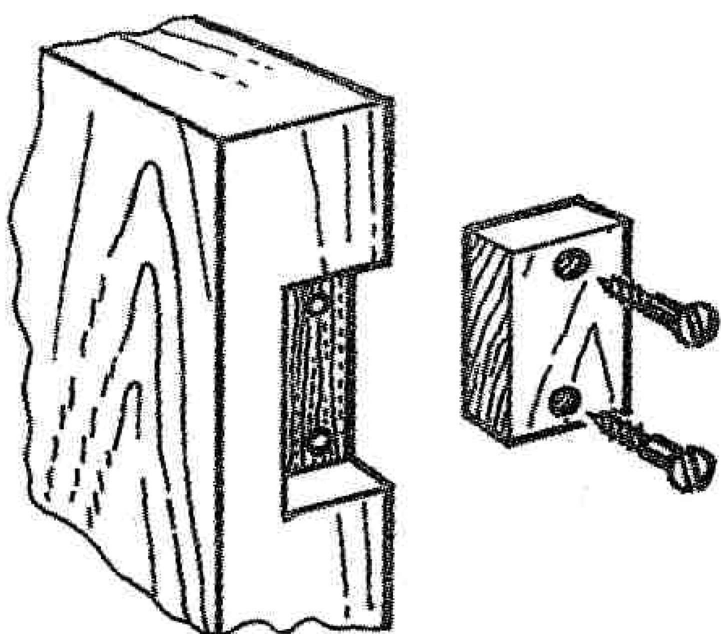
Рис. 4

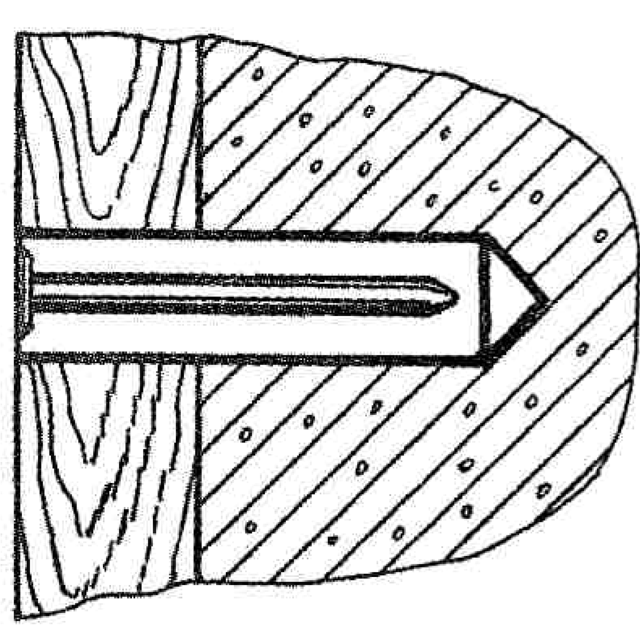
Рис. 5

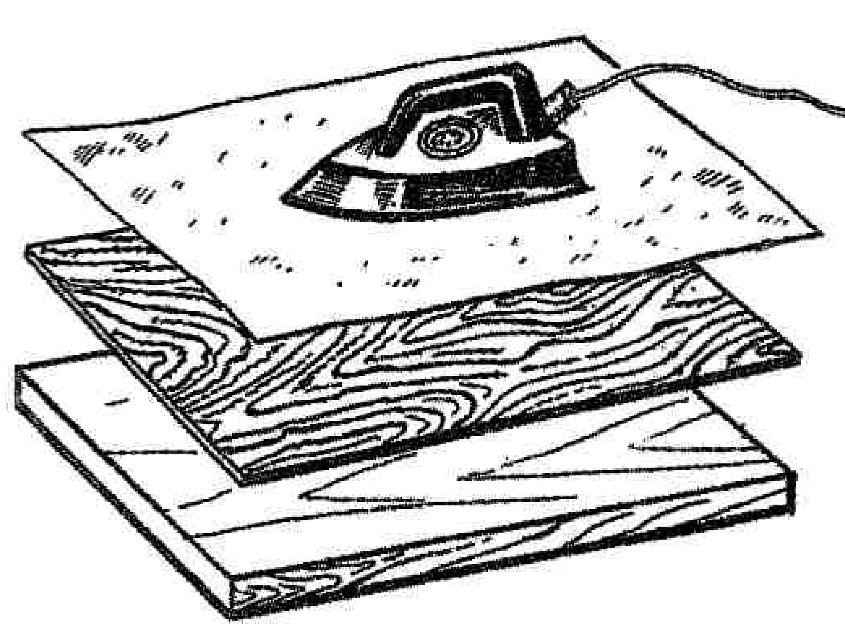
Рис. 6

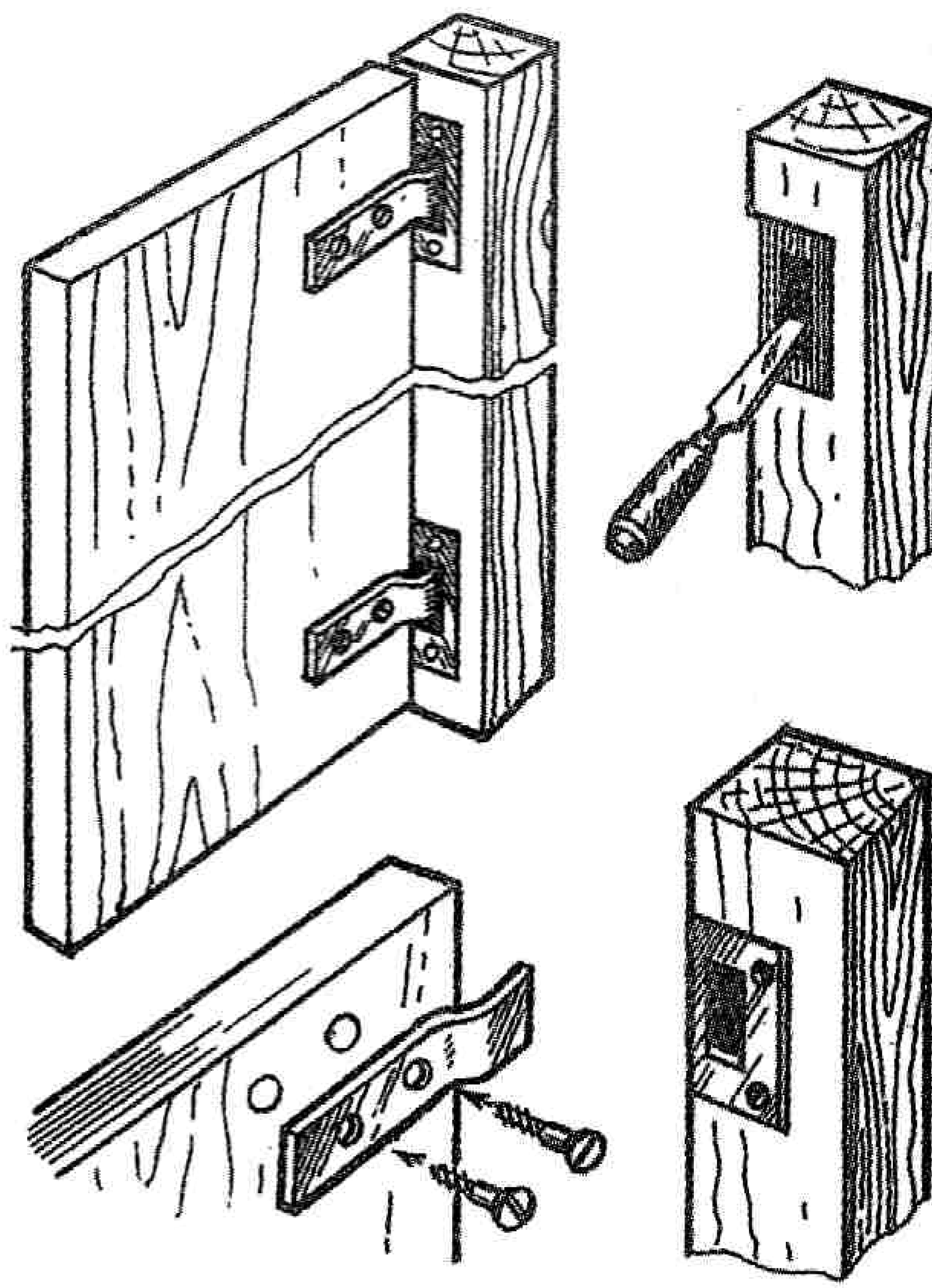
Рис. 7

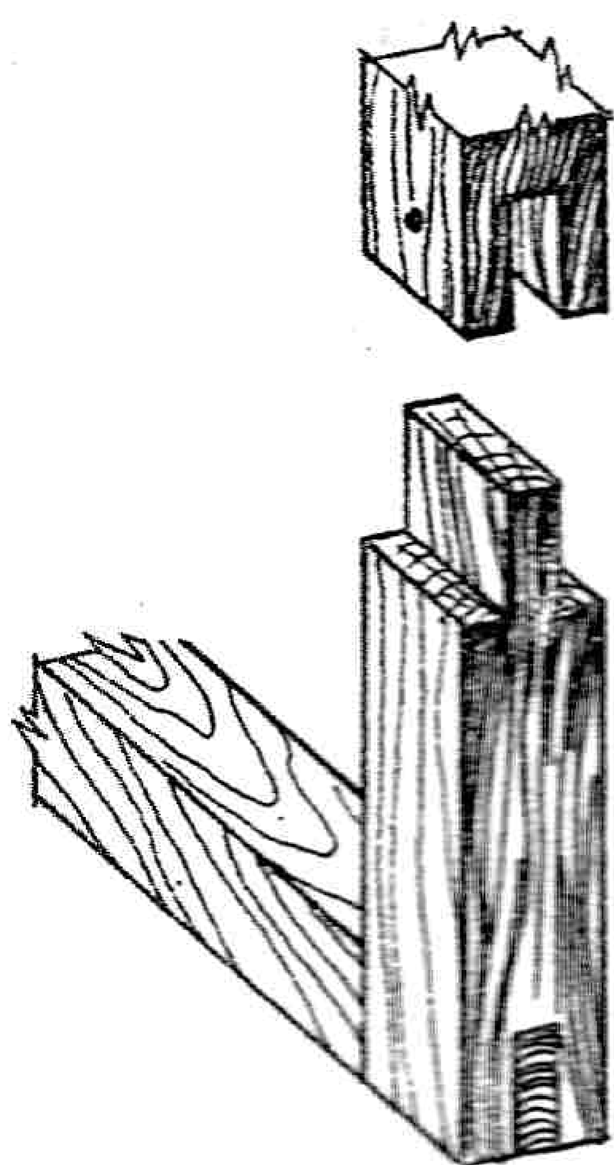

Рис. 8

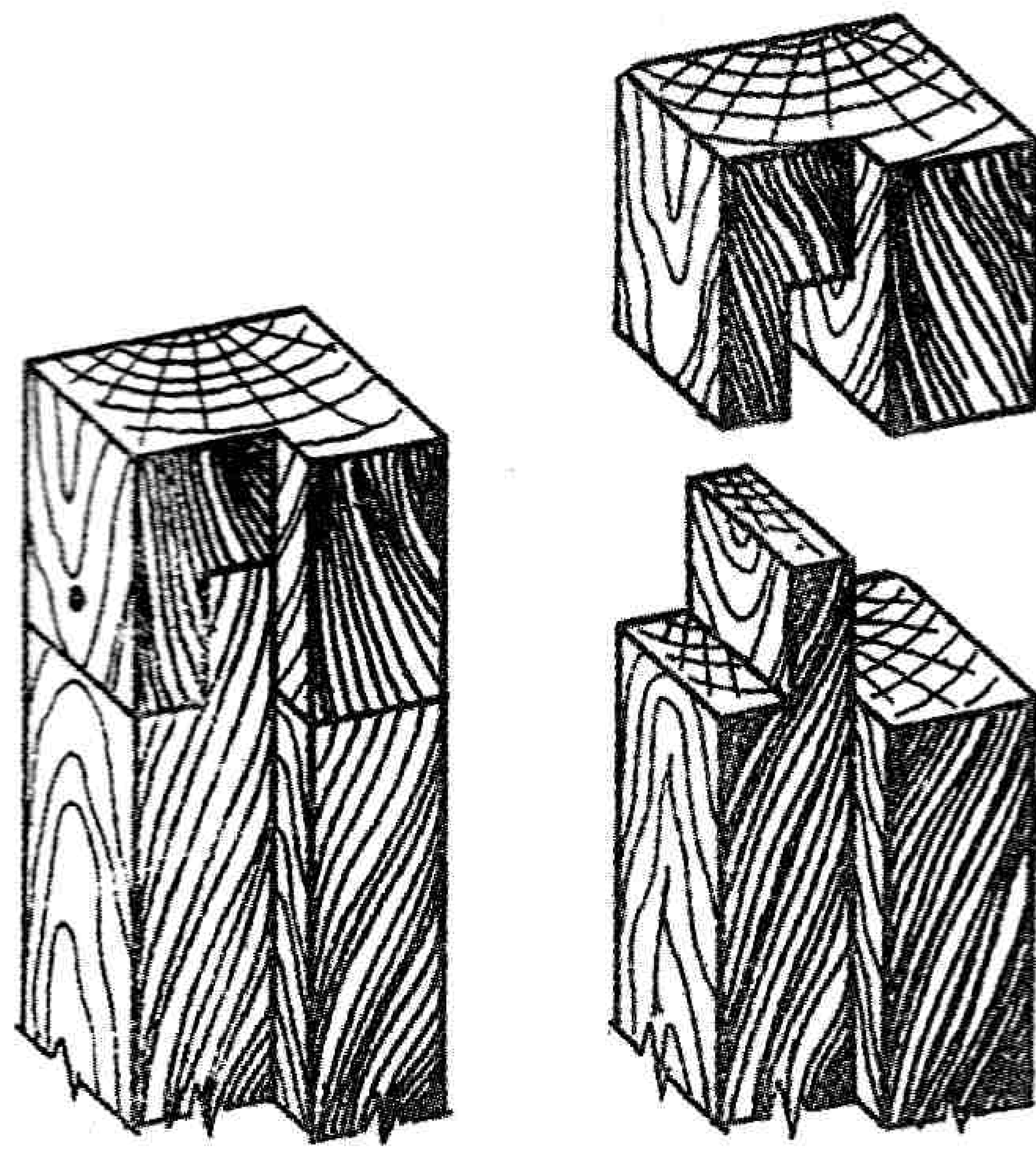

Рис. 9

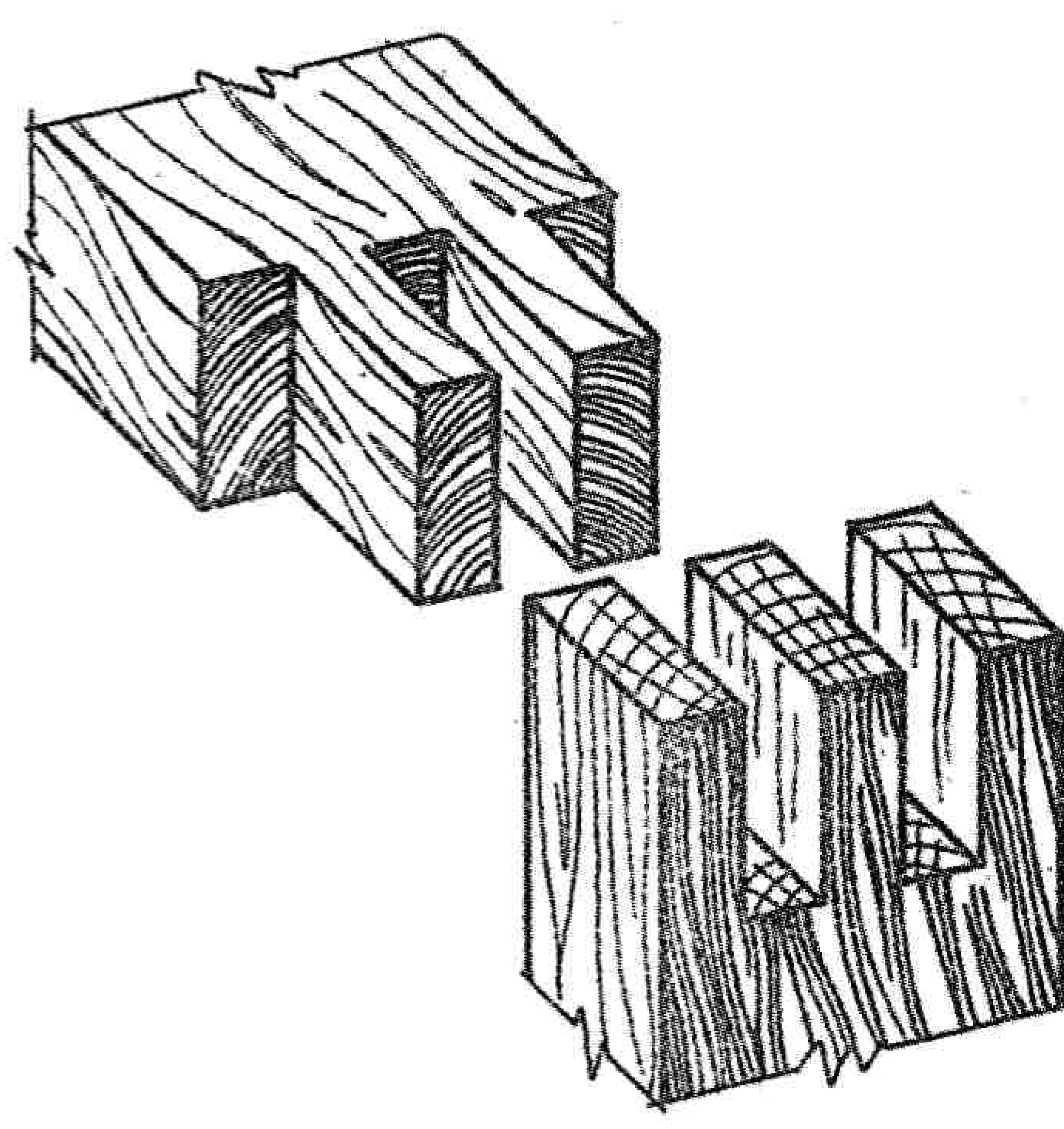

Рис. 10

шурупами (рис. 4). Довжина бруска при цьому має бути більше завіси щонайменше вдвічі, а товщина не менше 2/3 довжини шурупа, який тримає завісу.

Коли двері осідають, то їх можна підняти, надягнувши на стержень завіси металеву шайбу.

Якщо лутка дверей, у тому числі вхідних, розхиталася, її необхідно закріпити. Для цього в торці стіни висвердлюють із кожного боку по 2–3 отвори. Потім туди забивають дерев'яні корки, а в них – металеві стержні (рис. 5).

З метою зміцнення дверей проти злому застосовують опорні лапки-тримачі, які врізують збоку завіс зовні дверей (рис. 7). На лутці із зовнішнього боку закріплюють сталеві пластинки, на які спиратимуться лапки. Перед встановленням пластин у лутці видовбують отвори, куди входитимуть ці лапки. Потім чотирма шурупами (два зовні біля дверей і два всередині) до лутки закріплюють сталеві пластини. Точно визначивши місце, прикріплюють до дверей лапки так, щоб зовні були головки гвинтів, а всередині – гайки. Отвори для гвинтів висвердлюють на всю товщину дверей.

Щілину між дверима й луткою з боку завіс можна закрити плівкою або матеріалом, яким оббивають двері. Плівку закріплюють кнопками. Щілини з інших боків закривають смужками поролону, які прибивають дрібними цвяшками по периметру лутки.

За бажанням двері можна обклеїти шпоном цінних порід деревини, а також тканиною, картоном та іншими тонкими матеріалами, придатними для цього. Наклеюють клеєм ПВА, який намазують на поверхні, підсушують до прозорості, кладуть зверху шпон і через папір або вологу тканину прогладжують праскою (рис. 6).

Ремонт – справа серйозна

Як уже зазначалося, з часом двері зношуються, розхитуються, у них можуть підгнивати окремі елементи дверей і луток, з'являтися тріщини та інші дефекти. Щоб користуватися дверима довго, їх необхідно періодично ремонтувати, своєчасно ліквідуючи всі дефекти.

Перед ремонтом двері й лутку уважно оглядають, визначаючи обсяг робіт, заміряють деталі й до початку ремонту готують усе необхідне. За виявлення окремих елементів, що мають трухлявину, двері знімають і розбирають: вибивають або висвердлюють нагелі, киянкою вибивають трухлявий брусок чи інший елемент. Потім це місце старанно зачищають від старого клею і підганяють новий елемент дверей, який змащують столярним клеєм, встановлюють на місце і закріплюють нагелями (рис. 8).

Якщо необхідно замінити фільонку, що розсохлася, двері знімають, висвердлюють або вибивають нагелі в місцях сполучення обв'язок. Потім знімають верхній і нижній бруски обв'язки, виймаючи пошкоджену фільонку. Місце сполучення обв'язок старанно зачищають від старого клею, вставляють на своє місце нову фільонку, а потім бруски обв'язки і закріплюють їх нагелями (рис. 9).

Якщо фільонка має незначне пошкодження, наприклад, щілину, то її заповнюють вставкою на клею.

Трухляві бруски в лутках замінюють повністю або частково. Нову частину бруса із старим з'єднують подвійним шипом на клею (рис. 10).

У щитових дверях, які нині набули значного поширення, з часом відклеюється облицювання, розколюється обв'язка у місцях кріплення завіс. У цьому випадку відклеєне облицювання відгинають, зачищають деревину й облицювання від старого клею та змазують клеєм ПВА або столярним. Облицювання притискують до деревини струбцинами, тимчасово цвяхами або брусками на цвяхах. Після затвердіння клею цвяхи й бруски видаляють (рис. 11).

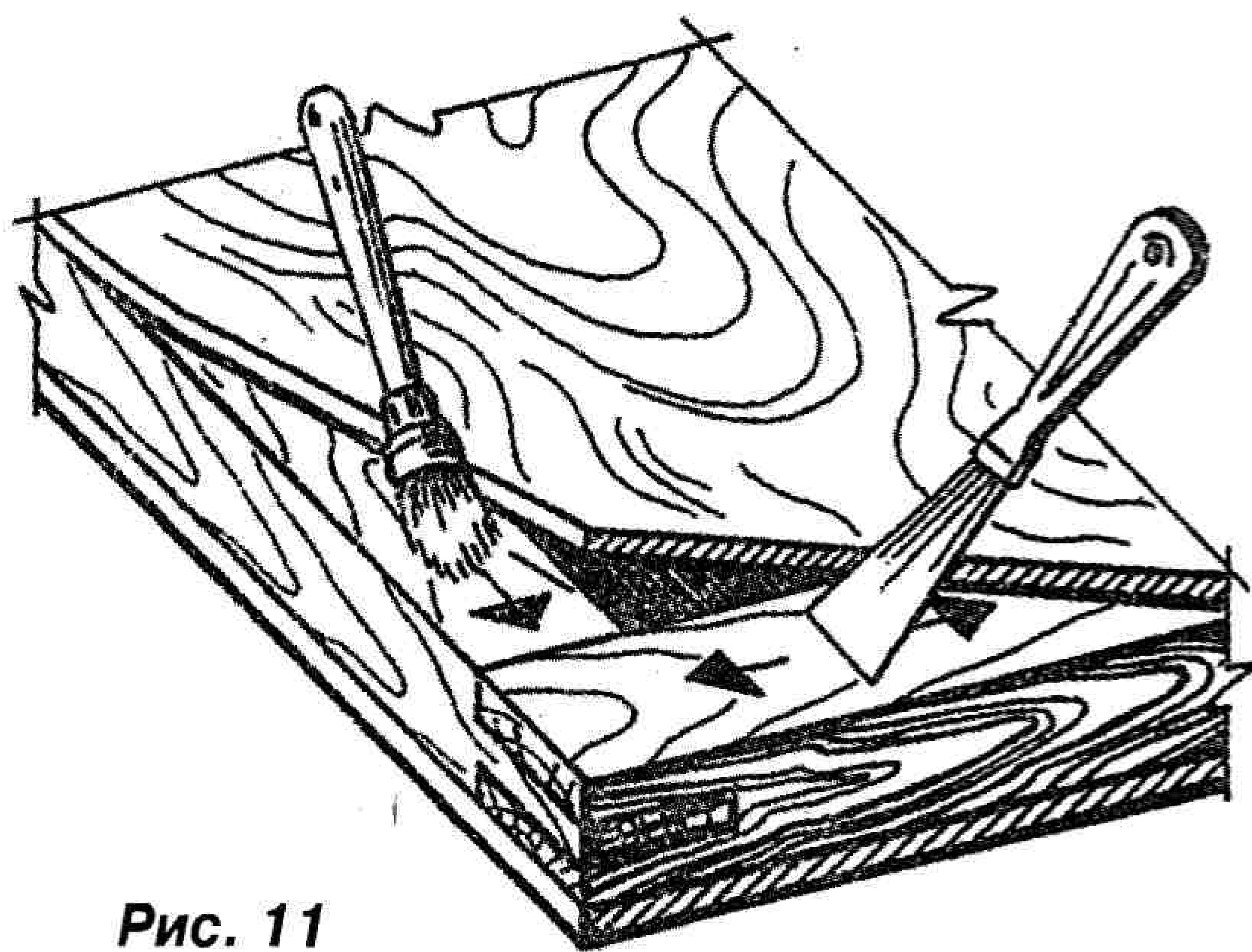

Рис. 11

Розколоту обв'язку в місцях закріплення завіс вирізають, а на її місце на клею встановлюють новий брусок. На час висихання клею вставку до облицювання притискують струбциною або цвяхами. Після видалення цвяхів утворені отвори шпаклюють.

Подбайте про належний, регулярний догляд за дверима і вони служитимуть вам довго.

Т. Дмитрієнко, Б. Резницький

Біодинамічний календар
Квітень

Незабаром квітень, прихід якого характеризується появою нових листочків на кущах і деревах у саду, що красуються свіжою побілкою штамбів, та яскравими барвами первоцвітів. А для городників у цьому місяці настає активний час висіву овочів у відкритий ґрунт. Недарма ж кажуть, що квітень – найгарячіша пора для садівників і городників, у яких додалося чимало невідкладних весняних клопотів і турбот.

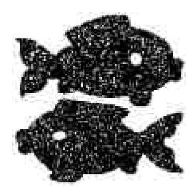

Риби 31.03 (1:40) – 2 (13:31)

Щойно розтане останній сніг і ґрунт достатньо просохне, на дачній ділянці приводять усе до ладу: прибирають гілки, сміття, згрібають торішнє листя, а рештки минулорічної трави й бадилля закладають у компостну купу.

За сприятливої погоди обробляють ґрунт. Його необхідно розпушити якнайраніше, аби зруйнувати кірочку, що утворилася після танення снігу. У такий спосіб можна зберегти для рослин більше вологи в ґрунті. А от перекопувати його варто лише тоді, коли остаточно просохне. На грядках, які не перекопували восени, одночасно з обробітком ґрунту вносять компост, суперфосфат і попіл.

Овен 2 (13:31) – 5 (2:47)
Новий Місяць – 3 (17:32)

Садівники перевіряють стан дерев і ягідників, що перезимували. Обрізують їх та відновлюють побілку штамбів.

Якщо не зробили цього раніше, поповнюють запаси необхідних для підживлення садових культур добрив, отрутохімікатів для весняного обприскування дерев.

Не варто забувати про птахів – наших вірних помічників у саду, для яких у квітні виготовляють і вивішують шпаківні, а також вичищають і лагодять старі "будиночки".

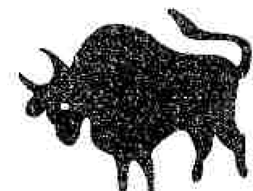

Тілець 5 (2:47) – 7 (14:23)

Чимало картоплярів наприкінці березня – на початку квітня розпочинають підготовку бульб до висаджування. Один із ефективних комплексних заходів – яровизація, яку починають приблизно за місяць до висаджування бульб у ґрунт: їх прогрівають, обробляють дезінфікуючими і поживними розчинами, регуляторами росту, озеленюють і пророщують на світлі. Така передсадивна підготовка сприяє отриманню раннього й дружного врожаю, адже при садінні яровизованою картоплею врожайність підвищується на 20–30%.

Однак для пророщування слід відбирати лише здорові бульби, без будь-яких пошкоджень. Їх розкладають в один або кілька шарів у ящиках, які ставлять у світлому приміщенні з температурою 15–20°С. Кожні 5–7 днів бульби перевертають. Щоб поліпшити проростання вічок, під час яровизації картоплини обприскують розчином гетероауксину – 2 таблетки на відро води.

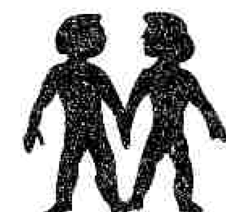

Близнята 7 (14:23) – 10 (0:03)

Ландшафтні дизайнери радять більше уваги приділити догляду за газоном. Зокрема, за настання сталої теплої погоди слід підживити його комплексними добривами. Не варто при цьому заощаджувати на азоті, адже цей поживний елемент у сполученні з фосфором, калієм і мікроелементами забезпечить якнайшвидше відростання й відновлення газону після зими. Однак потрібно обов'язково дотримуватися норм внесення добрив, які зазначені на упаковках препаратів. Підготовлене добриво, зазвичай, рівномірно розкидають по газону.

Рак 10 (0:03) – 12 (6:39)
Перша чверть Місяця – 11 (15:05)

Якщо не зробили цього раніше, то варто тепер уважно оглянути всі дерева в саду й за необхідності обробити на їхніх стовбурах рани від морозобоїн, поломів, пошкоджень гризунами: рани акуратно зачищають, дезінфікують 1%-ним розчином мідного купоросу і замазують садовим варом.

У цей період на деревах добре проглядаються старі листки й окремі засохлі плоди, прикріплені до гілок павутиною. Це – гнізда шкідників і розсадники хвороб, які потрібно обов'язково зняти й спалити.

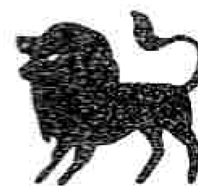

Лев 12 (6:39) – 14 (9:42)

У квітні городники висівають холодостійкі культури у відкритий ґрунт: моркву, цибулю, петрушку, пастернак, кріп, шпинат та інші. Однак до настання теплої погоди основна турбота дачників полягає в тому, щоб захистити рослини від можливих заморозків. З цією метою вдаються до задимлення, дощування, присипання напередодні заморозку рослин землею, тимчасового вкривання окремих рослин ковпачками з цупкого паперу або накривання грядок плівкою, натягнутою на каркаси.

Діва 14 (9:42) – 16 (10:00)

До розпускання бруньок садівники висаджують саджанці, пересаджують молоді дерева, ягідні кущі та багаторічні квіти. Під час висаджування, зазвичай, застосовують гетероауксин, що стимулює коренеутворення. Для цього кореневу систему рослин перед садінням замочують на 8–24 години у водному розчині гетероауксину, а після садіння цим розчином поливають рослини.

Формують кущі смородини, аґрусу, малини, вирізуючи зайві й сухі пагони. Щоб розмножити особливо цінні сорти смородини та аґрусу, влаштовують горизонтальні відсадки, пришпилюючи по кілька пагонів з найкращих кущів. Для цього вибирають молоді однорічні пагони, на яких вкорочують верхівки, щоб активізувати ріст бічних бруньок. У землі викопують рівчачки завглибшки 10–15 см, куди пригинають і вкладають пагони. Щоб вони залишалися в потрібному положенні, їх пришпилюють до землі дерев'яними або металевими скобами, а потім злегка присипають землею. У міру відростання пагонів два–три рази за літо їх підгортають і постійно підтримують ґрунт у злегка вологому стані.

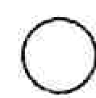

Терези 16 (10:00) – 18 (9:20)
Повний Місяць – 18 (5:44)

Квітникарі продовжують розкривати троянди та інші рослини, які вкривали на зиму. Однак роблять це поступово, щоб уникнути підморожування, опіків та інших неприємностей, пов'язаних із несталою квітневою пого-

дою. Спочатку з настанням теплих днів каркасні укриття з плівкою або папером знімають лише на кілька годин, але рослини при цьому притінюють, аби запобігти опікам стебел. І лише через 10–12 днів укриття остаточно знімають.

Після розкривання кущів троянди обрізують, вирізуючи до здорових тканин усі хворі, засохлі й почорнілі пагони. Таке щорічне обрізування, виконане своєчасно й правильно, сприяє омолодженню кущів.

Після цього троянди для кращого росту варто підживити: аміачна селітра – 2–3 г, суперфосфат – 3–5 г, калійна сіль – 1–2 г під кущ. А для профілактики розвитку грибних захворювань у період після обрізування і до розпускання бруньок обприскати 3%-ою бордоською рідиною.

Скорпіон 18 (9:20) – 20 (9:51)

Городники висівають на розсаду теплолюбні зелені культури: лимонну мелісу, базилік, естрагон, гісоп, чабер, шавлію, лаванду, майоран тощо. Зазвичай, для кожної з цих культур виділяють окрему ємкість або коробочку і вирощують без пікірування до висаджування у відкритий ґрунт.

Щоб отримати ранню продукцію редиски, насіння висівають у відкритий ґрунт і накривають плівкою. Під таким укриттям вирощують найскоростигліші сорти. Для цього поперек грядок через кожний метр встановлюють дуги з дроту заввишки 20 см від поверхні ґрунту, які накривають плівкою. Краї плівки притискують камінням або пришпилюють відрізками дроту й присипають землею. Через 12–15 діб у денні години накриття частково відкривають, але на ніч каркаси знову накривають плівкою. І лише за встановлення теплої погоди, коли температура вночі не опускатиметься нижче 2–3°С, її повністю знімають.

Стрілець 20 (9:51) – 22 (13:26)

Турботи виноградарів у квітні розпочинаються відразу після розкриття кущів. Насамперед, вони обприскують виноградник препаратом ДНОК або подвійною дозою поліхому (80 г/10 л), обробляючи не лише лози, а й шпалеру та ґрунт у міжряддях.

Через кілька днів після обприскування виконують сухе підв'язування, віялом розтягуючи лози на перші два дроти шпалери. Одночасно із виконанням цієї роботи видаляють зайві пагони, що не поміщаються в площину шпалери, а також поламані й хворі.

Не варто забувати про внесення мінеральних добрив: щовесни суміш з аміачної селітри, суперфосфату й калійної солі розкидають відповідно по 20, 10 і 5 г на 1 м^2, а потім перекопують ділянку. За першої ж можливості на винограднику виконують рясний полив, зволожуючи ґрунт на півметра завглибшки.

Готують ями для саджанців, які висаджують, коли ґрунт прогріється до +15°С.

Козеріг 22 (13:26) – 24 (21:00)

У другій половині квітня висівають листкову, кучеряву й кореневу петрушку, листкову селеру, щавель у відкритий ґрунт. В останній декаді готують ґрунт під ярий часник, висівають горох, боби, готують теплиці під огірки й помідори.

Щодо моркви, то слід враховувати, що в оболонці її насінин містяться ефірні олії, які перешкоджають надходженню води до зародка. Тому їх попередньо пророщують за змінних температур. Перед пророщуванням насіння протруюють, а потім замочують у скляному посуді з розрахунку: 100 г води на таку саму кількість насіння. Накривають його чистою мішковиною й щодня перемішують протягом 4–5 днів. Температура у приміщенні має бути близько 20–25°С. Перед висівом насіння підсушують до сипучого стану.

Висівають насіння у вологий ґрунт: на суглинкових ґрунтах на глибину 2,5 см, а на легких супіщаних і торф'яних – на 2,5–3 см. Норма витрати насіння становить 0,5–0,8 г на 1 м^2.

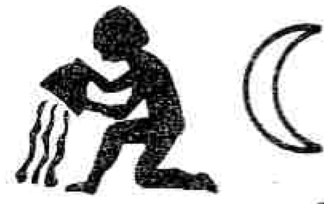

Водолій 24 (21:00) – 27 (7:59)
Остання чверть Місяця – 25 (5:47)

Якщо не зробили цього відразу після підсихання верхнього шару ґрунту, то варто хоча б тепер прочесати газон, видаляючи з його поверхні сухі рослинні рештки, згниле листя, пагони тощо. Таке прочісування забезпечує добре розпушування поверхні газону, створюючи сприятливі умови для повітрообміну в прикореневому шарі ґрунту, і до певної міри запобігає появі різних грибних хвороб газонних рослин. Для очищення газону рекомендують використовувати віялові граблі, якими прочісують уздовж і впоперек газону.

Після прочісування на ділянках із трав'яними "залисинами" варто виконати підсів, рівномірно розкидавши необхідну кількість насіння по поверхні газону. А потім замульчувати його сумішшю піску й торфу, щоб присипати насіння. Після цих заходів газон обов'язково поливають.

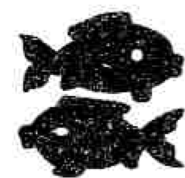

Риби 27 (7:59) – 29 (19:12)

Квітникарі очищують від сміття балконні ящики і готують їх для висаджування рослин. За теплої погоди наприкінці квітня можна висіяти насіння холодостійких однорічників: алісуму, календули, космеї, годеції, кларкії, низькорослої хризантеми тощо. Висаджують для раннього цвітіння розсаду фіалки, незабудок, маргариток.

Наприкінці квітня – на початку травня можна посіяти в балконні ящики резеду, настурції та запашний горошок. Ці культури нададуть балкону чудового вигляду, а запашний горошок за необхідності ще й створить невелику тінь. Цвістиме він не менше трьох місяців. Однак, щоб у липні милуватися його цвітінням, варто правильно підготувати насіння до висіву.

Проростити насінини нескладно, але вони вкриті щільною оболонкою, тому їх варто замочити на годину–півтори в гарячій воді, а потім пророщувати у вологій теплій ганчірці. Щойно насіння проклюнеться, його відразу висаджують у ґрунт. Вирощуючи запашний горошок, необхідно своєчасно підв'язувати його пагони, бо вони швидко переплітаються між собою і потім їх важко розплутати.

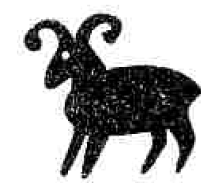

Овен 29 (19:12) – 2.05 (9:00)

Після обов'язкового внесення азотних добрив і розпушування ґрунту напровесні в рядах ягідників, особливо малини, їх, зазвичай, мульчують, використовуючи з цією метою солому, сіно, стружку, тирсу, обпале листя, торф, скошену траву. Мульчування не варто застосовувати лише на ділянках, розташованих на вологих і холодних ґрунтах.

Щодо малини, то її кущі взагалі погано ростуть без мульчі: чим товстіший шар мульчі, тим краще вона плодоноситиме. До того ж, мульчування ґрунту в малиннику не лише сприяє плодоношенню рослин, а й значно скорочує трудові витрати, бо на замульчованій ділянці завжди чисто, немає бур'янів, порослі, ґрунт вологий, розпушений. Крім того, мульча слугує хорошим теплоізолятором для коріння малини.

На замітку господарю

❖ Для свердління отвору в бетоні замість побідитового свердла можна використовувати пробійник, який вставляють у дриль замість свердла.

❖ Пила з погано розведеними зубами пройде легше, якщо намазати полотно милом.

❖ Свердло довше прослужить, якщо під час свердління отворів у цеглині або бетоні його періодично змочувати водою.

❖ Для закріплення в лещатах невеликої деталі рекомендується скористатися звичайною дерев'яною білизняною прищіпкою. Кріплення буде надійним, і на деталі не залишиться вм'ятин.

❖ Якщо загвинчена гайка заіржавіла, відгвинтити її можна, постукуючи по гранях молотком або ключем. Можна також крапнути зверху гасом або скипидаром, потім запалити рідину. Але якщо і це не допомагає, треба прикласти до гайки впритул шматок розпеченого заліза, щоб вона прогрілася. Після цього гайку, без жодного сумніву, відкрутите.

❖ Щоб гвинти не заржавіли, їх зазвичай змащують маслом. Але якщо цього недостатньо, гвинти і наріз можна змастити сумішшю машинного масла з порошком графіту.

❖ Якщо мильниця з гумовими присосками погано тримається, протріть поверхню присосків бензином або вимийте з пральним порошком і змастіть клеєм.

❖ Відмінні ручки для інструменту можна зробити з непотрібних поліетиленових флаконів і іграшок. Поліетилен закладають в духовку і нагрівають до тих пір, поки він не розплавиться. Отриману рідку масу набивають в циліндрову форму, утрамбовують і, поки вона ще гаряча, вдавлюють в неї кінець інструменту.

❖ Якщо на шарі фарби утворилася плівка, її зовсім не обов'язково проціджувати. Можна опустити в банку шматочок капронової панчохи, і кисть можна умочувати у фарбу через панчоху.

❖ Плями від протікання на стельовій поверхні обробляють одним з перелічених способів:

а) пляму розмити водою, просушити, покрити білою емаллю або цинковими білилами, можна використовувати для цих потреб білий герметик або меблевий лак, потім прошпаклювати, перед фарбуванням прооліфити;

б) після просушування покрити пляму гідрофобною шпаклівкою, що складається із звичайної олійно-крейдяної, в яку додано 5% гідрофобізуючої рідини ГКЖ-10;

в) промити пляму "трав'янкою" – 500–1000 г мідного купоросу на 10 л гарячої води, прошпаклювати і просушити.

❖ Ремонтуючи поверхні, раніше зафарбованих масляною фарбою або іншим неводяним складом, шари, що відстали, знімають. Якщо стара фарба тримається міцно, її прочищають шкуркою, забруднені поверхні промивають теплою мильною водою, а при значному забрудненні – розчинниками.

❖ Стару масляну фарбу можна розм'якшити такою сумішшю: нашатирний спирт і скипидар у співвідношенні 2:1. Складові наносять на поверхню за допомогою щітки, після розм'якшення фарбу зчищають шпателем, поверхню промивають і просушують.

❖ Для знищення цвілі на бетонних і відштукатурених поверхнях уражені цвіллю ділянки промазують 4–5 разів одним з двох засобів:

а) 1 частину саліцилової кислоти розчиняють у 5 частинах спирту.

б) Пеніцилін, розведений у фізіологічному розчині або новокаїні.

На обробленій одним з таких засобів ділянці цвіль вже ніколи не з'явиться.

❖ Глибокі білі подряпини на полірованих меблях дуже легко зробити непомітними за допомогою крему для взуття відповідного кольору. Увітріть у подряпину крем і заполіруйте сукном.

❖ Білі плями від гарячих предметів видалити найважче, оскільки від дії високої температури лак стає непрозорим. Отже, видалити білу пляму можна тільки разом з лаковим покриттям на цій ділянці. Якщо пошкодження проникло неглибоко, спробуйте кілька разів протерти пляму спиртом. Якщо побіління зникне, заполіруйте це місце, коли висохне, сукном.

❖ Спробуйте використовувати засоби, що випускаються для полірування кузовів легкових автомобілів. У їх склад входять м'які сорти воску і якнайтонший абразив. Умочіть у засіб кінчик пальця, обгорнутий м'якою ганчірочкою, і легкими круговими рухами розтирайте пляму. Абразив видаляє шари пошкодженого покриття, а віск тут же заполіровує пляму.

❖ Якщо ручна пила скрипить, застряє і насилу пиляє, протріть її зуби милом. Ця порада допоможе і в тому випадку, якщо пила погано "бере" сире або смолянисте дерево.

❖ Перед фарбуванням металевих меблів, планок, трубок і тому подібного протріть їх ганчіркою, змоченою в оцті, і дайте їм висохнути. Після цього фарба краще ляже і не буде облущуватися.

❖ Якщо ножі півгодини потримати в слабкому розчині кухонної солі, то вони легко і швидко нагострюються.

❖ Тріщину в шибці можна покрити тонким шаром безбарвного лаку. Тонка, прозора плівка тримається 2–3 роки, не псує зовнішнього вигляду рами і не змивається при митті вікон.

❖ Щоб просвердлити скло, треба взяти звичайне свердло або добре заточений тригранний напилок. Нанести на скло краплю скипидару і свердлити. Якщо скло товсте, можливо, що однієї краплі не вистачить, доведеться крапнути ще.

❖ Запах масляної фарби зазвичай тримається довго. Спробуйте після фарбування дверей, рам або підлоги поставити в кімнаті 2–3 посудини з солоною водою – запах фарби зникне швидше. Запаху олійної

фарби або гасу можна позбутися, якщо при митті у воду додати трохи гірчиці.

❖ Якщо штукатурка відстала, але не відвалилася, її можна укріпити. Треба просвердлити пласт і спринцівкою залити в порожнину клей (КМЦ, "Бустілат", ПВА і т. п.), потім покласти шматок фанери і обережно підібгати за допомогою стійки і клину.

❖ При розпилюванні фанери поверхня її сколюється. Щоб краї вийшли гладкими, потрібно змочити лист по лінії розпилу гарячою водою.

❖ При поздовжньому розпилюванні пилою "Дружба" лінія розмітки весь час засипається тирсою. Треба на глушник надіти зігнуту сталеву трубку, направлену у бік ланцюга. Вихлопні гази здуватимуть тирсу, що вилітає з-під неї.

❖ Не так просто забити маленький цвях в важкодоступному місці, та ще під визначеним кутом. Особливо важко встановити цвях і зробити по ньому молоточком перші удари. Наліпивши на місце, де має бути забитий цвях, шматочок пластиліну, ви легко впораєтеся з цим завданням. Після 1–2 ударів пластилін можна зняти.

❖ Закладаючи кінець електричного дроту петелькою, стежте, щоб загин йшов за годинниковою стрілкою, а не проти.

❖ Викрійки дуже легко прилягають до матеріалу, якщо їх замість заколювання шпильками пригладити праскою.

❖ Цвяхи забиваються набагато легше навіть у тверду деревину, якщо їх заздалегідь змастити жиром або милом.

❖ Покривала, подушки з пуху не вибивайте, а тільки струшуйте, чистіть щіткою і залиште просто неба провітрюватися. Залишати їх довго на сонці не слід.

❖ Підлоги з дощок метіть у напрямку деревних волокон. Мийте мильною водою, витирайте ганчіркою, змоченою у воді, і сушіть при відкритих вікнах.

❖ Килимки (рогожки), якщо вони дуже брудні, чистіть щіткою, змоченою в картопляному відварі або розчині кухонної солі. Після цього виполощіть їх і залиште сохнути на відкритому повітрі.

❖ Нові скляні стакани не битимуться, якщо їх поставити в посудину з холодною водою, яку поволі нагрівати до кипіння, потім залишити їх охолоджуватися в тій самій воді.

❖ Стіни і стелі, зафарбовані вапном та фарбою із столярним клеєм, очищайте обережно чистою ганчіркою, намотаною на віник або швабру.

❖ Столові прилади не залишайте у воді, а відразу після вживання витирайте папером або ганчіркою, після цього мийте і знову витирайте.

❖ Прилади з роговими ручками або з штучних матеріалів (пластмасові) не обполіскуйте гарячою водою.

❖ Якщо виделки або ложки мають рибний запах, вимийте їх холодною мильною водою, потім змастіть олією і акуратно витріть м'яким рушником.

❖ Закладаючи і заклеюючи на зиму віконні рами, можна промазувати смужки паперу не клеєм, а змоченим у воді шматком господарського мила: папір добре триматиметься, а потім легко відклеюється (просто змивається водою).

❖ Якщо поставлені одна в одну склянки не виймаються, зробіть так: опустіть нижню склянку в теплу воду, а у верхню налийте холодну.

❖ Низ каструлі, чайника, сковороди перед тим, як поставити на вогонь, натріть милом. Тонкий шар мила збереже посуд від жовтих плям сажі, які так важко відмити. Після використання дно посуду достатньо протерти вологою ганчіркою – і воно буде чистим.

❖ Металеві ґудзики не втратять блиску при носінні, якщо заздалегідь їх змастити безбарвним лаком, підклавши картон.

❖ Якщо гості палять у кімнаті, запаліть свічку – її полум'я частково очистить повітря. Свічка горить рівніше і довше, якщо біля гніту покласти декілька кристалів солі.

❖ На поверхні раковини або ванни від води залишаються іржаві плями. Їх можна усунути, протерши нагрітим оцтом, в який додати трохи солі.

❖ Виделки і ножі покладіть у воду, де варилася картопля, і прокип'ятіть 10 хв. Ефект побачите самі.

❖ "Стрілка" на брюках триматиметься довше, якщо ви пропрасуєте їх через ганчірку, змочену слабким розчином оцту, а потім через вологий товстий папір.

❖ Щоб ґудзики не відривалися в пральній машині, треба заздалегідь застебнути одяг на всі ґудзики і вивернути навиворіт.

❖ Перед фарбуванням віконних рам натріть скло половинкою цибулини, тоді потім ви легко знімете із скла плями від фарби. Цибулю можна замінити ганчірочкою, змоченою в оцті.

❖ Забруднені шпалери можна ефективно чистити м'якушем білого хліба, розкатавши його по поверхні плями.

❖ Ящики столів, що заклинюються, рекомендується натерти милом або парафіном (свічкою). Після цього вони відкриватимуться легко і без скрипу.

❖ Якщо не вдається відкрити скляну банку з консервами, її занурюють на кілька хвилин кришкою вниз у теплу воду. Після цього банку легко відкрити.

❖ Щоб легко було витягнути пробку з пляшки, шийку пляшки треба обгорнути гарячою ганчіркою.

❖ Якщо кахель втратив блиск, протріть його газетним папером, змоченим у розчині нашатирного спирту.

❖ Щоб крани в кухні і у ванній блищали, треба протерти їх скориночкою використаного лимона, сполоснути водою і провести потім сухою ганчіркою.

❖ Проливши на скатертину червоне вино, не чекайте, поки пляма просохне. Відразу ж крапніть на нього білим вином.

❖ Гумове пальто, подушки для повітря не можна зберігати в сухому і теплому місці. У теплу погоду гумове пальто треба вішати в прохолодне місце, добре провітрюване приміщення, як і повітряну подушку, яку слід злегка надути. Якщо гумовому пальту й іншим гумовим виробам хочете повернути м'якість і еластичність, занурте їх на 5–30 хв. у слабкий розчин нашатирного спирту.

Підготувала ***Г.Коваленко***

Пропоную...

...**кролі** великих елітних порід, багатоплідні (австрійської, словацької селекції).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця, тел. (097) 308-20-95

...квіти – поштою. Подробиці на www.Kvity.at.ua

...поросят, свиней породи мангал.
Волинська обл., тел. (03352) 96-3-35, (097)640-73-15

...саджанці морозостійкого винограду, актинідії, жимолості, аґрусу, малини, смородини, гумі, барбарису та ін. Декоративні кущі та ліани. Конверт – каталог.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки, Кременчуцький р-н,
Полтавська обл., 39764,
тел. (066) 222-01-77

...саджанці, чубуки винограду. Каталог.

Ю.О. Дворовенко,
вул. Гурамішвілі, 11, кв. 80, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500,
тел. (066) 935-23-80

...саджанці, живці винограду. Недорого. Можливий опт. Каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53, (066) 772-58-89

...саджанці яблуні на карликових підщепах. Різних осінніх та зимових сортів.

Тел. (097) 46-11-466

...чистопородні мангали, королівські кармали.

П.М. Коломієць,
с. Журавка,
тел. (096) 338-45-43, (099) 047-77-37

...насіння і саджанці найурожайніших овочевих, плодоягідних, нових, екзотичних, малопоширених, лікарських культур та прекрасних квітів з власної колекції. Об`ємистий каталог – великоформатний конверт з марками на 2,2 грн.

О.І. Джус,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н,
Вінницька обл., 23242

...цибулини лілій: ОТ-гібриди, ЛО-гібриди, Лонгіфлорум, ЛА-гібриди, Орієнтальні, азіатські, горщикові. Конверт – каталог.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Ковельський р-н,
Волинська обл., 45070,
тел. (096) 796-69-62

...квіти: жоржини, лілії, іриси, гладіолуси, тюльпани, нарциси, гіацинти, крокуси... Велика колекція. Безкоштовно вишлемо чудовий кольоровий фотокаталог. Від вас – підписаний конверт. Усі замовники отримують подарунки.

Максим Васильович Левчук,
а/с 272, м. Южноукраїнськ, Миколаївська обл., 55001

...велику колекцію квітів. Каталог з фото – безкоштовно у вашому конверті.

В.О. Головко,
с. Олексіївка, Арбузинський р-н,
Миколаївська обл., 55333

...конструкції фрез і культиваторів, ручних, вібраційних, "електронних" і з обертовими ножами.
п/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500,
тел. факс (097) 140-36-53

...високоякісну сортову картоплю вітчизняної та іноземної селекції. Новинки та суперновинки 2010 року. Конверт – каталог.

Сергій Анатолійович Пилипков,
с. Ковтунове, Шосткинський р-н,
Сумська обл., 41122,
тел. (05449) 33-4-39, (095) 932-27-47,
(096) 884-66-81

...найбільша колекція найдешевшого насіння овочів в Україні: помідорів (700); перцю (200); баклажанів (40); фізалісу (15); тютюну (15); огірків (45); а також кімнатні: помідори, перець, огірки та багато іншого. Реалізація цілий рік, кожного сезону новинки. Каталог та пакет насіння безкоштовно – у вашому конверті з марками на 2 грн.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н,
Чернігівська обл., 17461

...малину, смородину, суницю, аґрус, ожину, виноград. Конверт – каталог. Кольоровий каталог на сайті www.olna.com.ua з повним описом сортів і догляду за ними.

О.А. Крохмаль,
с. Соснівка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27322

...недорого гладіолуси, тюльпани, клематиси та ін. багаторічники. Безкоштовні інструкції, консультації, каталог у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 75, м. Кременчук-25, Полтавська обл., 39625,
тел. (05366) 68951

...приймаємо замовлення на садивний матеріал озимого часнику. Відправка – осінь 2011 р. Для каталогу – конверт з марками на 2 грн.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н,
Чернігівська обл., 17461

...розсадник плодових та декоративних культур пропонує навесні 2011 рр. саджанці: яблунь, груш, слив, персика, нектарина, абрикоса, черешні, вишні, малини, троянди. Підщепи М9, ММ99, Д 1071, ІС-2-10, ІС 4-6, 54-118, сіянці шипшини. Потрібні реалізатори – торгові представники по містах України.

Олександр Володимирович Живов,
вул. Підгірна, 42, с. Артемівське-2, Артемівський р-н,
Донецька обл., 84510,
тел. (050) 627-54-05, (050) 627-54-03,
Zhivovsad@mail.ru

...кармали: поросята, поросні свинки. Кастровані підсвинки.
м. Сквира, Київська обл., тел. (097) 835-55-11

...шиншили дорослі і молодняк.

Тел. (050) 98-205-90

...якісне насіння овочів та квітів, цибулини, коріння, міцелій (грибниця) гливи (рос. "вешенка") плюс технологія вирощування, зрозуміла кожному садівнику. Конверт – каталог.

В. Коваленко,
а/с 176, м. Київ-54, 01054

...колекційні, виставкові сорти гладіолусів. Новинки від селекціонера. Каталог – у вашому конверті.

Еліна Володимирівна Виноградська,
а/с 14, м. Київ, 02097,
vin-ehlina@yandex.ru

...ириси іноземної та вітчизняної селекції. Конверт – каталог.

м. Бориспіль, тел. (050) 222-12-92

...жоржини, багаторічники і цибулинні. Конверт – каталог за 2 гривні.

Ярослава Михайлівна Тиркус,
вул. Бакинська, 25/1, м. Львів, 79022

...високі бородаті ириси – 230 сортів, півонії – 40 сортів.

Микола Іванович Музичук,
с. Юльївка, Запорізький р-н, Запорізька обл., 70434,
тел. (067) 833-65-61

...тюльпани – 200 сортів, ириси (100), лілійники (100), цибулинні, дрібноцибулинні.

Анастасія Іванівна Базильчук,
а/с 100, м. Київ, 04074

...саджанці кращих великоплідних сортів чорної і червоної смородини. Конверт – каталог.

М.В. Капля,
вул. Хоменка, 26, кв. 36, м. Черкаси, 18008,
тел. (0472) 63-26-51, (067) 439-12-80

...саджанці актинідії (5 сортів), гумі, жимолості їстівної (3), журавлини (клюкви) садової (4), чорниці (голубики) канадської деревовидної (7), лимонника китайського, кизилу, брусниці садової "корал", фундука, хурми, малини чорноплідної, гінкго, магнолії, півонії, тюльпанне дерево, астильба, бругмансія (3), будлея, вейгела, гортензія, морозник, спірея, хаутюнія триколірна, різноманітні хвойники та ін. Конверт – каталог.

Мар`яна Юріївна Штігер,
вул. Лермонтова, 5/2, м. Жидачів, Львівська обл., 81700,
тел. (097) 209-10-40, E-mail:Shtiger@ukr.net

...насіння екзотичних помідорів і баклажанів. Дорого.

Ліна Михайлівна Сахарнова,
тел. (067) 993-56-07, (066) 298-02-86

...саджанці троянд колекції Каньовського Віталія Михайловича. Чайно-гібридні, плетисті, кущові, бордюрні, ґрунтопокривні, флорибунда. Конверт – каталог.

Григорій Михайлович Мостіпака,
вул. Трояндова, 29, с. Кугаївці, Чемеровецький р-н,
Хмельницька обл., 31632,
тел. (03859) 9-86-19, (066) 706-51-98,
веб-сайт: picasaweb.google.com/zozamgm

...орпінгтон, браму, кохінхін: курчата, яйця.

м. Кіровоград, тел. (095) 009-19-64

...молодняк та інкубаційні яйця мускусних качок, саджанці і живці сакури, швидкоплідного грецького горіха, магнолії, саджанці і насіння їстівного каштана, аралії маньчжурської, гліцинії, насіння тютюну.

Лариса Василівна Марущак,
вул. Певрянська, 16-а, м. Виноградів,
Закарпатська обл.,
тел. (03143) 2-42-72, моб. (095) 685-37-59

...постійно найкращі новинки сортів суниці великоплідної: Альбіон, Морський пейзаж, Флорін, Дарсеваль, Сірано, Сізоже, Рабунда, Сірафін, Дженто, Фігаро, Маестро, Остара, Дарселект та інші. Малина, ожина, смородина, аґрус, порічка. Опт, роздріб.

Ю.В. Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19615,
тел. (097) 575-77-81

...багаторічні садові, кімнатні рослини, хризантеми, гладіолуси. Конверт за 2,2 грн. – фотокаталог.

Володимир Іванович Пилипенко,
вул. Молодіжна, 14, с. Калайдинці,
Лубенський р-н, Полтавська обл., 37525

...великоплідні сорти малини: Патриція, Оранжеве чудо та інші; суниці: Альбіон, Пенсіонер Челсі та ін.; ожину безколючкову.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316,
тел. (099) 654-55-31

...саджанці хурми, гінкго, тюльпанового дерева та інших рідкісних рослин.

Тел. (034) 306-91-01, http://www.catalpa.com.ua

...насіння найкращих колекційних томатів (270). Конверт – каталог.

Л.С. Очківський,
с. Чорнорудка, Ружинський р-н, Житомирська обл.,13620,
тел. (067) 608-61-20

...травоїдні поросята – угорська та іспанська пухова мангалиця різних окрасів.

Володимир,
тел. (067) 352-17-80

...жоржини на зріз. Конверт – каталог.

Світлана Валентинівна Матвійчук,
с. Стуфчинці, Хмельницький р-н,
Хмельницька обл., 31323

...бульбоцибулини туберози (стаття в "ДСГ" № 5 за 2005 рік), насіння стевії (медова трава).

Клавдія Олександрівна Гордюшова,
вул. Ворошилова, 103, м. Гола Пристань,
Херсонська обл, 75602,
тел. (05539) 7-86-19

...гортензії, гібіскуси, хости, хризантеми, лілії, лілійники, гліцинія, клематиси, жоржини.

Н.Г. Бондаренко,
вул. Горького, 4, Кіровське, Дніпропетровська обл., 52032,
тел. (095) 935-33-91, (096) 248-30-24

...для тих, хто цінує у ягодах смак та аромат! Найновіші сорти суниці садової великоплідної постійного плодоношення – Маестро, Бурбонська великолєпная, Шарлотта та ін. Малина – 30 сортів, смородина, аґрус, фундук, клематиси, різне насіння. Кращі сорти картоплі з півночі України – Лорд,Тайфун, Родео, Киранда – 30 сортів. Конверт – каталог.

Сергій Васильович Алейніков,
провул.Ювілейний, 10, м. Суми, 40018,
тел. (0542) 654-112, (050) 167-19-85

...саджанці і чубуки новітніх комплексностійких сортів винограду селекції Капелюшного, Крайнова, Загорулько та ін. Конверт – каталог.

Володимир Аполлінарійович Шпак,
вул. 60 років Жовтня, 55-а, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500,
тел. (05346) 2-46-47, (050) 304-15-42,
E-mail : shpakvino@mail.ru

... табернемонтана, бругмансія, стрептокарпус, бугенвілія, стевія медова, гібіскус, бруссонетія – паперове дерево, чорниця, буяхи (рос. – "голубика"), суниця садова, землуніка, чайний кущ, лимон Павловський, мурайя, фейхоа, банан, мирт, гранат, горденія, каліфорнійський черв`як. Міцелій грибів (каталог). Виноград. Гінкго білоба...

Б.А. Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...саджанці, чубуки елітних столових, технічних, безкісточкових сортів винограду. Надурожайна суниця: Пенсіонер Челсі та інші сорти. Найкращі сорти великоплідної малини. Ожина безколючкова, жимолость, фундук, калина, актинідія, чорниця канадська, смородина, аґрус, гібіскус. Штамбові смородина, аґрус. Конверт – каталог.

О.М. Онищенко,
вул. Санітарна, 19, м. Запоріжжя, 69118,
тел. (066) 755-50-38, E-mail:O-naslada@mail.ru

...саджанці інжиру. Технологія вирощування. Конверт – каталог.

Богдан Михайлович Гаморак,
вул. Шевченка, 12/13, м. Тлумач,
Івано-Франківська обл., 78000,
тел. (096) 777-98-40, (03479) 2-24-98

...саджанці та чубуки винограду. Конверт – каталог.

Василь Іванович Кононов,
пров. Ясинуватський, 32, м. Авдіївка, Донецька обл., 86062,
тел. (050) 575-47-92

...хризантеми, жоржини, лілійники, півонії, іриси.

http://koni.alltrades.ru/

..жоржини. Розпродаж вітчизняних та зарубіжних колекційних сортів. Конверт – каталог.

Валерій Олексійович Стряпчий,
вул. Ростицька, 26, м. Чернівці, 58004,
тел. (0372) 52-15-84

...мангали.

Люба,
Барський р-н, Вінницька обл., тел. (097) 235-35-84

...травоїдні поросята угорської породи, пухова мангалиця.

м. Житомир, тел. (067)878-57-76

...лілійники, лілії, жоржини, гладіолуси, тюльпани, хризантеми, багаторічники.

Сергій Іванович Луняка,
вул. Чайковського, 31, м. Старобєльськ,
Луганська обл., 92704,
тел. (066) 982-26-55

...підщепи і саджанці оптом.

Тел. (067) 563-28-11

...саджанці одно- та дворічні: яблуня (20), груша (12). Підщепи: ММ-106, М-9, М-26, 62-396, УПРОЗ. Доставка по Україні підприємством "Нова Пошта" та "Ваш час".

Сергій Петрович Мейта,
тел. (096) 811-36-53

...саджанці клематисів, винограду, малини (Глен, Ампл, Ляшка), троянд.

а/с 486 В, м. Київ, 01001, тел. (063) 029-76-78

...саджанці фундука європейських сортів (5), шовковиці Королівської, бузок (3), колоноподібні груші та яблуні, аронію (чорноплідну горобину), обліпиху, бирючину, аличу (3), абрикос (4). Конверт – каталог.

В.А. Криворотько,
с. Бутовці, Хорольський р-н, Полтавська обл., 37823,
тел. (050) 580-33-85

...виноград: саджанці столових сортів, можливий опт. Маю новинки. Конверт – каталог. Дзвоніть – домовимося.

В'ячеслав Шабельник,
с. Василівка, Полтавський р-н,
Полтавська обл., 38743,
тел. (099) 90-31-311, E-mail:shabelnyk-vino@meta.ua

...високоякісне сортове насіння найприбутковіших овочів: солодких томатів, великоплідного перцю, новинок. Післяплата. Конверт – каталог.

Лариса Георгіївна Рудницька,
с. Березівка, Хотинівський р-н,
Кіровоградська обл., 28625,
тел. (05239) 34134

...цибулини тюльпанів, нарцисів, гіацинтів. Конверт – каталог.

Лідія Хомівна Березовська,
с. Топчине, Магдалинівський р-н, Дніпропетровська обл.,
моб.т. (067) 713-01-22

...суниці Біг-Бой, Машенька, Ерос та ін. Конверт – каталог.

Станіслав Антонович Кусторовський,
вул. К. Маркса, 24, кв. 21, м. Шепетівка,
Хмельницька обл., 30400,
тел. (03840) 5-45-59, (068) 204-15-77, hustst@ukr.net

...пропоную дуже хороші сорти ремонтантної малини: Полька, Поляна, Рання Роса, Спокуса. Вони мають надзвичайний смак і аромат.

Олександра Тарнавська,
с. Скварява, Золочівський р-н, Львівська обл., 80712,
тел. (097) 460-68-76

...60 сортів гіацинтів, іриси, лілійники.

В.В. Литвин,
вул. Щорса, 7/9, кв. 53, м. Київ, 03150

...чубуки, саджанці кращих нових комплексностійких сортів винограду.

Григорій Віталійович Теслюк,
вул. Комсомольська, 35, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500,
тел. (05346) 23080, (050) 630-93-74

...саджанці великоплідної ремонтантної малини Мрія фермера, 5 саджанців – 50 грн. Оплата попередня. Пересилка за мій рахунок.

В.С. Швець,
с. Політанки, Шаргородський р-н,
Вінницька обл., 23542

...селекція ірисів, інтенсивне розмноження гіацинтів, доступне кожному. З однієї цибулини – до 100 діток. Великі бородаті іриси, лілійники, деревовидні півонії, мускантус, фундук червонолистий, ведмежий горіх, еремурус, суниця – Пенсіонер Челсі. Підписаний конверт, телефон.

Сергій Тихонович Ткаченко,
вул. Щорса, 20, с. Кожанка, Фастівський р-н,
Київська обл., 08550

...інкубаційні, харчові яйця перепелів (фараон), молодняк.
м. Бориспіль, тел. (063) 850-98-42

...іриси зарубіжної селекції. Каталог у вашому конверті. Велика колекція цибулинних.

Віра Борисівна Дмитрієва,
а/с 5963, м. Запоріжжя, 69104, тел. (050) 702-62-17

...цитрусові, тропічні, лікарські, садові саджанці. Конверт – каталог.

А.А. Справцева,
пр. Миру, 3-а, кв. 2, м. Чернігів, 14000

...іриси, лілійники, півонії, кущі декоративні, хризантеми, багаторічники.

Надія Володимирівна Мартиненко,
вул. Ватутіна, 21, м. Кагарлик, Київська обл., 09200

...саджанці і живці яблунь, груш, персика, винограду, малини, смородини, суниці; картоплю. Конверт – каталог.

Борис Михайлович Гаврилюк,
с. Княже, Снятинський р-н,
Івано-Франківська обл., 78360,
тел. (03476) 35545, (097) 332-73-94,
E-mail:havrilyuk b@ukr.net

...насіння і саджанці високоврожайних: помідорів (336 сортів); перцю (61); кавунів (23); динь (18); квасолі (30); гарбузів (34); кабачків (23); огірків (38); баклажанів (11); нових рідкісних (180), квітів (197); плодоягідних (55) та ін. Каталог – великий конверт з марками на 2,2 грн.

В.М. Головатенко,
с. М. Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242

...суницю садову великоплідну: Альбіон, Королева Єлизавета, Evil II.

Н.А. Чинникова,
Сумська обл., тел. (099)044-71-48

...каталог новітніх сортів.

Анатолій Миколайович Дзюба,
с. Ковтунове, Шосткинський р-н, Сумська обл., 41122,
моб. (066) 813-43-43, (098) 597-17-19

...саджанці та насіння поширених, нових, рідкісних, екзотичних, лікарських рослин і квітів з власної колекції (418 найменувань). Конверт – каталог.

І.П. Шульц,
с. Вільховець, Звенигородський р-н,
Черкаська обл., 20261

...кури – брама (світла, темна, куріпчаста, палева), кохінхін (голубий, срібний, золотий); перепелів – фараони, маньчжурські, білі, чорні, смокінгові, мармурові; клітки, індокачки.

Світлана,
м. Хмельницький,
тел. (067) 858-04-05

...сортові сенполії, епісції, гібіскуси... Конверт – кольоровий каталог.

С.А. Рябова,
а/с 9, м. Пирятин, Полтавська обл., 37000

...найкращі сорти великоплідної суниці і якісний міцелій гливи та шиї-таке.

С.Ю. Рябов,
тел. (063) 306-37-38

...молодняк курей: кохінхін – чорний, голубий; брама – світла, темна, куріпчаста; орпінгтон – чорний, палевий, золотистий; карликові – китайські пухові, кучеряві, кохінхіни. Цесарки – голубі, чорні, білі, сіро-крапчасті. Павичі, фазани, голуби, перепели.

м. Прилуки, Чернігівська обл.,
тел. (063) 323-15-00, (050) 765-55-10

...недорого насіння овочевих культур, квітів. Конверт – каталог.

Р.В. Бойчук,
с. Локітка, Тлумацький р-н,
Івано-Франківська обл., 78000

...саджанці плодових дерев, троянд та кущів. Самовивіз, опт, роздріб.

Олексій,
Черкаська обл., тел. (096) 340-51-66

...чистопородний п`ятимісячний молодняк, півторарічний кнур породи мангал.

Валентина,
Бобровицький р-н, Чернігівська обл.,
тел. (050) 689-28-97

...бджолосім`ї, пакети, відводки з високопродуктивними молодими міченими матками під Києвом.

Володимир,
тел. (067) 506-02-79

...саджанці гінкго, книжку "Гінкго на присадибній ділянці" і сухе подрібнене листя гінкго. Конверт – каталог.

Анатолій Терещук,
вул. Марка Вовчка, 2, кв. 1, м. Рівне, 33014,
тел. (0362) 23-00-24

...лілійники та іриси.

Валентин Петрович Дроб`язко,
вул. Училищна, 17, м. Богуслав,
Київська обл., 09700,
тел. (04501) 4-29-78, (063) 756-74-26

...на продаж широкий асортимент півоній, ірисів, лілій, лілійників та інше.

Володимир Петрович Манзюк,
пров. Червоноармійський, 6,
смт Летичів, Хмельницька обл.,
сайт: pervocvet.net, тел. (03857) 9-16-77

...вроздріб та оптом. Саджанці великоплідної суниці звичайного і постійного плодоношення, малини, ожини, смородини, аґрусу. Насіння айстр та городніх культур.

О.Ю. Савейко,
с. Хорішки, Козельщинський р-н, Полтавська обл., 39112, тел. (096) 771-24-75

...саджанці і чубуки нових та перспективних сортів винограду.

Анатолій Петрович Савран,
вул. Спортивна, 64, м. Карлівка, Полтавська обл., 39501, тел. (095) 753-72-49

...жоржини, флокси. Для відповіді – конверт.

Н.І. Соколова,
с. Копитів, Корецький р-н, Рівненська обл., 34745

...саджанці: аґрусу, жимолості, хеномелесу, квітів, лікарських рослин; сухий корінь марени, окопника.

Г.С. Федорова,
вул. Осипенко, 53, м. Запоріжжя, 69027

...високоврожайні сорти великоплідної суниці: Елькат, Клері, Альбіон, Столична.

Анатолій Миколайович Корсакевич,
вул. Кошового, 33, кв. 8, м. Чернігів, 14029, тел. (097) 338-83-92

...саджанці: калюжниці, живучки, наперстянки, рудбекії – по 20 гривень; спіреї, плюща, витких жимолостей і троянд, чорноплідної малини – по 30 гривень; деревоподібної смородини, шефердії, гумі, ірги, ожини, княжиків – по 40 гривень за один. Пересилка – 20 гривень.

О.В. Грогуль,
вул. Мічуріна, 18, кв. 27, м. Козятин, Вінницька обл., 22100, тел. (098)-259-27-39

...фазани: золотисті, діамантові, срібні, Свайно, мисливські (румунські). Птахи свої.

Андрій,
тел. (097) 514-37-74

...нові можливості! Суперурожай! Надішлю унікальні посібники по підвищенню врожаю помідорів (3 т з однієї сотки), картоплі (1,5 т з сотки) + посібник "Как с двух соток получить за сезон до 50000 грн.". Конверт із зворотною адресою.

Г.В. Кот,
а/с 1 "Д", м. Прилуки, Чернігівська обл., 17502

...розпродаж нових урожайних сортів: чорниця гронова Поліська, 1 садж. – 10 грн.; брусниця Поляна-2 – 10 грн.; ожина Краса Білорусії – 25 грн. Ці сорти посухо-морозостійкі. Добре ростуть і на півдні. Додаємо детальну інструкцію по вирощуванню, лікуванню. Саджанці добре розвинуті, вже з квітучими бруньками. Післяплата. Мінімальна сума замовлення – 150 грн. + 20 грн. на пересилку. Додаємо каталоги на високоякісний міцелій грибів (10 видів). Лікарські трави, жири, масла, настоянки, дуже великий вибір. Літературу, відеодиски.

а/с 1982, м. Чернігів, 14000

...плодовий розсадник "Вишенька" реалізує оптом та вроздріб поштою та самовивозом саджанці плодових, ягідних та декоративних культур (понад 200 сортів): смородину чорну, білу, червону (Краса Львова, Селеченська, Сластьона та ін.), аґрус (Уральський безколючковий, Сливовий, Берил...), малину (Ізобільна, Гордість та Краса Росії, Поляна, Феномен, Брусв'яна, Геракл...), ожину безколючкову, суниці (Королева Єлизавета, Єлизавета-2, Ольвія...), жимолость, гумі, виноград (Лівія, Софія, Віктор, Ювілей Новочеркаська...), фундук та ін. Конверт – каталог.

А.Д. Драганов,
вул. К. Маркса, 34, смт Вільшанка, Кіровоградська обл., 26600, тел. (098) 245-08-70, E-mail:agrokg@yahoo.com

...тільки опт: дво-, трирічні саджанці аґрусу понад 20 сортів – по 10 грн., малина – 8 грн., смородина – 8 грн.

Андрій,
тел. (066) 354-01-54, agrokg.1@mail.ru

Придбати журнали "Дім, сад, город" за поточний та минулі роки, а також іншу літературу нашого видавництва можна на "Книжковому ринку" (станція метро "Петрівка", м.Київ). Ряд 100, місце 3.

Працюємо з 10 до 16 години щодня, крім понеділка.

Тепличні умови

Компанії "Профіль-М" – виробнику перших справжніх українських теплиць виповнилося 5 років. За цей час з конвеєра підприємства зійшли десятки тисяч каркасів для теплиць під плівку і полікарбонат з оцинкованого профілю. Всі вони є удосконаленими конструкціями найкращих світових досягнень у цій галузі – **теплицями XXI століття.**

У світлі останніх соціально-економічних подій – світової кризи і масової економії на усіх можливих речах і послугах, знайшлося немало бажаючих заробити на цьому – ціла "армія" народних умільців готова задовольнити ваші потреби. Ось до прикладу,говорячи про теплиці, такі майстри запропонують вам конструкцію "дешево і сердито". Але чим це може обернутися – розумієте самі – неякісні матеріали, ніякої гарантії і, врешті, через рік такого "виробника" днем з вогнем не знайдеш.

Компанія **"Профіль-М"** за 5 років на українському ринку довела, що вона готова не лише виробляти теплиці, але й **нести відповідальність за їхню якість.**

До речі, спеціалісти компанії щорічно проходять стажування у різних країнах світу на найкращих підприємствах, де створюються і виробляються тепличні конструкції. З багатьма з них **"Профіль-М"** успішно співрацює. Завдяки цьому на сьогодні ці теплиці **користуються попитом не лише в Україні**, але й у Росії, Румунії, Польщі, Прибалтиці, Білорусі, Молдові, Ірані і т.д.

Згідно з дослідженнями й опитуваннями експертів у галузі тепличного господарства, компанія **"Профіль-М"** вийшла **на перше місце в Україні** з виробництва тепличних каркасів **для дачників і професіоналів.** На сьогодні клієнтами компанії стали десятки тисяч українців.

А ще, теплиці назвали одним із **найантикризовіших товарів,** який справедливо заслуговує на народні інвестиції. Зважаючи на це, компанія **"Профіль-М"** вирішила створити справжні тепличні умови – **антикризову програму:**

- до 8-го березня **безкоштовна доставка** + оплата при отриманні;
- при купівлі двох теплиць – **парничок у подарунок;**
- теплицю можна не лише купити, але й заробити на цьому: продайте 5 теплиць знайомим, сусідам – **шосту отримаєте безкоштовно**.

І ще, **1%** від кожної **купленої** вами **теплиці** – це вклад у теплицю-**подарунок** для ще одного **дитячого будинку** чи **багатодітної сім'ї**.

Детально про теплиці і полікарбонат читайте на сайті: **teplica.vinnitsa.com.**

066 136 64 75
093 540 10 51
097 698 59 95
098 131 58 77
050 461 04 15

Теплиці під полікарбонат	Розміри моделі	Каркас	Комплект полікарбонату 4 мм	Комплект полікарбонату 6 мм
"Удачна-3"	4х6х2,5 м	4 000 грн.	3 300 грн.	4 600 грн.
"Удачна-2-6м"	3х6х2 м	2 800 грн.	2 400 грн.	3 200 грн.
"Удачна-2-4м"	3х4х2 м	2 300 грн.	1 800 грн.	2 500 грн.
"Перчик-М"	1,5х4х1,75м	900 грн.	1 200 грн.	1 600 грн.

Теплиці під плівку	Розміри моделі, м	Каркас
"Удачна" (зміцнена)	3х6х2	1 700 грн.
"Дачна"	3х6х2	1 100 грн.
"Помідорчик"	2,5х5х1,75	800 грн.
"Перчик"	1,5х5х1,75	600 грн.
"Огірочок"	0,9х5х0,9	450 грн.
"Редисочка"	2х4х0,4	200 грн.

Інтенсивна технологія вирощування суниці

(Продовження. Поч. у № 2, 2011 р.)

Я не вважаю себе досвідченим спеціалістом, бо мені ще дуже багато чому треба навчитися, але деякі практичні рекомендації можу дати. Сподіваюсь, вони багатьом допоможуть, особливо початківцям. Не виключено, що в деяких аспектах я можу дещо помилятися, але це скоріше моя суб'єктивна думка, яка має право на життя. А всі мої практичні рекомендації – дієві.

Якщо розглядати всю технологію від "А" до "Я", різні її варіанти, додати туди багато "води ", іноді зовсім непотрібної "лірики", то вийде томик сторінок на 300–400. А практичної користі з цього початківець може й не отримати, тільки заплутається.

Мій варіант висвітлення сучасної технології не претендує на авторські нагороди, а сама технологія не містить ніяких відкриттів. Просто я постарався систематизувати відому мені інформацію та на прохання одного мого знайомого по можливості викласти її в доступній формі.

А тепер коротко про саму технологію.

Вибір ділянки

Почнемо з вибору ділянки під закладання плодоносної плантації (маточника).

Суниця росте на будь-яких ґрунтах. Але найкращими для неї можна вважати: чорноземи опідзолені, темно-сірі та сірі лісові ґрунти. Головне, щоб ґрунт був легким. Не дуже полюбляє вона важкі глинисті, дерново-підзолисті, кислі торф'яні ґрунти. Хоча, якщо підійти до справи з "голландського боку", навіть чистий пісок, намитий з моря, може дати гарний врожай. Але, зрозуміло, для цього треба докласти чимало зусиль та застосовувати добрива.

Також під час вибору ділянки слід звернути увагу на рівень залягання підґрунтових вод. Якщо в сезон дощів влітку ноги провалюються, ділянка не годиться. Звичайний рівень залягання підґрунтових вод має бути не менше 0,8–1,0 м від поверхні ґрунту.

Якщо ділянка захищена від вітрів лісовим масивом з північного та східного боків – це ідеальний варіант. Аргументи на його користь: сніговий покрив взимку лягає більш рівномірно, його не зносить вітер. Таким чином, рослини захищені від морозу. А якщо ділянка вкрита агроволокном, теж зменшується ризик його знесення сильним вітром.

Для закладання плантації найбільш придатні рівні по всій площі (без долин, горбів) схили південно-західної експозиції, з крутизною 2–4 градуси. Якщо більше – незручно працювати, можливий нерівномірний вилив води та інші проблеми. Хоча, якщо інших варіантів немає, підійде і цей. На захищених схилах раніше починається вегетація та швидше достигають ягоди. Абсолютно рівна ділянка, без схилу також є прекрасним варіантом. Кислотність ґрунту має бути на рівні pH 5,5–6,5.

Попередники

Суницю обов'язково треба вирощувати у сівозміні. Агротехніка без сівозміни суттєво знижує врожай. Одним із варіантів може бути чорний пар протягом попереднього року. Гарні попередники суниці – зернові, а ще краще – сидеральні культури. Наприклад: жито, ріпак, конюшина, гірчиця біла.

Агротехніка полягає в наступному. Навесні засіваємо сидерат (одна з вищеназваних культур). Після наростання зеленої маси приорюємо, а ще краще – "фрезеруємо" за допомогою фрези. (Фреза – це сучасний начіпний агрегат, який дуже ефективно використовується в сучасних агрогосподарствах світу і підтримує систему обробки ґрунтів "no-till" (безвідвальний обробіток).

Перед приорюванням чи "фрезеруванням" дуже бажано було б покропити зелену масу ЕМ-препаратом (наприклад, "Байкал ЕМ1"), для того, щоб вона скоріше й ефективніше перегнивала.

Через кілька тижнів, або раніше, можна знову посіяти сидерат на цій самій площі, повторивши цей агрозахід. Встигнете, – то й ще раз...

Сидеральні культури дуже суттєво (на 1/4–1/3) можуть підвищити майбутній урожай. А гірчиця чи алкалоїдний люпин, як попередник і сидерат, взагалі є ефективним засобом боротьби з личинками хруща.

Небажані попередники суниці – пасльонові культури. Це переважно картопля і томати, а ще – капуста.

Підготовка ділянки під закладання плантації

Підготовка ділянки на першій стадії передбачає аналіз ґрунту за хімічними та біологічними показниками.

а) Хімічний аналіз ґрунту

Не вдаючись у подробиці (я не спеціаліст в цій галузі), потрібно провести хімічний аналіз: кислотності, вмісту макро- та мікроелементів, гумусу тощо, та біологічний аналіз, який включає в себе: контроль забур'яненості, наявності шкідників.

Найчастіше (на практиці) все буває значно простіше. Дороговартісні хімічні аналізи не проводять, а експериментують, що припустимо на невеличких "стартових" ділянках. Так робив і я свого часу. До речі, експериментувати в пошуках шляхів удосконалення технології треба постійно. Саме це і є розвиток.

Отож, аналіз кислотності бажано провести. Якщо є знайомі хіміки – не проблема. Беремо лакмусові папірці – і вперед... Якщо виявлена кислотність нижче pH 5, варто провести вапнування ґрунту. Але не безпосередньо перед садінням суниці, а за рік – два до цього. І бажано не перестаратися, тому що це також негативно вплине на розвиток рослин.

Скоріш за все, на цьому наш хіманаліз і закінчиться.

б) Біологічний аналіз ґрунту

До біоаналізу ж треба підійти серйозніше. Бур'яни бур'янами, а от шкідники можуть добряче попсувати вам нерви (і врожай).

До найлютіших "прямих" ворогів суниці слід віднести в першу чергу **личинку хруща**. Ще її називають в народі – сальник, борозняк. Тіло личинки м'яке, легко травмується.

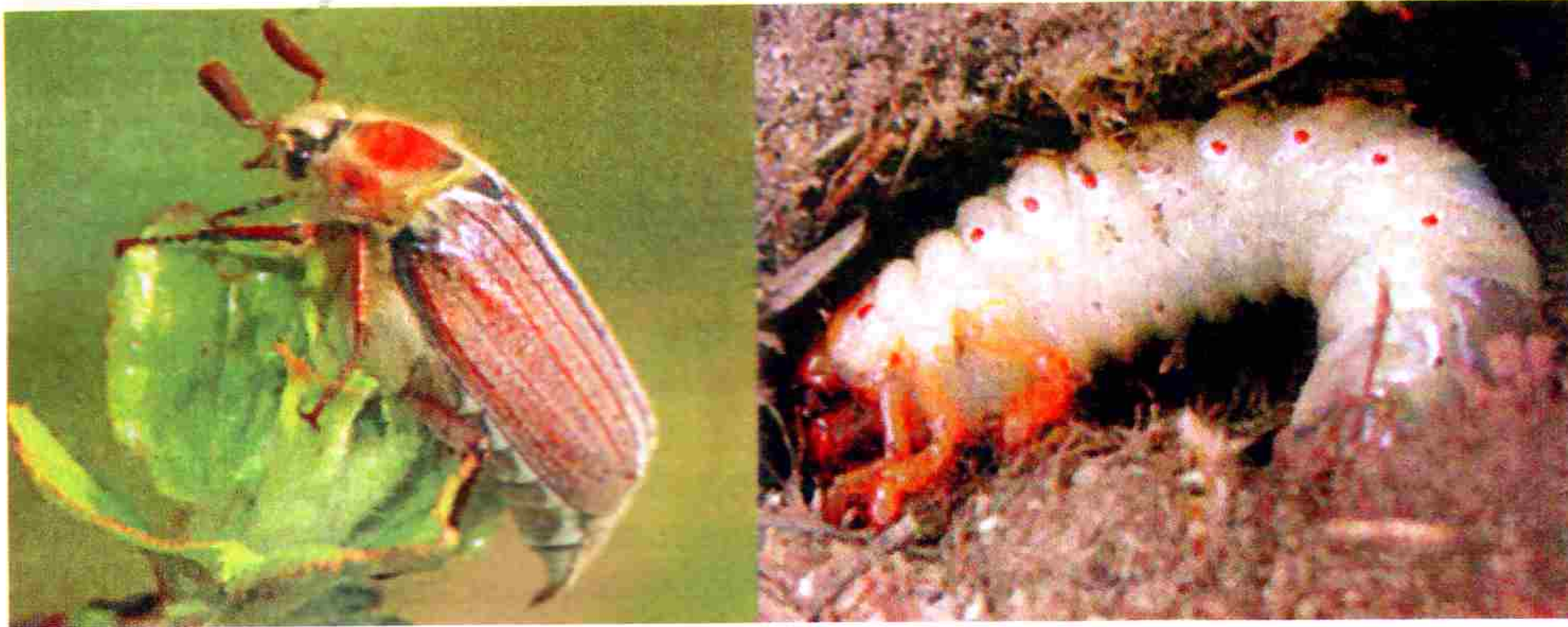

Фото 6. Травневий хрущ (ліворуч) і його личинка.

Завдає значної шкоди тим, що з'їдає корені рослин, внаслідок чого рослини гинуть. Візуально виявити личинку хруща важко, але, попрактикувавшись, можна. Наприклад, навесні після прогрівання ґрунту, коли личинки піднялися із глибини (зимують на глибині 1–1,5 м), вони починають підгризати корені рослин. Внаслідок цього рослина починає в'янути, листкові пластинки трохи скручуються. Якщо дивитися безпосередньо на цю рослину, то можна нічого й не помітити, а от якщо оглянути всю ділянку, можна виділити на ній окремі рослини, які відрізняються від інших за вищенаведеними ознаками.

Викопавши таку рослину, з вірогідністю 95% ви побачите в зоні кореня 1 –2 (інколи до 5) личинки, які частково вже з'їли корінь. Як на мене, саме цей шкідник завдає фермерам найбільших розчарувань.

Фото 7. Гусінь совки.

Боротьбу з личинками хруща можна (точніше – треба) починати ще з висіву в якості сидератів (і добрив) гірчиці білої або люпину алкалоїдного. Щодо останнього, то його зелену масу слід приорати у фазі появи зелених бобів. Поїдаючи їх, більшість личинок гине.

Одним із заходів (до речі, загальноприйнятим на промислових плантаціях) є внесення в ґрунт аміачної води із розрахунку 2 т/га. Я не прихильник цього способу, зважаючи на його антиекологічність. Але це – варіант...

Ще один варіант – внесення інсектицидів: актара, пірінекс та багато інших, що є в продажу. Постійно з'являються під новими торговими марками десятки і сотні препаратів. Я користуюся актарою і задоволений. (Не вважати за рекламу!).

У випадку з інсектицидами є кілька варіантів розв'язання проблеми. Перший – виявлення уражених кущів і внесення певної кількості препарату локально. Плюси: економія препарату, точна вибіркова дія. Мінуси: пропуски уражених рослин (не завжди видно), солідні витрати часу на великих плантаціях. Другий – внесення препарату через систему фертигації (крапельного поливу). Плюси: швидко, суцільна дія (без пропусків). Мінуси: великі витрати препарату (недешевого), антиекологічність. Вибір за вами. Як на мене, то перший варіант (особливо на невеликих ділянках за незначного ураження) – кращий.

Є ще багато екологічних варіантів: від пошуку личинок за допомогою слухових електронних приладів вартістю близько 3 000 у. о., до дротяних "шпичок", якими неодноразово протикають прикореневу зону конкретної рослини з різних боків під різними кутами. В результаті цього личинки механічно пошкоджуються і гинуть. Ефективність останнього – близько 90% (перевірено на власному досвіді), після 10–15 проколів. Незважаючи на екстенсивність цього способу, він має право на життя, тим більше з екологічної точки зору.

Ще одним ворогом суниці є **гусінь совки**. На відміну від личинки хруща, тіло цієї гусені тверде, пружне, важко піддається травмуванню. Схоже на гумове. Навіть гострим ножем важко порізати. Шкодить тим, що під'їдає молоді пагони та кореневі утворення, корені.

Її важко виявити візуально, а якщо навіть і вдасться, то найчастіше – буває вже пізно. Найефективніше боротися з цією напастю за допомогою інсектицидів.

Сучасні агротехнології дедалі більше звертаються до біологічних методів боротьби. Одним із таких є розселення на плантації комах-ентомофагів, наприклад, трихограми. Вони досить ефективно паразитують на гусеницях совки, вбиваючи її. До речі, біологічний захист за допомогою комах-ентомофагів стає дедалі більш популярним у світі. Про Україну тут поки що мова не йде. І це стосується не тільки гусені совки.

Також дієвим способом у боротьбі з совкою, кажуть спеціалісти, може бути полив дощуванням у період виходу гусениць для формування лялечки. Але визначення цього періоду простим смертним не під силу. Потрібні спеціальні досліди.

Дротяник. Він також шкодить насадженням суниці садової. Пошкоджує стрічку крапельного поливу, навіть якщо вона лежить не в ґрунті, а на поверхні. Проти

Фото 8. Дротяники.

нього борються тими ж методами, що й з личинкою хруща. В цьому випадку інсектициди ефективно вносити через фертигацію. Крім того, дротяника, як і совку, поїдають жужелиці, мурахи, дрібні птахи.

Іншими небезпечними шкідниками суниці є **суничний кліщ та кліщ павутинний звичайний.** Ефективно боротися з ними можна, використовуючи інсектициди. Є також один простий біологічний спосіб боротьби з кліщем, на жаль, сьогодні забутий садівниками. У міжряддях чи біля рослин висаджуєте у довільному порядку часник. Діє досить ефективно. До речі, і личинка хруща його уникає.

Паразитують на суниці ще такі шкідники: **капустянка**, або ведмедка, **довгоносики** (малиново-суничний, сірий бруньковий, землистий), **пильщик суничний** (трач), **нематода сунична, листокрутка сунична** та багато інших. Правильно та своєчасно виявивши їх і застосувавши потрібний інсектицид, шкідників можна позбутися.

Також шкідниками є слимаки, миші, хом'яки, ховрахи, кроти, інші дикі тварини та, як не дивно, кури, коні, корови, люди.

Слимаки особливо "комфортно" почуваються під укриттям з поліетиленової плівки (волокна). Виходять вночі. Поїдають плоди. Ефективних методів боротьби не винайдено. Але якщо на вашій плантації живуть жаби, вужі, то позбуватися їх не варто. Останні дуже ефективно борються із слимаками, як, до речі, і з мишами.

Миші, хом'яки, ховрахи пошкоджують стрічки крапельного поливу, плівку, агроволокно, здатні пошкоджувати й самі рослини. З ними треба боротися усіма можливими методами. Розкладання отруйних принад застосовується найчастіше. Миші можуть бути корисними, поїдаючи слимаків. Але ця користь їхньої присутності не виправдовує.

Кроти. Чи відносити їх до шкідників, питання спірне. Копаючи ходи, вони, як і миші, розпушують ґрунт, але разом з тим підкопують рослини і поїдають вермикультуру – напрочуд корисних черв`яків. Але кажуть, що поїдають вони і гусінь совки, личинок хруща...

Далі – цікавіше. Якщо ділянка розташована в межах села, та ще й без огорожі, додаються нові проблеми.

Кури. Якщо вони "мають доступ" до плантації в період плодоношення, ви будете спостерігати "ефект слимаків". Пошкоджують плоди частково або повністю. Причому "вибирають" найкращі (великі ягоди). З іншого боку, присутність курей на ділянці не в пору плодоношення сприяє знищенню все тих же слимаків, гусені совки...

Знову ж, якщо ділянка розташована в межах села і без огорожі,можна розраховувати на періодичну появу на плантації коней, корів. Як результат – розірвана плівка, стрічка крапельного поливу, потоптані рослини. А якщо тварина з'явиться на плантації, вкритій агроволокном, та ще й з цепом і припоном, картина може вимальовуватися – ЖАХ, не для людей зі слабкими нервами!

Проте всі ці шкідники нічого не варті у порівнянні з найстрашнішим ворогом сучасної плантації – людиною! Як кажуть, "No comments"... Висновок однозначний: огорожа обов'язкова!

Це була лірика, але правда! Повернемось тепер до бур'янів.

Якщо ділянка сильно забур'янена і переважають багаторічні злакові, рекомендується восени обробити її гербіцидом суцільної дії. Наприклад, раундапом. Норми внесення вказані на упаковках. Також є багато інших ефективних препаратів-гербіцидів, наприклад, Напалм. При цьому слід знати, що обробки треба проводити за середньодобової температури не нижче зазначеної на упаковці . Для різних препаратів вона буває різною.

Ще варто зауважити, що такі бур'яни, як борщівник, хрін слабо реагують на гербіцидні обробки, тому, у випадку їхньої присутності, дозу варто подвоїти.

"Злісним" бур'яном є берізка. З нею дуже важко боротися, і якщо вона присутня у великій кількості на вибраній вами ділянці, то варто подумати про зміну ділянки. Хоча це – не катастрофа.

Є, також, один "секретний" прийом у боротьбі з бур'янами, причому екологічний, але – дорогуватий. Зважаючи на це, більше підійде для невеликих ділянок. Просто, ділянка на певний період (1–2 місяці) накривається чорною поліетиленовою плівкою, яка не пропускає світла. В результаті маємо чисту від бур'янів ділянку. Вони випрівають і гинуть.

Удобрення ґрунту перед садінням

На основі попередньо проведеного хімічного аналізу можна визначити, чого не вистачає у ґрунті і, виходячи з цього, здійснити удобрення. Для удобрення використовують органічні (природні) або мінеральні добрива.

Взагалі, найкраще перед садінням внести в ґрунт гній (перегній) із розрахунку 50–70 т/га. Гній вносять восени, навесні можна перегній. Безпосередньо в рік садіння свіжий гній вносити не можна. Ми вже говорили про висівання сидератів-попередників. Це також прекрасний варіант. Дуже добре відбувається розпушування ґрунту і збагачування його органікою.

Мінеральні добрива. Якщо буде застосовуватися екстенсивна технологія (без гряд, крапельного поливу), то звичайні мінеральні добрива орієнтовно вносяться у наступній кількості (діючої речовини):

азот – до 100 кг/га. Вноситься частинами: перед садінням та під час вегетації (стимулює ріст вегетативної маси);

фосфор – 50 кг/га. Вноситься перед садінням;

калій – 100 кг/га. Вноситься частинами: перед садінням та під час цвітіння.

Всі вищенаведені дані з внесення добрив є умовними, і їхня кількість має коригуватися залежно від даних аналізу ґрунту.

Під час використання інтенсивної технології ведення господарства застосовуються інші добрива – комплексні водорозчинні. Такі добрива є на ринку України, найчастіше вони іноземного виробництва. Наприклад, "SOM Terraflex", "Master" та інші. Ці добрива застосовуються тільки за наявності системи крапельного зрошення, що дуже зручно (так звана фертигація). Більшість виробників водорозчинних добрив пропонують спеціальні комплекси елементів (N:P:K – азот: фосфор:калій), розраховані під конкретну культуру, стадії її росту та розвитку. Кажучи простіше, для суниці в пору цвітіння використовується один комплекс N:P:K, а після плодоношення – інший. Застосовувати такі добрива за допомогою фертигації – суцільне задоволення! Звичайно ж, до складу цих доб-

рив входить ще багато інших, необхідних рослинам мікро- та макроелементів.

Для практичного застосування добрив у системі крапельного поливу потрібна відповідна ємкість. Місткість її залежить від того, яку стрічку крапельного поливу ви застосуєте. Наприклад, якщо в мене крапельниці на стрічці розташовані через 0,1 м, то об'єм бака має бути на рівні мінімум 1000 л на 0,1 га. Менше – вкрай незручно і неефективно. А ще краще було б 1000 л на 0,05 га.

Це все розраховується елементарно. Знаючи характеристики, точніше – параметри водовиливу крапельниць і порахувавши кількість крапельниць на одиницю площі, знатимемо, що нам потрібно.

Повернемося до мого варіанту – 1000 л на 0,1 га. Але це не означає, що для ділянки 1 га потрібно мати бак на 10 тонн води. Поясню. Треба тільки, щоб у вас була можливість виливати воду не на всю ділянку одночасно, а на її частину. Це досягається за рахунок правильної "розводки" магістральних труб, в які врізуються фітинги, до яких, у свою чергу, кріпляться крапельні стрічки. Тобто, якщо ділянка площею 0,8 га поділена на 4 частини, кожна з них, відповідно, матиме площу 20 соток. Для такої ділянки підійде ємкість на 2000 літрів. Як крайній варіант – 1,5 тонни. Але і це не однозначна відповідь. Об'єм бака можна ще зменшити. Припустимо, що відстань між крапельницями у вас буде не 10, а 20 см. В результаті водовилив знижується удвічі. Тобто, для 20 соток підійде бак на 1000 літрів. А якщо застосувати стрічку із відстанню між крапельницями 0,3 м, тоді для ділянки 0,8 га підійде бак на 2500 літрів.

З цим, думаю, зрозуміло.

Ще варто знати, що система крапельного поливу в обов'язковому порядку має містити фільтр (кілька), особливо якщо воду планується брати з річки, ставка тощо. Під час використання свердловини фільтр також потрібний, враховуючи той факт, що добрива, хоч і розчинні, повністю можуть не розчинитися, а це призводить до засмічення крапельниць. Для того, щоб добрива максимально розчинялися, їх бажано попередньо розводити в гарячій воді, в окремій посудині, і вже після цього виливати в бак. Бажано одночасно профільтрувати. Непоганим фільтруючим елементом може слугувати звичайне агроволокно.

Для невеликих ділянок можна застосовувати побутові фільтри. А от для ділянок площею від 0,5 га потрібні більш серйозні пристрої. Благо, магазини їх пропонують у незліченних кількостях, різних видів.

Бувають періоди, коли полив зі ставка, річки дуже важко зробити. Це відбувається часто в пору масового цвітіння води влітку та восени, в період просвітління води, коли синьо-зелені водорості відмерли. У цей час фільтр може забиватися за лічені хвилини. До цього треба бути готовим. Запас фільтруючих касет частково вирішує проблему. Але не повністю.

М.О. Дикун,
фермер,
тел. (067) 530-99-36

(Далі буде)

Фото 1. Квітують німфеї.

Німфеї незамінні у штучній водоймі

Існує два способи озеленення штучної водойми. У першому випадку всі болотні та прибережні рослини висаджують у заглибленнях ґрунту по периметру ставка. У другому – рослини краще висадити в різні ємкості, корзини. Так їх легше розміщувати на різних рівнях у водоймі, їх можна вільно міняти місцями, досягаючи бажаного ефекту. І в цьому випадку водойму легше чистити та утримувати в чистоті. А восени не доведеться займатися викопуванням, а "переселення" мешканців із басейнів, що промерзають, займе лише пару годин.

Взимку зберігати рослини з ємкостями можна в бочках, відрах, наповнених водою, за температури +1...+5°С. Це можуть бути підвали, льохи, гаражі. У стані спокою освітлення вони не потребують і добре зберігаються за повної темряви.

Із великих водоймищ, які взимку не промерзають, окремі рослини, зокрема німфеї, на зиму можна не забирати, позаяк на глибині 1 м температура зберігається в межах +3...+4°С. За такої температури і риба на дні чудово витримує зиму в стані анабіозу.

Німфея – багаторічна рослина з родини лататтєвих. Широко розкриті квітки, що лежать на поверхні води в оточенні листків, які плавають, – чудова прикраса для будь-якої водойми (див. фото 1).

Квітки розкриваються дуже рано вранці, увечері закриваються і тримаються 4–5 днів. Квітують німфеї з кінця травня по жовтень. Дорослі рослини живуть до 8–9 років. До цього віку у них сформовується велике материнське кореневище, схоже на удава.

Щоб рослина рясно квітувала і квітки не здрібнювалися, на 5–6-ому році життя метрове кореневище відсікають на довжину 40–50 см до добре розвинутих дочірніх розеток. З цього моменту вони розпочинають активний ріст і у маточника формується відразу 3–4 нових кореневища. А відсічену частину можна використати для вегетативного розмноження.

Німфеї помірної зони та їхні гібридні форми розмножують лише вегетативним способом з метою збереження сортності.

Навесні після стану спокою, коли під водою з`являться перші стрілоподібні листки, я піднімаю рослину з води на берег. Гострим ножем зрізую з поверхні молоду розетку так, щоб не сильно заглиблюватися в губчасту частину кореневища і не пошкодити молоді корінці, які відростають (див. фото 2).

Фото 2. Молода розетка німфеї, відділена від материнської рослини.

Фото 3. Висаджування молодої розетки німфеї у горщик.

Зрізи відразу після "операції" присипаю попелом і через 5–10 хвилин опускаю материнську рослину на попередню глибину, а молоді розетки поміщаю у відро з водою. Висаджувати їх рекомендую у той самий день, щоб уникнути вимокання і загнивання зрізів. Ґрунтосуміш готую з таких компонентів: пісок, дернова або городня земля, глина, перегній (перепрілий коров`як) у співвідношенні 1:2:1:0,5. Не рекомендую до ґрунтосуміші додавати торф і торфові ґрунти, бо вони сприяють закисанню ("цвітінню") води у водоймі й появі різних водоростей. Усі компо-

Фото 4. Розетка, висаджена у горщик.

Фото 5. Поверхня ґрунту у горщику з молодою рослиною, вимощена камінцями.

нехти добре перемішую і висаджую рослини у високі горщики (див. фото 3).

Можна висаджувати у сітчасті горщики або в корзини, вистеливши їх зсередини мішковиною. Перед висаджуванням видаляю зламане листя і корінці, зрізи присипаю деревним попелом. Кореневище розміщую у центрі горщика і висаджую на таку глибину, щоб точка росту була на 1–2 см нижче країв горщика (див. фото 4). Зверху обов`язково насипаю шар піску, аби не спливали легкі частинки ґрунту. А якщо у ставку є риба, то поверхню ґрунту в горщику слід обов`язково вимостити камінцями, щоб риби у пошуках черв`ячків і личинок не викопали рослину (див. фото 5).

Поливаю ґрунт у горщику на березі до повного промокання. Після цього обережно опускаю у воду. Повітря, що залишилося, повинне виходити маленькими бульбашками, не виштовхуючи ґрунт із горщика.

Поміщаю горщики на полицю, розташовану на глибині 30 см. Молоді рослини для швидкого вкорінення потребують світла і підвищених температур, тому не рекомендується відразу опускати їх на велику глибину. Молоді німфеї, розмножені у такий спосіб, зацвітають вже наступного року.

Другий спосіб розмноження німфей – насінням. Але він не зовсім ефективний і не рентабельний, позаяк сіянці потрібно утримувати кілька років (цілорічно) за температури води +20°С і з додатковим збагаченням її киснем. Але найбільший недолік цього методу в тому, що ці рослини зацвітають на 7–8-й рік життя, хоча вони в цьому випадку довговічніші.

Раджу також розводити у власних водоймах декоративних рибок. Вони не тільки підвищать декоративність водойми, але й будуть працювати санітарами. Не дадуть поселитися головному ворогові німфей – попелиці німфейній, до того ж одноклітинних водоростей стане набагато менше.

І, нарешті, щоб надати більш природного вигляду водяній рослинності, садове озерце найліпше заселяти різними видами рослин (трифоль, рогоза, ірис, аїр, понтедерія, хеноплектус), але при цьому особливо не захоплюйтеся, пам`ятайте, що всі разом вони мають закривати не більше однієї третини водної поверхні.

С.В. Тимофеєва,
вул. Вечірня, 11, м. Севастополь, 99018

Вважається, що березень – традиційний час загальної нудьги. Адже саме напровесні у людей, втомлених за зиму від авітамінозу й відсутності ультрафіолету, найчастіше починають здавати нерви. А тут ще й криза, яка впевнено котиться по планеті. Звичайно ж, вона не додає гарного настрою. Того й дивися, розпочнеться депресія, а це, за твердженням медиків, дуже підступна недуга.

Шизандра врятує від депресії

Однак, якщо захотіти, то вихід можна знайти з будь-якого становища. Особисто мене від поганого настрою, коли все набридло й дратують усі навколо, та ще й робити нічого не хочеться, рятує шизандра – дуже корисна й невибаглива рослина, яку називають китайським лимонником.

Шизандра, або лимонник китайський

Добре відомо, що взимку й напровесні нам не оминути сезону простуд і грипу. Але ж хворіти нікому не хочеться. Є дуже прості, недорогі й перевірені часом засоби, які здатні підвищити імунітет і захистити нас від цієї напасті. Одним із таких засобів є лимонник китайський (шизандра).

Шизандра (Schizandra chinensis) – одна з прадавніх рослин субтропічної флори. Ця могутня багаторічна листопадна ліана, що галузиться, належить до родини магнолієвих. Вона має дерев'янисте стебло завдовжки до 10 м і завтовшки до 4 см. Лимонник обвиває за годинниковою стрілкою будь-яку опору – дерева, кущі або штучні підставки у вигляді арок, альтанок тощо. У нього дуже гнучкі й еластичні батоги, які не так-то й просто зламати.

Кора молодих ліан жовтувато-солом'яного кольору, гладка й блискуча, а у старих ліан – зморшкувата і лущиться. Листя м'ясисте, блискуче, темно-зелене або яскраво-зелене, завдовжки до 10 см і завширшки до 5 см. Квітки воскоподібні, дрібні, з приємним ніжним ароматом, блідо-жовті або блідо-рожеві, на довгих квітконосах, як чоловічі, так і жіночі.

Цвіте лимонник у травні – червні. Плоди – ягоди червоного або помаранчево-червоного кольору, з блискучою шкіркою, мають круглу або грушоподібну форму. Достигають у вересні – жовтні.

Лимонник може стати окрасою будь-якого саду, дачі і навіть міського парку або скверу. Навесні він порадує ніжними квітками з ароматом лимона, влітку – насиченим зеленим забарвленням, восени – жовто-помаранчевими фарбами листя та яскраво-червоними кетягами ягід, які не обсипаються до морозів.

Розмножують рослину кореневищами і живцями, можна також свіжозібраним насінням, яке висівають восени, а навесні вже з'являються паростки.

Взимку лимонник не потребує особливого захисту, але в районах із сильними морозами пізньої осені його знімають із опор і вкладають на землю, присипаючи сухим листям або тирсою. А напровесні ліани знову підв'язують до опор.

Плодоносити лимонник починає на четвертому–п'ятому році життя. Не варто висаджувати його на дуже сонячному місці, він краще ростиме й плодоноситиме в затіненому куточку саду. Найприйнятніший ґрунт – чорнозем із перегноєм. Добре реагує на підживлення азотом, суперфосфатом, хлористим калієм, деревним попелом.

У дикій природі лимонник росте в Росії, Китаї, де він був відомий ще в V ст., а також у Кореї, Японії. Вирощують його в Україні, Молдові, Білорусі, Литві та інших країнах.

Як лікарська рослина лимонник описаний у китайських медичних трактатах ще за 250 років до нашої ери під назвою "у-вей-цзи", що означає "ягода п'яти смаків" (шкірка солодка, м'якуш кислий, насіння солонувате, кора гірка й терпка, а ліки з ягід – солонуваті).

У VI–VII ст. його називали улюбленою рослиною китайських імператорів. У Стародавньому Китаї лимонник на-

віть знаходився у списку продуктів, обов'язкових для постачання до імператорського двору.

У ягодах лимонника китайського містяться: вітамін С, яблучна, винна, бурштинова, лимонна кислоти, цукор, пектин, ефірні олії, смоли, мікроелементи – титан і срібло, селен, марганець, цинк, нікель тощо.

Ягоди лимонника китайського тонізують організм, знімають втому, підвищують імунітет, працездатність, допомагають пристосуватися до умов навколишнього середовища.

Сучасна офіційна медицина використовує лимонник у вигляді настоянки з насіння і плодів. У пригоді стають також сік із ягід та порошок із насіння. Призначають препарати з лимонника для лікування шлунково-кишкових захворювань, за слабкості серцевого м'язу, неврозу серця й нефриту, погіршення зору, холециститу та інших функціональних порушень жовчного міхура.

Застосовують лимонник також від неврастенії, депресії. За фізичного й розумового перевтомлення у здорових людей прийом препаратів лимонника швидко знімає втому й підвищує працездатність під час фізичної та розумової праці.

Народна медицина рекомендує відвари й настоянки лимонника при всіх вищезгаданих хворобах, а також для лікування ран, які погано загоюються. Жінкам настоянка лимонника допомагає позбутися фригідності, а чоловікам – імпотенції й передчасного сім'явиверження. А ще препарати лимонника підвищують гостроту зору і здатність очей адаптуватися до темноти.

Лікуємося лимонником китайським

❖ **Настій:** 1 столову ложку свіжих або сухих ягід лимонника засипати в термос і залити склянкою окропу, настояти 2–3 години, процідити, охолодити й приймати по чверті склянки 4 рази на день за півгодини до їди.

❖ **Порошок із насіння** приймають по 0,5–1 г 2–3 рази на день.

❖ **Настоянка з плодів:** залити плоди 96%-ним спиртом у співвідношенні 1:5. Приймати по 20–30 крапель двічі на день (вранці та в обід) за 30 хвилин до їди.

❖ **Чай із ягід.** Для профілактики простудних захворювань та під час епідемії грипу заварюють чай із ягід лимонника, додають до нього мед і п'ють протягом дня, але не на ніч, оскільки вважається, що лимонник збуджує.

Із ягід лимонника варять варення, джеми, компоти, киселі. Свіжовичавлений сік із ягід додають до чаю – 1 чайна ложка на склянку.

Хочете бути красивими?

Екстракт та ефірну олію лимонника китайського, завдяки їхній антиоксидантній, тонізуючій і в'яжучій дії, широко застосовують у косметології. Косметичні засоби, до складу яких входить лимонник, добре зарекомендували себе під час догляду за стомленою або зів'ялою шкірою. Плоди цієї рослини також застосовують у косметиці для лікування й профілактики облисіння, як засіб, що поліпшує обмін речовин і має загальнотонізуючі властивості.

Протипоказання

Препарати лимонника та його плоди у свіжому або висушеному вигляді протипоказані за підвищеного артеріального тиску крові, нервового збудження, безсоння, порушень серцевої діяльності. Крім того, у деяких людей буває своєрідна алергія на лимонник, яка виявляється у вигляді млявості. Тому, перш ніж лікуватися або ласувати ягодами цієї рослини, варто проконсультуватися з лікарем або спочатку спробувати їх у мінімальній дозі.

Домашні заготовки

❖ **Сушені ягоди.** Ягоди пров'ялюють на свіжому повітрі й досушують у духовці за температури 50–60°С протягом 3–4 днів. Готові ягоди мають темно-червоний колір.

❖ **Джем.**

Для приготування потрібно: 1 кг пюре з ягід, 1,8 кг цукру, 1/4 склянки яблучного соку.

Щоб приготувати пюре, ягоди обшпарюють і протирають через сито, додають цукор, яблучний сік і ставлять на вогонь, уварюючи до готовності за один прийом.

Готовий джем вкладають у банки, які щільно закривають пергаментним папером і зав'язують. За бажання гарячий джем можна перекласти у стерильні банки і закатати їх, а потім перевернути догори дном для охолодження.

У харчовій промисловості листки та стебла лимонника китайського використовують для приготування тонізуючого чаю, у фітодизайні його можна вирощувати як декоративну культуру з фітонцидними властивостями. Адже відомо, що букет із листя цієї рослини очищує ауру будинку і зміцнює здоров'я його мешканців.

Насамкінець хочу побажати всім читачам журналу зуміти наповнити своє життя різнокольоровими барвами, яскравими й позитивними емоціями. Радійте життю й посміхайтеся кожному новому дню. І нехай допоможе вам у цьому така дивовижна й цілюща рослина, як шизандра.

О. Кіян,
Закарпатська обл.

Плекають сад, а з ним – надії

***З** господинею єдиного в Україні сертифікованого як виробник органічної продукції саду звела мене журналістська доля. Таїсія Іванівна Патола – фермер із Гадинківців Гусятинського району на Тернопільщині – вирощує справді екологічно чисті яблука: без жодної краплини хімії. Зрештою, така й земля, на якій росте сад. Бронзова медаль за найкращий органічний продукт на минулорічному першому ярмарку органічної продукції в Києві – доказ цьому.*

За освітою вона вчитель біології і хімії, понад два десятиліття пропрацювала в школі. У середині дев'яностих Таїсію Іванівну обрали головою місцевого господарства – лише на рік, бо, каже, не виправдала сподівань земляків. А як могло бути інакше, коли все рушилося, руйнувалося, розвалювалося? Рік головування став переломним у житті жінки. Повернутися на попереднє місце роботи, до учнів, уже не змогла. Рятівною, мабуть, тоді стала думка посадити сад.

Не перший рік дає він плоди, смак яких уже знайомий людям у різних куточках не лише області, а й країни. Але й нині пані Таїсія мусить доводити іншим, а часом і собі: вона обрала нехай і нелегку, але свою, правильну дорогу.

Десять років тому у фермерському господарстві "Топаз" яблуні насадили на двох гектарах. Нині площа саду сягнула п'ятнадцяти. Саджанці купували на Миколаївщині, все робили шляхом спроб і помилок: займалися самоосвітою, шукали потрібну інформацію в книжках, періодиці. Все, що заробляли, торгуючи у власному сільському магазині, вкладали в розвиток саду.

До 2007-го доглядали його з використанням хімії. Але як фахівець Таїсія Іванівна знала, як діють на рослини, довкілля і, зрештою, на людину сучасні хімічні препарати. Однак, як можна щось змінити, не здогадувалася. Не раз їздила на сільськогосподарські семінари, де часто радили використовувати різноманітні засоби захисту рослин. А якось фермерам із Гадинківців запропонували взяти участь у семінарі з органічного землеробства, який проводили швейцарці.

– Ну, думаю, де ми – а де Швейцарія, – розповідає Таїсія Іванівна. – Але поїхала. Зібралося чимало представників великих господарств, проте фермера, крім мене, – жодного. Всі послухали і розійшлися. А я – залишилася. Відчула: ось та стежина, якою далі маю йти.

Хімічний "доважок" обов'язковий?

Про органічне землеробство й нині відомо небагатьом. Нікого не дивує, що і куповане, і вирощене на власному городі – з хімічним "доважком". Звиклося вже, та й що можна змінити: всюди й усе ж таке?! Виявляється, не все. І зміни можливі, тільки даються вони нелегко. Бо рішення такі швидше серцем, а не розумом приймають. Порахуйте самі: якщо доглядати сад із допомогою хімічних засобів, можна зібрати до 60 тонн яблук з гектара; дотримуючись вимог органічного землеробства, – втричі менше. "Якщо витягнеш", – каже Таїсія Іванівна. Але жалю за незаробленим в її голосі не чути.

Минулоріч з десяти гектарів саду зібрали 25 тонн яблук.

– Це дуже мало, – зітхає Таїсія Іванівна. – Але закономірно, бо рік був важкий, ще й в саду перехідний період: третій рік, відколи він живе без хімії. Перелаштовуються і земля, й дерева. Котрі слабші – вмирають.

Через телефонну слухавку чути: Патола господарює в саду. Час від часу пориви вітру вриваються в нашу розмову. Або долинає тихий тріск і шурхіт гілля: Таїсія Іванівна обрізує дерева. Каже, сьогодні вона тут сама – всі інші вітру й морозцю злякалися.

– Холоднувато, але в саду я набираюся наснаги, маю можливість поміркувати, – зізнається моя співрозмовниця. – Блищить кора, дерева від вітру похитують гіллям, ніби вітаючи мене, і вселяють надію в те, що нинішній рік буде кращим, легшим, врожайнішим.

Зазвичай, Таїсія Іванівна, восени і навесні дерева не обрізує. Але минулого року пошкодувала сад, бо й так було йому важко: хворів, потерпав від приморозків.

– Для мене набагато важливіший літній догляд. Йду садом – і років на три наперед бачу, що зайве росте, ще маленьке, зелененьке. То я ті гілочки легенько нігтем, як от помідори пасинкують, забираю, – ділиться досвідом. – Дерево цього навіть не помічає.

Багато хто до фермерського саду приходить подивитися, як Патоли господарюють, як доглядають за деревами. Ніби й нескладна то наука, а вимагає внутрішнього чуття. Загалом же сад у Гадинківцях приваблює велику кількість цікавих. Про Патол та їхнє господарство і в місцевих газетах писали, й програму на телебаченні робили. Але послідовників наразі небагато: працювати треба важко, а результату чекати не

один рік. "Дідівські" методи – це вам не новітні технології.

– Я – з лісу. Як Мавка. Точніше, може, як Олеся в Купріна. Родом із Полісся, Рокитнівського району на Рівненщині, де ліс людей годує. А тут, на Тернопіллі, у невістках прижилася, – пояснює свою любов до саду Таїсія Іванівна. – Колись, пам'ятаю, дід сварив, коли по деревах у його невеличкому саду лазила, вчив, що дерево – живе, його шанувати треба.

Чому саме "Топаз"?

– А знаєте, чому господарство наше "Топаз" називається? – запитує мене фермер з Гадинківців.

– Та, мабуть, яблука цього сорту вам особливо до вподоби, – припускаю.

– Так, Топаз у нас також росте. Правда, 2010-го змерз цілий гектар. Маємо надію, що відживе ще. Але насправді Т – це Таїсія, О – Оксана, П – Петро, А – Андрій, З – Зіновій. Уся наша родина! – каже Таїсія Іванівна з теплими нотами в голосі. – Тепер нас побільшало. Діти одружилися, народилося четверо внуків – Арсенчик, Мартуся, Максимко і Софійка. Тож маємо помічників.

До речі, жоден із працівників фермерського господарства не має аграрної освіти. Зіновій Петрович, як і дружина, – педагог, учитель фізики, трудового навчання і креслення. Діти Оксана, Петро та Андрій закінчили виші економічного спрямування. Але ж не освіта в їхній роботі на першому місці, а працелюбність і любов до землі.

Вирощують у Гадинківцях Флорину, що чи не єдина минулоріч потішила врожаєм, Айдаред, Голден Делішес, Топаз та Елізе. Багато людей, котрі раніше купували тут яблука, наступного року замовляють у кілька разів більше. За рекламу в "Топазі" не хвилюються: працює "циганська пошта". Та й продають яблука недорого. Запитую, чи мають у "Топазі" ще яблука на продаж.

– Та де там! – чую у відповідь. – Усе закупили тернопільські продмаги. На ринок навіть не виїжджали. Розповідали мені, що нашими чистими яблуками ласують дітки в дитячих садочках обласного центру. Й сама тішуся з того, як дитина, – здоровіші будуть.

Мають у господарстві ще гектар груш і 300 дерев абрикосів. Щоправда, золотистих плодів минулого року Патолам зібрати не вдалося. Два роки абрикоси добре родили, а в 2010-му підвела погода – змерзли. Ще

шість гектарів поля, котре поки що чекає на "працю", хотіли б засадити резистентними сортами яблунь. Багато добрих відгуків чули про них, каже Таїсія Іванівна. Та й якщо вирощувати сад без застосування хімічних препаратів і за всіма вимогами органічного землеробства, то стійкі до хвороб сорти – якраз те, що треба.

– Я – один у полі воїн, – зізнається. – Знаю, що багато хто з мене насміхається. Мовляв, можна добре заробити, а вона дурницями займається. Але я роблю те, що люблю, в чому відчуваю внутрішню потребу. Якби ви знали, яке то велике задоволення: з чистою совістю дати внукам яблука, вирощені у власному саду!..

Сад без хімії

Що означає вирощувати сад без хімії? У землю, на якій почали господарювати Патоли, з 1953 року не вносили органічних добрив. Її треба було терміново лікувати. Органічне землеробство – це повернення до дідівських методів. Земля має самостійно перебороти бур'яни. Не можна її орати, перевертати, тривожити...

– Тепер усілякі чудеса в моєму саду відбуваються, – посміхається пані Таїсія. – От проводили якось у "Топазі" обласний семінар. Зібралися садівники зі всієї області – чоловік зо сто. А тут – травостій, купа жаб, черв'яків. Люди й забули вже, коли таке на своїй землі бачили!

А що пережили Патоли минулої весни, й передати важко. Довго дощило, цвіт опадав – а вони нічого не могли зробити. Думали навіть, що не витримають і повернуться до хімічного захисту дерев. Але дав їм Бог таке випробування і дав силу вистояти.

– Не сварю сад, – зізнається Таїсія Іванівна. – Він іще молодий. А я – терпляча. Почекаю. Якби садила його тепер, брала б лише українські сорти. Мавка, Росавка – просто чудові, але в мене їх немає. Дякую тому чоловікові, що мене обманув, продаючи саджанці: замість Гренні Сміт на цілий гектар продав Славу переможцям. Якось стою з яблуками у Львові на ринку – йде повз мене жіночка. "Ой, – каже, – невже це ваші яблука так пахнуть? Це ж запах дитинства! Дайте, мамі завезу – рада буде!" Якщо мені таке кажуть – усе готова перетерпіти!

В. Касіян,
Тернопільська обл.

Як обігріти курчат

Місце для розміщення курчат досвідчені господарі завжди готують завчасно. Приміщення, яке відводять для молодняку птиці, має бути сухим, чистим, добре вентильованим, але без протягів. І, головне, – теплим, адже в перші 30 днів життя курчата особливо потребують тепла.

Господарі обігрівають молодняк птиці по-різному, обладнуючи приміщення різними пристроями для локального обігріву. Пропонуємо деякі схеми для виготовлення обігрівальних пристроїв, які нескладно зробити самому, налагодивши їхню роботу в умовах садиби або дачної ділянки.

Отже, на рамку, виготовлену з кутового заліза, встановлюють захисну сітку й зверху закривають ковпаком із жерсті або оцинкованого заліза, в який вмонтовано електролампи потужністю 25–40 Вт. Розміри обігрівача мають бути такими, щоб курчата під ним могли вільно розміститися. Кількістю й потужністю лампочок регулюють температуру всередині короба й під нагрівачем.

Для обігріву курчат можна самотужки виготовити й дещо складніший, але значно ефективніший пристрій: потрібно збити ящик завдовжки 70 см, завширшки 50 см і заввишки 40 см. Його бічні стінки й верх мають бути з фанери, а дно – з дахового заліза (рис. 1).

Рис. 1

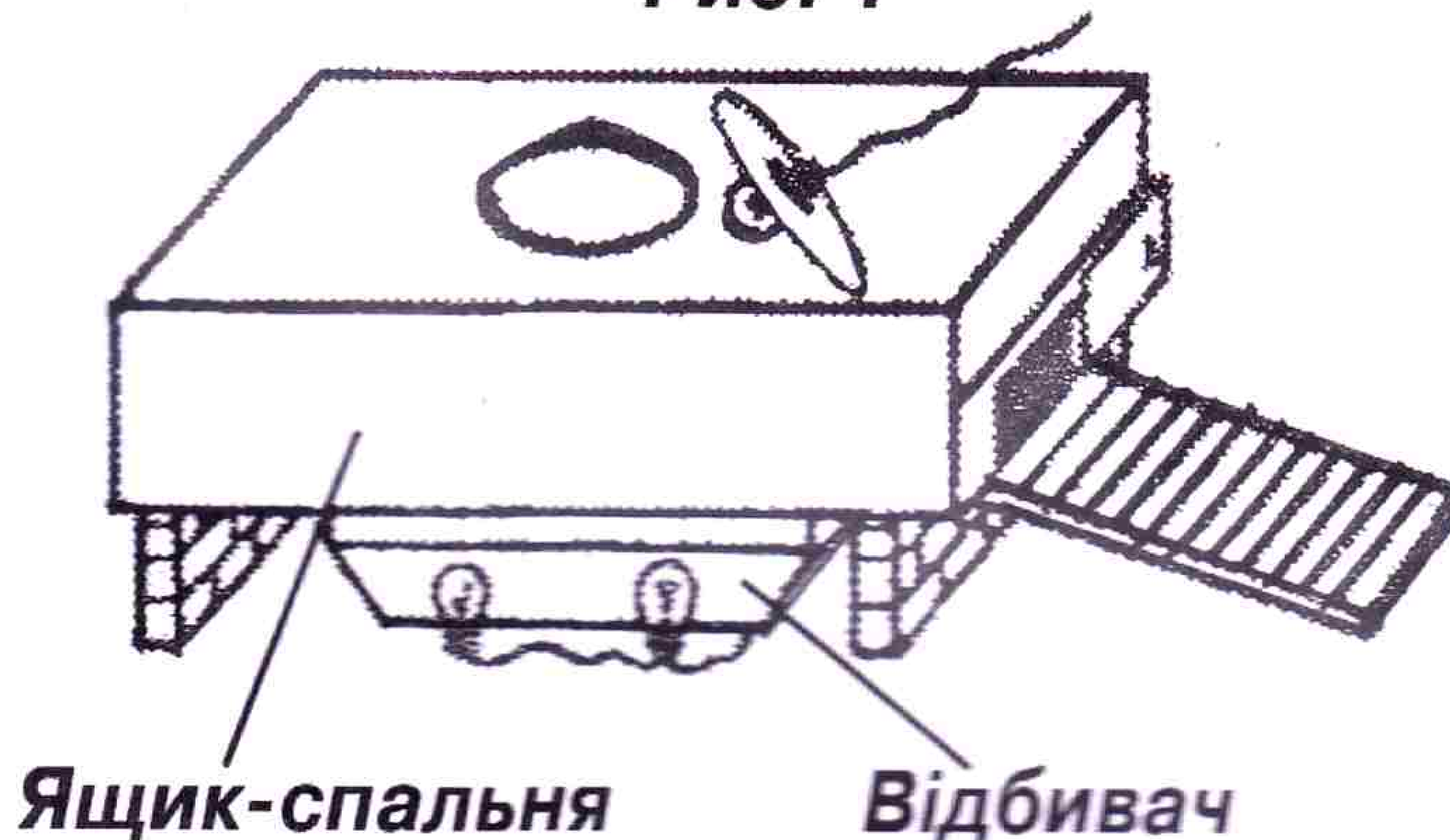

Вхід у торці закривають заслінкою, а на кришці роблять отвір діаметром 25 см, який закриватиметься дерев'яним кружком, у середину якого вставлений патрон від електролампочки.

Потім із залізного листа роблять два відбивачі заввишки 15 см і завдовжки по ширині ящика. У кожний із таких відбивачів монтують по два патрони для лампочок 75 Вт.

Готовий ящик ставлять на підставки висотою 20 см. Один відбивач із лампочками розміщують під ящиком, а інший підвішують у куті веранди на відстані 20 см від підлоги.

Застеливши мішковиною залізне дно в ящику, закривають заслінку й поміщають усередину курчат, а потім вмикають нижній відбивач і лампочку вгорі – "люстру". Пристрій діє бездоганно й швидко, тож поки ви заповнюватимете годівницю й заливатимете воду в напувалки, курчата зігріються.

Потім необхідно розстелити мішковину на підлозі під іншим відбивачем і включити лампи там, а в ящику й під ним усі лампи виключити й відкрити заслінку. Курчата, побачивши світло, вибігають з ящика й поспішають до годівниць. До речі, слід обов'язково враховувати, що годувати курчат на холодній підлозі не можна, бо вони можуть застудитися. Годівниці й напувалки встановлюють так, щоб курчата не могли залазити в них із ногами. Адже забруднені послідом корм і вода спричиняють кишкові захворювання, а мокра підстилка згубна для незміцнілого молодняку.

Перед тим як молодняк влаштується на нічліг, потрібно знову прогріти дно нижнім відбивачем. За таких умов курчата із задоволенням заберуться у свій теплий і затишний "будиночок".

Для обігріву курчат також використовують грілку, зроблену з жерсті у вигляді труби діаметром 15–18 см і довжиною, що дорівнює 3/4 довжини короба (50–80 см), в якому утримують молодняк. З обох боків у трубу вставляють дерев'яні заглушки з патронами, куди вгвинчують електричні лампочки потужністю 25–45 Вт (рис. 2).

Рис. 2

Насамкінець нагадаємо, що свіже повітря й сонячні промені позитивно впливають на здоров'я молодняку. Тому в сонячні дні за безвітряної погоди курчат з 5-денного віку необхідно випускати на вигул за температури не нижче +2°С. Якщо земля не прогрілася, то на вигульних майданчиках настилають солому або сіно. Щоб проконтролювати зростання молодняку, його регулярно зважують.

М.С. Рітченко,
м. Луганськ

Мамині рецепти

Шановна редакція журналу "Дім, сад город"! Я майже 10 років передплачую ваш журнал і ніколи не пошкодував про це. Користуюсь його порадами. Дуже люблю готувати, але, на жаль, на це не вистачає часу. Проте у свята не відмовляю собі в такому задоволенні. Без вашої кулінарної сторінки порадувати сім'ю новими смачними наїдками було б складно. Дякую всім за надіслані рецепти. Сподіваюсь, рецепти із зошита моєї мами згодяться читачам.

Василь Деркачук,
с. Виноградів, Черкаська обл.

Рибне диво

Треба мати: 1 кг філе будь-якої риби (можна використати і товстолобик), 300 г моркви, 20–30 г зеленої цибулі (мабуть, у кожної господині і в березні є зелена цибуля на підвіконні), 5 столових ложок оливкової олії, а якщо немає оливкової, її можна замінити соняшниковою рафінованою, 3 столових ложки борошна, 0,5 склянки рибного бульйону, м'ясного або овочевого, 100 г майонезу, 1 чайну ложечку оцту, 2 шт. гвоздики, лавровий листочок, сіль за смаком.

Моркву почистити і нарізати кубиками або маленькими брусочками. Зелену цибулю посікти, обсмажити моркву з цибулею на олії, додати спеції (лавровий листок, гвоздику, сіль) і тушкувати під закритою кришкою 10 хв.

Очищену випатрану рибу помити, нарізати шматочками, вийняти кістки, посолити, обкачати у борошні і підсмажити на сковороді. Рибу перекласти в товстостінну каструлю або сковороду з високими бортиками, зверху викласти на рибу тушковані овочі, залити майонезом, поставити у гарячу духовку на 25–30 хв. Готову страву викласти у глибоке блюдо, прикрасити зеленню та кружальцями вареної моркви. На гарнір смакуватиме варена картопля.

Пиріжки з печінкою

Треба мати: упаковку (1 кг) готового дріжджового тіста або приготувати його самому, 400 г будь-якої вареної печінки, 4 варених картоплини, 350 г твердого сиру, 1 яйце, перець горошком, сіль, одну баночку маслин без кісточок.

Картоплю і печінку нарізати кубиками, посолити й вимішати. Тісто розділити на шматочки, зверху покласти начинку, сформувати пиріжечки, змастити збитим яйцем. Запікати при температурі 180°С 35 хвилин.

Сир нарізати кубиками. На шпажку нанизати сир та маслинку й увіткнути у пиріжечок.

Пташине гніздо

Треба мати: 4 курячих гомілки, 400 г фігурної вермішелі, 2 столових ложки вершкового масла, майонез, пучечок петрушки, моркву, перець горошком, сіль.

Курятину і вермішель варимо в окремому посуді до готовності. Промиту вермішель викладаємо на блюдо у вигляді гнізда. По центру блюда ставимо гомілки і прикрашаємо їх так, щоб вони нагадували курчат. Зверху, там, де мали б бути очі, видушуємо трохи густого майонезу, вставляємо горошини перцю, а дзьоб робимо із моркви. Страву прикрашаємо гілочками петрушки.

Цибуляник

Треба мати: 250 г маргарину або масла, 6 столових ложок сметани, 1 чайну ложечку соди, погашеної оцтом, 2–3 склянки борошна. Для начинки треба мати 4–5 цибулин, олію, 4 плавлених сирки, 4 яйця, перець та сіль кладемо за смаком.

Холодний маргарин натираємо на тертушці, додаємо борошно, сметану та спеції. Вимішуємо тісто і ставимо його в холодильник, а тим часом готуємо начинку. Нарізаємо й обсмажуємо цибулю. Натираємо на тертушці плавлені сирки, додаємо збиті яйця, заправляємо сіллю та перцем.

Тісто виймаємо з холодильника і ділимо на дві частини. Одну частину розкачуємо у пласт і викладаємо на деко. Зверху викладаємо смажену цибулю і заливаємо сиром з яйцями. Накриваємо другим пластом тіста, краї защипуємо. Потикаємо виделкою і випікаємо у духовці 30 хв. Готовність визначите по рум'яному кольору – треба слідкувати, щоб цибуляник не підгорів. Він смакує і гарячим, і холодним.

Салат "Три помідори"

Треба мати: 3 помідори, 200 г крабового м'яса або крабових паличок, 200 г (склянку з верхом) замороженої стручкової квасолі, червону цибулину, 3 варених яйця, лимон, пакетик (250 г) майонезу, пучечок будь-якої зелені, сіль, перець кладемо за смаком.

Квасолю нарізаємо шматочками по 2–3 см і варимо у підсоленій воді 15–20 хв. Зливаємо окріп і опускаємо шматочки квасолі у холодну воду на 3–5 хв. Цибулю нарізаємо напівкільцями, поливаємо соком лимона. Яйця і помідори нарізаємо великими кубиками, крабове м'ясо – великими шматочками. Якщо ви використовуєте крабові палички, то ріжемо їх на 4–5 шматочків. Салат заправляємо майонезом і прикрашаємо зеленню.

Яйця фаршировані

Треба мати: 3–5 круто зварених яєць, баночку готового до вживання хрону, пакетик майонезу.

Охолоджені яйця чистимо, розрізаємо навпіл, виймаємо у глибоку тарілку жовтки і додаємо по чайній ложечці віджатого хрону на кожний жовток. Розминаємо виделкою до однорідної маси, чистими руками формуємо кульки і вкладаємо їх у білки. Зверху поли-

ваємо майонезом. Прикрашаємо гілочками петрушки та кропу.

Шампіньйони, мариновані нашвидкуруч

Треба мати: літрову банку невеликих грибочків та 1 літр окропу, 1 чайну ложечку без верха цукру, 2–3 лаврових листочки, 3 бутони гвоздики, по 4–5 горошин духмяного і чорного перцю.

На плиту ставимо каструльку, вливаємо 1 літр води, додаємо всі спеції, всипаємо промиті грибочки, варимо 5–10 хв., виключаємо вогонь і вливаємо 2 столових ложки 9%-ного оцту. Залишаємо на кілька годин за кімнатної температури. Після цього грибочки готові до вживання. Такі грибочки дуже смачні.

Запіканка "Пані Картопелька"

Треба мати: 1 кг картоплі, 0,5 літра молока або вершків, 100 г тертого сиру, 2 зубки часнику, сіль, перець кладемо за смаком.

Картоплю нарізаємо тоненькими кружальцями. Подрібненим часником добре натираємо форму для запікання. Заливаємо підсоленим молоком і збитим яйцем. Перчимо за смаком, а потім присипаємо тертим сиром.

Запікаємо до рум'яної шкоринки у духовці 40 хв. за температури 200°С. Подаємо до столу гарячою на гарнір, або як самостійну страву.

Яблучний пиріг

Цей пиріг дуже простий у приготуванні.

Треба мати: 3 яйця, 1 склянку цукру, 100 г сметани, 1 чайну ложечку соди, погашеної оцтом, склянку борошна. Для начинки 5–6 яблук (1 кг).

Яйця збити з цукром, додати сметану і знову збити. Додати соду. Всипати борошно, вимішати. Форму для випічки змастити будь-яким жиром, обсипати борошном або замість борошна використати папір для випічки, але його також треба змастити жиром.

Половину тіста вилити у форму, викласти підготовлені яблука, очищені від серцевини та шкоринки і нарізані шматочками, а зверху на яблука рівномірно вилити решту тіста. Поставити форму у гарячу духовку і випікати за температури 200°С приблизно 50 хвилин або годину.

Готовий пиріг посипати цукровою пудрою, а хто любить, то й корицею.

Кекс з морквою

Треба мати: 4–5 яєць, склянку цукру, 4 морквини (приблизно 400 г), 2 чайних ложечки розпушувача, 200 г розтопленого маргарину, 3/4 склянки олії, 2 чайних ложечки лимонної цедри, 200 г борошна.

Яйця збити з цукром, додати маргарин, натерту на тертушці з великими вічками моркву, суміш борошна, розпушувача і цедри. Вимісити тісто. Воно має бути таким, як густа сметана.

Тісто викласти у форму нетовстим шаром, щоб пропеклася морква. Кекс випікати за температури 180°С до готовності. Готовність перевіряємо дерев'яною шпажкою. Якщо тісто не налипає, то кекс готовий.

Шоколадний торт

Треба мати: 4 столових ложки какао-порошку, 8 яєць, 1,5–2 склянки цукру, 2 склянки борошна, будь-який жир для змащування форми. Для крему дві пачки вершкового масла, дві плитки будь-якого шоколаду, 200 г білого згущеного молока і баночку коричневого вареного згущеного молока.

Яйця збиваємо в міксері, поки не збільшаться в об'ємі у 3 рази. Якщо міксер маленький, робимо це у два заходи або збиваємо вручну. Не перестаючи збивати, всипаємо звичайний цукор разом з ванільним і все разом збиваємо ще 10 хв. Потім всипаємо просіяне борошно, додаємо какао-порошок, вимішуємо. Виливаємо рідке тісто у підготовлену форму, змащену або вистелену папером для випічки. Випікаємо у гарячій духовці за температури 180°С 30 хв., даємо охолонути, можна в духовці, але треба слідкувати, щоб не підгорів, бо духовка ще гаряча.

Поки бісквіт холоне, готуємо крем: розтоплюємо шоколад, змішуємо із згущеним молоком та м'яким вершковим маслом. Все збиваємо у міксері до однорідної пишної маси. Холодний бісквітний корж можна розрізати по горизонталі навпіл і змастити кремом. Прикрасити шматочками будь-яких горіхів.

Торт горіхово-лимонний

Треба мати: 150 г цукру, 150 г борошна, 5 яєць, 50 г подрібнених горіхів, сік половини лимона, 0,5 пакета розпушувача.

Для крему: 300 г сметани, 1 склянку цукру, сік другої половини лимона.

Замісити рідке тісто. Форму для мікрохвильової пічки змастити олією і вилити у форму приготоване тісто. Випікати 10 хв. за 80%-ного рівня потужності мікрохвильової пічки. Якщо такої пічки немає, випікайте у звичайній духовці. Коли охолоне, розрізаємо на два коржі.

Щоб приготувати крем, збиваємо 300 г сметани з цукром. Вливаємо сік половинки лимона і змащуємо коржі кремом, прикрашаємо тертим шоколадом.

Смачного всім!

Рубрику веде Б.Дегтярьов, юрист

Право на володіння земельною ділянкою

Питання: *У 1990 році моїй мамі була виділена ділянка для ведення особистого селянського господарства, якою ми користуємося по сьогоднішній день. Коли ми звернулися до місцевої влади із заявою щодо приватизації ділянки, нам відмовили, мотивуючи тим, що на даний час та площа подана на розробку проекту під забудову.*

Яка процедура вилучення цієї ділянки? Чи повинні нас попередити у зміні цільового призначення і вилучення земельної ділянки?

Г.А. Михалевич,
Волинська обл., с. Горазджа

По-перше, необхідно нагадати, що згідно із ст. 119 Земельного кодексу України громадяни, які добросовісно і безперервно користуються земельною ділянкою протягом 15 років, але не мають документів, які б свідчили про наявність у них прав на цю земельну ділянку, можуть звернутися до органу державної влади або органу місцевого самоврядування з клопотанням про передачу її у власність або надання у користування. Величина цієї земельної ділянки встановлюється у межах норм, визначених цим Кодексом.

Відповідно до ст. 149 Земельного кодексу України земельні ділянки, надані у постійне користування із земель державної та комунальної власності, можуть вилучатися для суспільних та інших потреб за рішенням органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Вилучення земельних ділянок здійснюється за згодою землекористувачів на підставі рішень Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, сільських, селищних, міських рад відповідно до їхніх повноважень.

У разі незгоди землекористувача з вилученням земельної ділянки питання вирішується у судовому порядку.

Шановні читачі журналу "Дім, сад, город"! Оголошення на сторінках нашого журналу платні. Якщо ви бажаєте розмістити свої оголошення, вам потрібно переказати на розрахунковий рахунок № 26006026435831 у Печерському відділенні Київської міської філії АКБ "Укрсоцбанк", МФО 322012, код 25662848 по 3,00 грн. за кожне слово, враховуючи адресу, прізвище і телефони та рекомендованим листом надіслати текст оголошення і квитанцію про оплату на адресу редакції. Коли ви самостійно рахуєте свій текст, будь-ласка, враховуйте всі слова і знаки більше двох; номер телефону – як три слова.

До чергового номера включаються ті оголошення, що надійшли за місяць до випуску журналу. Всі тексти оголошень здаються до друку до 1-го числа кожного місяця.

Адреса редакції: вул. Заболотного, 19, м. Київ-680, 03680, МСП-680.

У номері:

Щедра грядка
Чебаненко В.І. Огіркові таємниці 4
Позняк О.В. Дрібноплідні помідори: виправдана популярність 6
Кулик О.І. Сорти томатів російської селекції 8
Крутофіст В.В. Баштанні культури на Чернігівщині 10
Слєпцов Ю.В. Як боротися з шкідниками? 12
Помідори уразив стовбур 12
Як доглядати за селерою? 13
Хочемо виростити арахіс та чуфу 13
Ходімте в сад
Климюк М.І. Друге життя старих яблунь 14
Гладишев В.В. Диво-малина 15
Гончар А. Вітаміни з весни до зими 16
Безкоштовна вкладка "Господар" (журнал у журналі) 17–32
Школа садівника-підприємця
Дикун М.О. Інтенсивна технологія вирощування суниці . . 34
Квітник
Тимофеєва С.В. Німфеї незамінні у штучній водоймі . . 38
Допоможи собі сам
Киян О. Шизандра врятує від депресії 40
Органічне землеробство
Касіян В. Плекають сад, а з ним – надії 42
Домашня ферма
Рітченко М.С. Як обігріти курчат 44
Конкурс "Віртуози української кухні" 46
Юридичні консультації 47

„ДІМ, САД, ГОРОД“
виробничо-практичний журнал
№3 (276), березень, 2011 р.
Головний редактор **М.І. Халимоненко**
Головний художник **Т.П. Колодницька**
Заступники головного редактора **Б.К. Донгаш, І.Ф. Куштенко**
Зав.відділами **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**
Літературний редактор **А.М.Капітульська**
Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**
Комерційний директор **Г.А.Донець**,
Реклама **Н.В.Васильєва**,
тел.: (044) 223-38-17,
тел.: (044) 222-93-17,
E-mail:vgt@i.com.ua
Оголошення **О.К.Шевченко**
223-22-58
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг
Т.І. Лазебник
тел.: 223-22-58, 221-68-08
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, № 3536 від 3.10.98
Підписано до друку 22.02.2011 р.
Загальний тираж 141 035 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця: вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП-680.
Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

При передруку та використанні тексту й ілюстрацій посилання на „Дім, сад, город“ обов'язкове.
Думки авторів і редакції не завжди збігаються.
Редакція не несе відповідальності за зміст рекламних оголошень.
Листування з читачами лише на сторінках журналу.
Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».

Надруковано у друкарні Видавничий Дім "Високий замок".
м. Львів, вул. Вол. Великого, 2.
Тел.: (032) 237-47-02
Замовлення № 31

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — 90245.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях» — 98881.

8-50

Індекс 74142 ISSN 1814–4357 Дім, сад, город. №3. 2011. 1–48 с. Ціна догов